

A
CSENDŐRSÉGI
• • LAPOK • •
KÖNYVTÁRA

2.

625,2

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

*Híven,
Becsülettel,
Vitézül.*

*Mi sohsem pihenünk...
Haladunk éj s nappal a bűnök után
És eléjük megyünk — szüntelenül
És akkor is látják a falvak, mezők,
Ha fény, lárma, ima s minden elült . .*

*Előttünk zászló leng : a becsületé.
Babér övezi és cserlevél zöldje,
És hősín selymén kakastoll ragyog!*

2.

Tanulságos nyomozások

Összeállítva

a Csendőrségi Lapokban közölt cikkekből

// A Csendőrségi Lapok kiadása //

1941

Felelős: Besenyői Beöthy Kálmán őrnagy

Tanulságos nyomozások

I.

Az őrsök és nyomozó alakulatok együttműködése

—
Tüzesetek
—

Biztosítási csalások

ELŐSZÓ

A *Csendőrségi Lapok* könyvtárának több kötetében tanulságos nyomozásokat közlünk; ezzel az a törekvésünk, hogy bajtársaink tudását, ismereteit növeljük, mert a bűnvádi eljárás sikere annál biztosítottabbnak látszik, minél nagyobb felkészültséggel rendelkezik a nyomozás embere. Az ismereteknek állandóan bővülniök kell, ebben nincs és nem lehet megállás, mert a bűnözés is fejlődik.

Lehet, hogy egyik-másik eset egyszerűnek fog tűnni. Ez azonban csak látszat, mert a nyomozás megkezdésénél minden eset nehéz és a jó nyomozó tudja is, hogy amíg az eredmény nincs a kezében, elbizakodnia, munkáját könnyen vennie — sohasem szabad. Látni fogjuk, hogy az egyszerűnek látszó eseteknél is mennyi mindentől függ a siker és hogy az eredménytelenségnek gyakran milyen csekélység figyelmenkívül hagyása volt az oka.

Különböző bűncselekmények, más és más bűnözők kerülnek az olvasó elé, de mind az életből. Valóban megtörtént eseteket ismertetünk tehát. Őrsbeli és nyomozó bajtársaink munkáját adjuk és a hibákat sem takargatjuk.

Igy lehet a nyomozás *gyakorlatát* látni, így lehet a legtöbbet tanulni.

A nyomozási esetek előtt az őrsök és nyomozó alakulatok együttműködésének főbb alapelveit és elő-

írásait ismertetjük; ezzel az együttműködés igen nagy fontosságára kívánunk rámutatni. Idézzük a legfontosabb tudnivalót és ezt jól meg kell jegyeznünk:

„Amilyen hiba lenne az, ha a csendőr a nyomozásnál kizáróan mástól várt segítségre támaszkodnék, éppen olyan helytelen lenne, ha minden bűncselekményt — még az eredmény veszélyeztetése árán is — egyedül akarna kideríteni. Ezért nehezebb nyomozási feladatnál kötelesség a nyomozó alakulatokkal együttműködni.”

Látni fogjuk az esetekből, hogy ennek az együttműködésnek — elébb vagy utóbb — mindig megvolt az eredménye.

AZ ŐRSÖK ÉS NYOMOZÓ ALAKULATOK EGYÜTTMŰKÖDÉSE.

A csendőrség nyomozó alakulatai 1930 március 1-én kezdték meg működésüket. Feladatukat a Cs-4 jelzésű „Utastítás a m. kir. csendőrség nyomozó alakulatai részére” (Nyut.) az alábbiak szerint határozza meg:

Országos jelentőségű vagy a helyi jelentőséget meghaladó, továbbá olyan természetű bűnügyek nyomozásánál, amelyeknek kiderítése különleges szakképzettséget vagy technikai felkészültséget igényel, az őrsöknek segítséget nyujtsanak; nagyobb területre kiterjedő ilyen nyomozásokat egységesen irányítsák, esetleg saját közgeikkel végeztessék és végül, hogy a csendőrség bűnügyi nyilvántartó- és sajtószolgálatát ellássák és irányítsák.

A nyomozó alakulatoknak tehát nem az a hivatásuk, hogy a bűncselekmények nyomozását az őrsöktől teljesen átvegyék, hanem, hogy különleges képzettségükkel és a rendelkezésükre álló korszerű technikai eszközökkel — melyekkel minden egyes őrsöt lehetetlen volna felszerelni — az őrsök munkáját kiegészítsék.

Amilyen hiba lenne az, ha a csendőr a nyomozásnál kizáróan mástól várt segítségre támaszkodnék, éppen olyan helytelen lenne, ha minden bűncselekményt — még az eredmény veszélyeztetése árán is — egyedül akarna kideríteni. Ezért olyan esetekben, amikor a csendőr, illetve az őrs nehezebb nyomozási feladat előtt áll, kötelessége a nyomozó alakulatok segítségét igénybevenni, hogy azokkal, mint segítőtársakkal együttműködve, eredményesen oldhassa meg a feladatát.

Bűncselekmények és események bejelentése.

Az együttműködés kiindulópontja, hogy az őrsök a körletükben előforduló bűncselekményeket az illetékes nyomozó alosztálynak bejelentik. E tekintetben a Nyut. pontos útmutatással szolgál az őrsöknek, s felsorolja azokat a bűncselekményeket, melyek a bejelentésre tekintetbe jönnek (Nyut. 9. melléklet Megjegyzés 15. pont.). A felsorolt bűncselekmények közül azonban csak azokat kell bejelenteni:

1. amelyek a helyi jelentőséget meghaladják,
2. amelyek közfeltűnést keltenek,
3. amelyeknek nyomozása szövevényes voltuknál fogva bonyolultnak ígérkezik,
4. amelyekre nézve az a gyanú áll fenn, hogy másutt elkövetett sorozatos bűncselekményekkel állnak összefüggésben,
5. amelyeknél a nyomozás megindításához, vagy a gyanúsított személyének megállapításához minden támpont hiányzik.

A bejelentést, ha a nyomozó alosztály közreműködése nem látszik szükségesnek, írásban, ha azonban az alosztály közreműködése szükségesnek mutatkozik, akkor távbeszélőn vagy táviratilag kell megtenni.

A nyomozó alosztály közreműködése akkor látszik szükségesnek, ha

- a) a helyszínen talált állapotnak a helyszínelő alcsoport által rögzítése célszerűnek mutatkozik,
- b) a nyomozás során előreláthatóan egyenruhás, vagy polgári ruhás nyomozókra is szükség lesz.

Ha kétség merül fel aziránt, hogy egy bűncselekményt be kell-e jelenteni vagy sem, mindig a bejelentés mellett kell dönteni. Senki sem fogja az őrsparancsnokot felelősségre vonni azért, mert olyan esetet is bejelentett, amit nem kellett volna. A nyomozó alosztálynak csak előnyt jelent, ha a működési területén előfordult minél több bűncselekményről tudomást szerez.

A bejelentést a bűncselekményről való tudomásszerzés után *azonnal*, még a nyomozás megindítása előtt meg kell tenni. Nagy hibát követ el az az őrs és a nyomozás eredményét is veszélyezteti, amelyik — akár kényelemszeretet, akár önző érdek miatt — a bejelentést csak napok múltán teszi meg, mert ekkor a helyszín már elveszett a nyomozók számára, e nélkül pedig eredményesen nyomozni nagyon nehéz.

A bejelentés nincs alaki szabályhoz kötve. Lényeg az, hogy tartalmazza mindazokat az adatokat, amelyek alapján a nyomozó alosztály megállapíthatja, hogy hol, mikor, mi történt (ezért e jelentéseket „eseményjelentés”-nek is nevezzük) és hogy helyszíni szemlére vagy nyomozók kirendelésére van-e szükség, s hova kell azokat kirendelni. Távbeszélőn vagy távirati bejelentésnél különösen kerülni kell a hosszadalmasságot és a felesleges adatok bejelentését, mert indokolatlan időtöltést és kiadásokat jelent. Helyes távbeszélői jelentés pl.:

„Nyomozó alosztályparancsnokságnak Debrecen. Bagamér községhez tartozó Balogh tanyán mára virradóra Kovács Pétert meggyilkolták és házat felgyújtották. Gyanúsított nincs. Helyszínelés szükséges. A helyszín a községtől 4 km-re van keletre. Bagamér, 1940. december 12. — Őrsparancsnokság. 152/bűn. 1940.”

Vagyon elleni bűncselekményeknél az őrs a vagyoni kárt, ha pedig ezt nem tudja, akkor előrelátható nagyságát vagy ismeretlen voltát jelentse. Távbeszélőn vagy táviratilag tett jelentésekben az elvitt tárgyakat csak az esetben kell tárgyalni, ha szükségesnek látszik, hogy a nyomozó alosztály azokkal összefüggésben azonnal intézkedjék, pl. a bűnjelekkel az ismeretlen gyanúsított az alosztály székhelye felé menekült. De ez esetben sem kell azokat darabonként felsorolni, hanem általánosságban kell megemlíteni (ruhanemű, ékszer stb.) és csak az ismertetőjelekkel bírő vagy egyébként felismerhető tárgyakat kell külön megemlíteni.

Ha a gyanúsított szökésben van, akkor jelentse az őrs mindig a személyleírását és a menekülési irányát, s azt is, hogy milyen intézkedéseket tett elfogására, hogy az alosztály — azt nem tudva — másként ne intézkedjék az ügyben.

Az írásbeli jelentés természetesen részletesebb lehet a távbeszélőn vagy táviratilag tett jelentésnél és abban mindig határozottan be kell jelenteni, hogy a nyomozó alosztály közreműködésére az őrsnek nincs szüksége és azt is, hogy miért nincs.

A Nyut. 9. melléklet Megjegyzés 15. pontjában felsorolt bűncselekmények közül az állami és társadalmi rend elleni bűncselekmények bejelentésére külön szabályok irányadók. Ezekről, valamint általában úgynevezett politikai bűncselekményekről, ilyen bűncselekmények előkészületeiről — de csak ha a késedelem nem jár veszéllyel — a nyomozó osztályparancsnokságnak írásban, sürgős esetben távbeszélőn vagy rejtjelezett távirattal előzetes jelentést kell tenni, s a továbbiakban a nyomozó osztályparancsnokság intézkedése szerint eljárni. Ha a késedelem veszéllyel jár, amit az őrsparancsnok állapít meg, akkor a nyomozó osztály előzetes intézkedését nem kell kikérni, hanem az őrs maga jár el az ügyben, de a feljelentés vagy tényvázlat fogalmazványát a nyomozó osztályhoz a szárnyparancsnokság által való átvizsgálás előtt, be kell terjeszteni. Ilyen esetben is azonban helyesen teszi az őrs, ha csak az olyan, halasztást nem tűrő, nyomozati cselekményeket (elfogás, házkutatás, személymotoszás) foganatosítja, melyeknek elmulasztása vagy elhalasztása a nyomozás eredményét, gyanúsított vagy a bűnjelek kézrekerítését végleg megghiúsítaná vagy veszélyeztetné s továbbiakhoz az illetékes nyomozó alosztálytól kér nyomozókat, hogy azokkal karöltve az ügyet és annak hátterét teljesen felderítse.

Különben minden őrsnek jogában áll feltűnés nélküli puhatolások vagy megfigyelések céljára a nyo-

mozó alosztálytól polgári ruhás csendőrök kivezenylését kérni, még akkor is, ha bűncselekmény nem volt megállapítható, illetve ha valamely bűncselekménynek még csak olyan gyanúja forog fenn, amelyek alapján — további puhatolás, megfigyelés, adatgyűjtés nélkül — nyíltan még nem lehet fellépni. Ilyen körülmények gyakran adódnak közönséges bűncselekményeknél is (magzatelhajtás, biztosítási csalás stb.) s jól teszik az őrsök, ha minél gyakrabban élnék ezzel a joggal, ezzel is elősegítve a kívánatos összműködést.

*

Az előfordult bűncselekményekről az őrsök által az illetékes nyomozó alosztályhoz tett eseményjelentések — mint láttuk — azt a célt szolgálják, hogy az alosztály az esetről tudomást szerezzen, a nyomozásba kapcsolódásra vonatkozóan állástfoglaljon és ha szükséges, az őrsöt a helyszínelő alcsoport vagy nyomozók kirendelésével támogassa. Csupán csak az illetékes nyomozóalosztály támogatása azonban a mai viszonyok között, mikor a tettesek menekülésének úgyszólván korlátlan lehetőségei vannak, nem elegendő. A nyomozás érdeke megkívánja, hogy a bűncselekményről és annak gyanúsítottjáról az illetékes nyomozóalosztályon kívül a többi alosztályok, és az ország valamennyi csendőrőrsé és rendőrhatósága mielőbb tudomást szerezzen.

A büntettek üldözése közvetlenül a bűncselekményt követő napokban kecsegtet leginkább eredménnyel. Ekkor még menekülésben vannak, utazgatnak, kóborolnak. Lelkiismeretüket nyomja, nyugtalanítja az elkövetett bűncselekmény súlya. Felfedezésüktől, elfogásüktől való félelmükben izgatottan, gyanúsán viselkednek. A zsákmányt még nem értékesítették, ez náluk feltalálható. Rajtuk, ruházatukon, az elkövetett bűncselekmények nyomai még — rendszerint — meg vannak. A nyomozás eredményét nem ismerik,

tehát a nyomozásnak feléjük irányuló tapogatódzását még nem tudják olyan könnyen elhárítani, mint később, amikor már nyugodtan felkészülhetnek kifogásaikra, védelmükre, mentőtanuk és körülmények beállítására.

Ezért kell minél előbb megtenni minden lehető a gyanúsított kézrekerítésére. Az elkövetett bűncselekményre és gyanúsított személyleírására stb. vonatkozó adatok gyors és széleskörű közlésére azonban az őrsök nem képesek, ezért ezt a csendőrség hírközpontja végzi el. E célból naponta — vásár- és ünnepnap kivételével — Nyomozati Értesítő-t ad ki és azt az ország valamennyi rendőrhatóságának és csendőrőrsének, valamint a nyomozóosztályoknak megküldi. Lehetővé válik ezzel, hogy a nyomozószervek bármelyik őrskörletben elkövetett bűncselekmény adatait (hol, mikor, mi történt, ki a gyanúsított stb.) igen rövid időn belül megismerjék s annak nyomozásába bekapcsolódhatnak.

Hangsúlyozzuk, hogy a Nyomozati Értesítő közlése nem azonos a Bünvádi Perrendtartás (Bp.)-ban szabályozott közlés, nyomozólevél vagy elfogatólevél fogalmával, hanem csak a csendőrség és rendőrség nyomozószerveinek és hatóságainak a nyomozás érdekében szükséges összműködését és kölcsönös támogatását, valamint gyanúsítottaknak az illetékes bíróság vagy hatóság mielőbbi kézbeadását van hivatva biztosítani.

A Nyomozati Értesítő-höz szükséges adatokat a rendőrhatóságok értesítései és az őrsök „nyomozati bejelentés”-ei szolgáltatják. Arra nézve, hogy az őrsök a Nyomozati Értesítőben milyen nyomozatok közzétételét kérik, a Nyut. 182. pontja ad részletes útmutatást.

Elv, hogy minden olyan bűncselekményről, melynek gyanúsítottja ismeretlen, vagy ha ismert is, de megszökött, vagy amelyik bűncselekmény másutt is elkövetett bűncselekménnyel áll kapcsolatban vagy vonatkozásban, nyomozati bejelentést kell a hírközpontoz tenni. Az egészen lényegtelen, teljesen helyi

jelentőségű esetekről mellőzni lehet a bejelentést, mert ezeknek országos viszonylatban való közlése és nyomozása rendszerint nem szükséges. Azzal sem követ el azonban hibát az őrs, ha az ilyen bűncselekményeket is bejelenti, mert a nyilvántartás céljára — esetleg — azok adatait is fel lehet használni.

A nyomozati bejelentésben minél részletesebb adatokat kell közölni. A jelentés megtételénél gondoljon minden őrs arra, hogy milyen adatokra lenne neki szüksége ahhoz, hogy kérdéses ügyben eredményesen nyomozhasson. Célszerű, ha az őrs a gyanúsított személyleírását — az e célra rendszeresített űrlapon — jelenti, s a bűnjelt képező tárgyakat pontosan és részletezve leírja.

A nyomozati bejelentés megtételével ne késlekedjék az őrs. Ne várjon arra, hogy lesz-e a nyomozásának eredménye, hanem ha a nyomozás megindítása alkalmával nincs gyanúsított, tegye meg jelentését a hírközpontoz. A jelentést olyan időben, amikor a posta már nincs nyitva vagy ha azt már kivitték a vasúthoz, a legelső Budapest felé induló mozgópostára kell feladni.

Minden nyomozatot azonnal vissza kell vonni, mihelyt annak további fenntartása nem indokolt. Ezért, ha az ügy kiderült, az őrs ezt azonnal jelentse a hírközpontoznak s kérje a nyomozat visszavonását. Jelentésében említse meg, hogy a bűncselekményt ki követte el, tárgyalja annak személyi adatait és ha az elkövetés módja jellegzetes vagy érdekes volt, írja le — a lényegget érintően — azt is. Főleg áll ez nagyobb szabású bűncselekményekre.

Itt említjük meg a sajtószolgálatban való közreműködést is minden olyan eseménnyel kapcsolatban, ami a nagy nyilvánosságot érdekli. A csendőrségi hírközpont a nyomozati bejelentésekből naponta összeállítja azt a hír-anyagot, amelynek a nyilvánossággal való közlése lehetséges és kívánatos. Sajnos, az őrsök

jelentései a legtöbbször igen szükségesek, már pedig a hírközpont szempontjából az a jelentés a legjobb, amelyik minél több érdekes részletet tartalmaz. (Hogy történt a bűncselekmény, hogyan derült ki, miként fogták el gyanúsítottat stb.)

De a sajtóval való közlés céljából nemcsak a szorosán vett szolgálati, hanem testületünkkel vonatkozásban álló eseményeket is be kell az őrsöknek a hírközponthoz jelenteni. Ilyenek: vértanuinak, hőseink emlékére való megemlékezés (emléktáblák, síremlékek leleplezése), a csendőrség tiszteletére vagy a testületen belül rendezett nagyszabású ünnepek (csendőrnapi), kitüntetések stb. Az ezekről szóló leírásokat az eseményt követően, azonnal be kell küldeni a hírközpontba, mert a később érkezők elvesztik időszükségüket és a sajtó számára nem használhatók.

Nyomozó szolgálat.

Az őrsök által az illetékes nyomozóosztályhoz megtett jelentés alapján a nyomozóosztályparancsnok:

a) ha helyszíni szemle és a helyszíni adatok rögzítése szükséges, elrendeli a helyszínelő alcsoport kiszállítását,

b) a nyomozás természetének megfelelően egyen- vagy polgáriruhás nyomozók kirendelésére intézkedik; vagy ezek kirendelése nélkül is átveszi a nyomozás irányítását,

c) ha a bejelentett adatokat nem tartja elegendőnek, akkor pótmegállapításokat rendel el; ha pedig az alosztály közreműködését nem látja szükségesnek, tudomásul veszi az őrs bejelentését. Utóbbi esetben az ügyben az őrs a nyomozást saját hatáskörében folytatja le.

Az alosztályparancsnok — döntésének megfelelően — értesíti az őrsöt. Ha a nyomozó alosztály helyszínelő

alcsoportjának kiszállása várható, akkor az őrsparancsnok (járőrvezető) gondoskodni köteles arról, hogy annak megérkezéséig a bűncselekmény színhelyét változatlan állapotban megőrizzék. Az őrsnek azonban a helyszínelő alcsoport, vagy a nyomozók megérkezéséig nem szabad tétlenül várni, hanem a nyomozást azonnal meg kell kezdenie.

A helyszínt hagyja az őrs érintetlenül, de azonkívül tegyen meg minden olyan intézkedést, amivel a nyomozás eredményét elősegítheti. Tapasztalati tény, hogy a bűncselekmény kiderítése az elkövetés után 1—2 napon belül a legkönnyebb. Bár minden nyomozó alosztálynak van gépkocsija, s a helyszínelő alcsoport tagjait felszerelésükkel együtt rendszerint gépkocsin rendeli ki az alosztályparancsnok, kedvezőtlen vagy nehéz közlekedési viszonyok között azok megérkezéséig hosszabb idő eltelhet, már pedig egy bűncselekmény eredményes nyomozásánál sokszor 1—2 óra is döntő jelentőségű lehet. Kérdezze ki tehát az őrs addig is sértet, állapítsa meg annak viszonyait, kutassa fel a bűncselekmény tanuit, behatóan érdeklődjék a tekintetbe jöhető személyek felől (ide tartoznak az idegenek is!), s ha gyanúsított menekülne, intézkedjék feltartóztatására és elfogására. Minél előbbre halad az őrs az adatgyűjtésben és célszerű intézkedéseiben, annál inkább eredményesen szolgálja a cél elérését: a bűncselekmény kiderítését.

Az őrsök támogatására egyenruhában kivezényelt nyomozók szolgálatuknak megkezdése előtt annak az őrsnek parancsnokánál, melynek támogatására kivezényelték, jelentkezni kötelesek. Ha az őrsállomáson a szakasparancsnok is állomásozik, a jelentkezés a szakasparancsnoknál is kötelező. A nyomozást az illetékes őrs- vagy szakasparancsnok irányítja s a nyomozás során a nyomozók az irányító őrs (szakasz-) parancsnoknak alá vannak rendelve. Ez az alárendeltség a szolgálat egész tartama alatt és akkor is fenn-

marad; ha a nyomozóknak az illető őrs körletét vagy szakasz területét el kell a nyomozás érdekében hagyniok. Ha azonban a nyomozók valamelyike rangban idősebb, mint az őrs- vagy a szakaszparancsnok, akkor e parancsnokkal egyetértésben jár el. Ez azt jelenti, hogy minden foganatosítandó intézkedést előre megbeszélnek, véleményüket kicserélik és a legjobbnak ígérkező megoldást, intézkedést foganatosítják.

Az említett alárendeltségi viszonyból következik, hogy a nyomozást vezető őrs- vagy szakaszparancsnokot a nyomozókkal szemben parancsadási jog illeti meg. A nyomozásra vonatkozó parancsok azoknak a feladatoknak megoldására terjedjenek ki, amelyeket a nyomozók szakképzettségük, gyakorlatuk és felszerelésüknél fogva sikeresen megoldhatnak. Helytelen lenne, ha a nyomozásvezető a helyszínelő alcsoport tagjait vagy a kirendelt nyomozókat pl. helyszíni felügyeletére, fogolyőrzésre vagy jelentések másolására stb. használná fel.

Általában a nyomozókat nem szabad korlátozni abban, hogy — a nyomozásvezetője által meghatározott körön belül — feladatuk megoldása és a bűncselekmény kiderítése érdekében a legnagyobb öntevékenységet tanúsítsák, viszont nekik sem szabad állandó irányításra és gyámkodásra várniok. A nyomozásvezető mindig hallgassa meg a nyomozóknak a felkutatott adatok alapján kialakult véleményét, feltevéseit és következtetéseit stb. Egészítse ki azokat a maga gyakorlati tapasztalataival, valamint helyi és személyi ismereteivel s ezek figyelembevételével vezesse a további nyomozást.

A kirendelt nyomozók közül a járőrvezető a helyszíni szemlénél mindig legyen jelen. Amint a helyszínelést befejezték, a talált nyomokat rögzítették, a fényképész-daktiloszkópus vonuljon be az alosztályhoz. A továbbiakban a nyomozók az őrsbeli csendőrökkel karöltve nyomozzanak úgy, hogy a két-két főből álló

járőröknek egyik tagja őrsbeli, a másik pedig nyomozó alosztálybeli legyen. (A járőrvezetőt a rangviszonyoknak megfelelően kell kijelölni!) Ez azért szükséges és célszerű, mert a nyomozóalosztálybeliek általános gyakorlatát kiegészíti az őrsök tagjainak helyi- és személyi ismerete.

Ha a nyomozásvezető azt látja, hogy a bűncselekmény kiderült, vagy hogy minden lehető megtett és kimerített, de eredményre nincs kilátás, vonultassa be a nyomozókat is az alosztályukhoz. A Nyut. megengedi azonban, hogy a kivezényelt nyomozók egyike az őrsön 1—2 napra visszamaradjon és a feljelentést megszerkessze.

A feljelentést mindig — tehát akkor is, ha azt a visszatartott nyomozó szerkeszti meg — az illetékes őrsparancsnok írja alá, s ahhoz a helyszínelő alcsoport által készített fényképeket, vázlatokat, leírásokat stb. feltétlenül csatolni kell. Ezek közül azokat, melyeket a helyszínelő alcsoport a helyszínelés folyamán nem tud elkészíteni, bevonulása után a nyomozó alosztályparancsnokságnál készíti el és az alosztályparancsnokság az illetékes őrsnek mindig leadja. Többször láttuk, hogy az őrsök a kézhez kapott fényképeket stb. a feljelentés fogalmazványához csatolták s így azok irattárba kerültek ahelyett, hogy a tárgyalás során, mint kiváló szemléltető adatok, a bíróság tagjainak rendelkezésére állottak volna. Ez nagy hiba, amit feltétlenül kerülni kell.

Előfordul, hogy a nyomozó alosztályoktól valamely őrskörletbe egyenruhában kivezényelt nyomozók nem az őrs támogatására, hanem önálló nyomozásra kapnak parancsot. Ezekben az esetekben, ha a nyomozók az őrsállomásra megérkeznek, jelentkezni kötelesek ugyan az őrs (szakasz)-parancsnoknál, de a nyomozás során azoknak nincsenek alárendelve, hanem önállóan működnek.

Az őrsök a nyomozóknak — kérésükre — ez eset-

ben is adjanak meg minden támogatást s ha szükséges, támogató járőröket is bocsássanak rendelkezésükre. Az így, önállóan nyomozott ügy feljelentésének másolatát az őrs az alosztályparancsnokságtól mindig megkapja s abból az őrs a nyomozás eredményéről részletes tájékozódást szerez.

Polgáriruhás nyomozókat ugyancsak az őrs támogatására vagy önálló nyomozás- (puhatolás)-ra vezényelnek ki.

Valamely őrs támogatására polgári ruhában kivezényelt nyomozó az őrs állomáshelyére vagy körletébe való megérkezését az illetékes őrs- (szakasz)-parancsnoknak alkalmas módon, feltűnés nélkül tartozik jelenteni. Vigyázni kell arra, hogy a polgáriruhás nyomozó megjelenése és kiléte a község lakossága, de főleg az érdekeltek előtt fedve maradjon, különben munkája lehetetlen.

Az érintkezés felvétele szempontjából legcélszerűbb, ha az őrsparancsnok már az igényléskor bejelenti az alosztálynak, hogy a polgáriruhás nyomozót mikor és hol fogja várni. Vagy csak az érintkezés felvételének helyét jelöli meg s az alosztálytól kér parancsot, hogy mikor legyen ott az őrs járőre. Az első érintkezés felvétele alkalmával azután a nyomozásvezető állapotjék meg a polgári ruhásokkal, hogy sürgős jelentésüket hova és hogyan tegyék meg. Történhetik az érintkezés éjjel bent a laktanyában, vagy posta útján is. Igen sürgős és fontos esetben természetesen nappal is bemehet a nyomozó, hol négyszemközt jelentését nyugodtan megteheti. Ha a polgáriruhás nyomozó szállodában (fogadó, vendéglő) vagy magánházaknál van megszállva, akkor az őrs járőre — idegen ellenőrzés címén — tud vele feltűnés nélkül érintkezni és négyszemközt mód van a jelentése átvételére is. Ha azonban a személyes érintkezés aggályos, akkor meg kell elégedni az írásbeli érintkezésekkel oly módon, hogy a kölcsönös írásbeli közléseket, parancsokat, jelenté-

seket stb. előre megbeszélt helyen elrejtik. Sokszor célszerű lehet közvetítőket igénybe venni, de ennél a megoldásnál azok megbízhatóságára nagyon kell vigyázni.

Az őrsnek a kivezényelt polgáriruhás nyomozót — feladatának eredményes teljesíthetése érdekében — a legteljesebb támogatásban kell részesítenie. Faluhelyen az ilyen szolgálat sok nehézségbe és akadályba ütközik. Az emberek majdnem kivétel nélkül ismerik egymást, az idegen hamar feltűnik. Mások követésével, utcán, tereken való álldogálással a nyomozó azonnal gyanússá teszi magát, nem úgy, mint városban, ahol a nagyobb forgalomban feltűnés nélkül is lehet követni és figyelni. Ezeket a nehézségeket a szolgálat célszerű előkészítésével és teljesítésével lehet csak ellensúlyozni. A polgáriruhás nyomozószolgálatnak éppen ezért nincsenek is alaki szabályai. Azt a kirendelt nyomozó rugalmasan, változatosan, a pillanatnyi helyzet-hez alkalmazkodva teljesíti. De ehhez szüksége van részletes ismeretekre, mert ezek nélkül könnyen követ el olyan hibát, amit nem tud jóvá tenni és amivel szolgálata eredményét is veszélyezteti.

Az őrsparancsnok adja meg tehát a nyomozónak a legrészletesebb tájékoztatást az ügyre vonatkozóan. Ha személy megfigyeléséről van szó, ismertesse annak kinézését, egyéniségét, jellemét, szokásait, gyengéit, vagyoni viszonyait, összeköttetéseit, multját stb. Beszélje meg vele, hogy az ő elgondolása szerint honnan és hogyan lehetne a figyelést a legkevesebb feltűnéssel és a legaggálytalanabb körülmények között teljesíteni. Ha huzamosabb ideig tartó megfigyelésről van szó, akkor külön kell megszervezni az őrssel való összeköttetés fenntartását, a nyomozó elhelyezését stb., stb. Annál nagyobb a kilátás, hogy a polgáriruhás nyomozók eredményesen támogathatják az őrsöt, minél előrelátóbban és körültekintőbben van megszer-

vezve szolgálatteljesítésük és minél teljesebb az őrsrel való együttműködésük.

Ha a polgáriruhás nyomozók nem az őrs támogatására, hanem önálló nyomozásra (puhatolásra) vannak kivezényelve, szolgálatukat elvben az őrstől függetlenül teljesítik. Természetes azonban, hogy az őrs közreműködését és segítségét bármikor igénybe vehetik s ily esetben is kötelesek az őrsök őket behatóan támogatni.

A polgáriruhás szolgálattal kapcsolatban különben felhívjuk csendőreink figyelmét a vitéz Ridegh—Olchváry-féle Bűnügyi nyomozástan könyv „A feltűnés nélküli puhatolás és megfigyelés polgári ruhában” c. fejezetére, mely a csendőrségi területen végzendő polgáriruhás nyomozói szolgálatra részletes és igen értékes útmutatással szolgál.

Bűnügyi nyilvántartás.

A csendőrségnek az őrskörletekben lakó szokásos bűnözőkről és gyanús egyénekről őrsökre felaprózott nyilvántartásai nem feleltek meg a világháború utáni évek fokozott követelményeinek. Gondoskodni kellett tehát arról, hogy az őrskörletekből eltávozott büntettek ne tűnhessenek el végleg a csendőrség szeme elől. Ennek legcélszerűbb módja: a csendőrségi nyilvántartást központosítani, országos áttekintésűvé tenni. Ezt oldja meg a csendőrség nyomozó osztályának központi nyilvántartása. Nyilvántartja a nyomozó alosztályoknak és csendőrőrsöknek jelentései s a rendőrkapitányságok közlései alapján azokat az adatokat, amelyeket a bűncselekmények további nyomozása szempontjából szükségesnek lát.

A csendőrségi nyilvántartás az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal ügykörét nem érinti s abba nem avatkozik bele. A csendőrségi nyilvántartás közrendészeti, az O. B. Ny. H. igazságügyrendészeti feladatkört

tölt be, a büntető bíróságok és a rendőri büntető bíróságok elítéltjeit tartja nyilván, tehát azt, hogy valaki volt-e büntetve, ha igen, mikor, mely bíróság által, miért és mily büntetéssel. Ennek főleg a bűncselekmények minősítésénél, majd a büntetés kiszabásánál van igen fontos jelentősége. A csendőrségi nyilvántartás által szolgáltatott adatok pedig a nyomozást segítik elő.

A nyomozó osztály központi nyilvántartó irodája ezidőszert három alcsoporttal működik:

1. Az első alcsoport a bűncselekmények elkövetésével gyanúsítható személyeket, a kiderítetlen bűncselekményeket, a bűncselekmények folytán vagy más módon elveszett tárgyakat, a büntetteseket foglalkozás, ismertetőjelek szerint, a bűncselekményt azok elkövetési helye és módja szerint csoportosítva tartja nyilván; ezenkívül a pénzhamisítókat, vagyonzbiztonság elleni bűntevőket, szokásos büntetteseket külön is csoportosítja.

Az alcsoport ma már több mint 500.000 személyt tart nyilván és kb. 12.000 esetben adott eddig használható adatot az őrsöknek.

2. A második, az úgynevezett kiértékelő alcsoport. A kiértékelők munkája azon a bűnügytani tapasztalaton alapszik, hogy minden büntettesnek a bűncselekmény elkövetési módjában külön egyéni sajátossága nyilvánul meg, ami őt megkülönbözteti a másiktól. Ez a sajátosság a bűnözőket — rendszerint — életük végéig kíséri s ezeknek a nyilvántartásban való felhasználása és értékesítése, kiértékelése igen nagy mérvben segíti a nyomozást. Hogy ez a gyakorlatban miként történik, az alábbi — megtörtént — esettel szemléltetjük:

1938 május 1-én a tolnatamási őrs jelentette a csendőrség hírközpontjához, hogy Szabó Károly ottani lakos aranyóráját, kulccsal be nem zárt lakásból, ismeretlen tettes

besurranó lopás útján eltulajdonította. Gyanúsítani az őr senkit sem tud, de aznap egy idegen fordult meg a községben, aki festményeket árult, de már elutazott Újdombóvár felé. A nyomozóosztály nyilvántartó irodája az aranyóra pontos leírását még aznap megjelenő Nyomozati Értesítőben az összes csendőr nyomozóosztályokkal, őrökkel és a rendőrkapitányságokkal közli. Kiderítetlen és tárgy nyilvántartásába az esetet felveszi, a kiértékelő alcsoport pedig, mint besurranó lopást feljegyzi és az e célra szolgáló térképen nyilvántartja.

1938 június 3-án, tehát öt hét múlva az első eset után, a nagykónyi és a lepsényi őrök jelentik, hogy Schwarcz Izidor néven igazolt képmásoló ügynök május 2-án Nagykönyiban, május 4-én pedig Lepsényben több képet lemásolásra átvett és a másolásra kikötött összeg felét, előlegül felvette. Az átadók — miután a kikötött idő leteltével a képeket nem kapták vissza — a megadott címen érdeklődtek azok után, de a posta a levelüket „címezett ismeretlen, vissza a feladónak” jelzéssel visszaküldte. Jelentik az őrök Schwarcz személyleírását, ruházatát kiemelve, hogy jellegzetessége a nagyszélű, fekete puha kalap és a feltűnően nagy és lapított hegyű orr.

A nyomozóosztály nyilvántartó irodája ezeket az adatokat is megjelenteti a Nyomozati Értesítőben azzal a figyelmeztetéssel, hogy Lepsény, Újdombóvár, Fonyód négy-
szögben eső rendőrkapitányságokat és csendőrőrsöket felkéri annak nyomozására és széles körben, lehetőleg dobszó útján való közhírrétételére, hogy Schwarcz Izidor nem csalt-e ki képmásolási ürüggyel képeket és arra nem vett-e fel előleget. Közli az állítólagos Schwarcz személyleírását és ruházatát.

Tíz napon belül beérkezik Tabról, Balatonszemesről, Karádról hasonló jelentés azzal, hogy a személyleírás nagyjában megfelel, de itt nem fekete, hanem zöld kalapot viselt és Kohn Jenő nevet használt. Azonkívül a szántódi őr jelentik, hogy kérdezett időpontban, ugyancsak besurranó lopás útján, eltűnt egyik ottani lakos nyári felöltője. Ezek

az adatok úgy kerültek napfényre, hogy a szegénylős károsultak nem tettek panaszt, de az eset közhírrététele után mégis jelentkeztek.

A kiértékelő alcsoport most az újabban kapott adatokat összegezi. Saját nyilvántartásában már meglévő adatokat kiegészíti, összehasonlítja és az azonosnak vélt esetek között összefüggést létesít s a térképén Schwarcz, illetve Kohn működési vonalát kitűzdeli, majd bűnlajstromát összeállítja. Az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatalhoz fordul s kéri a képmásolás ürüggyével család miatt elítéltek személyi adatait. Ezeket a meglévőkkel összehasonlítja, egyezteteti és megállapítja, hogy a tettes minden valószínűség szerint nem Schwarcz és nem Kohn, hanem Klein Adolf, család miatt többszörösen büntetett csalóval lesz azonos. Míg ez az értékelés folyik, beérkezik a mezőhegyesi őrörről a jelentés, hogy egyik ottani irodából ismeretlen tettes értékes festményt ellopotott. Gyanúsítva egy képügynök, aki Grósz Henrik néven igazolta magát azzal, hogy egyik budapesti cégtől van.

A kiértékelő alcsoport feltételezi, hogy Klein Adolf a kérdéses személy, s hogy működési területét Dunántúlról a Tiszántúlra tette át. A hírközpont most már a Nyomozati Értesítő útján felhívja a Maros, Tisza, Körös által bezárt területen fekvő rendőrhatóságok és csendőrőrsök figyelmét és kéri Klein Adolf elfogását, mellékelve az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivaltaltól beszerzett fénykép másolatát is.

Június 15-én az orosházi őr jelentik távbeszélőn, hogy Klein Adolfot őrizetbe vette. Nála aranyóráról és felöltőről zálogcédulát, ezenkívül Schwarcz Izidor és Kohn Jenő névre hamis igazolványt talált. A kiértékelő alcsoport értesíti azonnal az érdekelt rendőrhatóságokat és őröket, s közli velük, hogy Klein a nyomozásra Orosházán átvehető. Mindegyik rendőrkapitányság és őr kézzől-kézre adva Kleint, szembesíti a károsultakkal, bemutatják a besurranó lopások helyszínének közelében feltalált tanuknak, vajjon

nem látták-e ott a kérdéses időben megfordulni, s ezzel Klein bűnlajstroma kiderül.

A kiértékelő alcsoport 1935-óta működik s eddig kb. közel 1000 esetben tette lehetővé összefüggő bűncselekmények kiderítését és gyanúsítottjának elfogását, bebizonyítva e rendszer kiváló használhatóságát.

3. A harmadik alcsoport a Nyomozókulcs-ot és az ahhoz tartozó nyilvántartási anyagot kezeli.

A büntettek üldözése csakis akkor lehet eredményes, ha a személyi nyilvántartás anyagából az elfogandók névsora a legtávolabbi tanyán portyázó csendőrrjárőrnek is rendelkezésére áll és a járőrök azonnal megtudják állapítani, hogy az illetőt valamely bűncselekmény miatt nem kell-e elfogni. Ezért a nyomozó osztály a Bűnügyi Körözések Lapja és a Nyomozati Értesítő anyagából „Nyomozókulcs”-ot szerkeszt s azzal az összes őrsöket ellátja annyi példányban, hogy minden szolgálatba induló járőrnél legyen. Ez a kiváló, páratlan segédlet igen fontos szerepet tölt be az igazoltatások során és eddig is több ezer bűnöző kézrekerítését segítette elő. Minél gyakrabban használják a járőrök — a büntettek által is jól ismert és „zöld könyv”-nek nevezett — Nyomozókulcsot, annál inkább megtisztítják őrskörleteiket a szökésben levő gyanúsítottaktól és egyéb büntettekétől.

A Nyomozókulcs évente kétszer — január és július 1-én — jelenik meg, de minden két hónapban Pótlék s ezenkívül tíznaponként Névmutató jelenik meg azonos tartalommal, úgyhogy az összes elfogandókról állandó névsor áll az őrsök rendelkezésére. A Nyomozókulcsban a büntettek nemcsak név, hanem különös ismertetőjel szerint is fel vannak sorolva, így a járőröknek módjukban áll a személyazonosságot ezek alapján is megállapítani, illetve ellenőrizni.

A nyomozó alosztályok is vezetnek úgynevezett „alosztály nyilvántartás”-t, mely azt jelenti, hogy az

egyes alosztályok csak a működési területüket érintő adatokat dolgozzák fel és tartják nyilván. Többre nincs is szükségük, s amennyiben — esetenként — lenne, akkor az adatokat, az őrsökhöz hasonlóan, a nyomozó osztálytól megkapják. A nyomozó alosztály a személyi nyilvántartáson kívül a kiderítetlen bűncselekményekről, továbbá a községekről is vezet nyilvántartást és térképeken nyilvántartja működési területének közbiztonsági viszonyait. Ezáltal arról állandóan tájékozást és felvilágosítást is tud nyújtani. A községi nyilvántartólapok elősegítik az alosztályhoz beosztottak helyi és személyi ismeretszerzését, mert azok az egyes községek általános és közbiztonsági jellegű adatait részletesen tartalmazzák.

A csendőrségi központi nyilvántartás elsősorban és főleg az őrsök eredményes működését van hivatva szolgálni. Ezért akkor járnak el helyesen az őrsök, ha minél gyakrabban veszik igénybe annak adatait, s minden olyan esetben, amikor valamely bűncselekmény vagy annak gyanúja esetén személyekre és tárgyakra vonatkozóan adatokra van szükségük, azokért, illetve felvilágosításért a nyilvántartóhoz fordulnak. Különösen fontos ez olyan esetben, mikor az őrs a Nyomozókulcs (pótlékai) alapján nem tudja pontosan megállapítani, hogy nincs-e valaki körözve, nyomozva, nem kell-e az illetőt megfigyelni; ha az illető személyazonosságát az őrs nem tudja megállapítani vagy azt kétesnek találja; ha gyanús eredetű tárgyakról akarja megállapítani, hogy azok nem állanak-e valamely másutt elkövetett bűncselekménnyel kapcsolatban; ha egy előfordult bűncselekményről meg akarja tudni, hogy nem tartozik-e másutt is elkövetett bűncselekmények sorozatába stb. Elv legyen itt is, hogy minél többször és minél többet érdeklődjék az őrs. Személyek jólöltözöttsége, határozott fellépése, esetleges igazolványok, ne tévesszék meg az őrsöket és járőröket s ha ok van a gyanúra, azonnal tudakozódjanak.

Személyek után a csendőrség összekötőtisztjétől (Budapest, Főkapitányság), tárgyakra és bűncselekményekre vonatkozóan pedig a csendőrség hírközpontjától érdeklődjenek az őrsök. A hírközponttól való érdeklődés nincs előíráshoz kötve. Az összekötőtiszthez „Tudakozólap”-ot kell előterjeszteni. Minden személyről 4 Tudakozólap-ot állítson ki az őrs és minden egyes lapra, a jobb felső sarkában, az őrs körbélyegzőjét nyomja olvashatóan rá. Erre azért van szükség, mert az összekötőtiszt a Tudakozólapok példányait más és más helyre (Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal, a csendőrség központi nyilvántartása stb.) küldi s azok visszaérkezése után csak akkor tudja azokat összeszedni és az őrsre visszajuttatni, ha azokon az érdeklődő őrs fel van tüntetve.

A Tudakozólap rovatait pontosan és olvashatóan töltsék ki az őrsök. Ha van az őrsön gép, géppel kell írni, hogy a bejegyzéseket tisztán lehessen látni. Minden adat nagyon fontos, de külön hangsúlyozzuk a név, születési hely és idő, valamint a szülőkre (apa és anya) vonatkozó adatok feltüntetését. Vegyék figyelembe az őrsök, hogy a nyilvántartásokban nagyon sok azonos nevű egyén szerepel, akiket csak az összes adatok pontos egyeztetése után lehet egymástól megkülönböztetni. Minél pontosabban tölti ki tehát valamelyik őrs a Tudakozólapot, annál inkább elősegíti, hogy helyes választ kapjon, amiből elsősorban neki van haszna.

Ha az az egyén, akire vonatkozóan az őrs tudakozódnia akar, el van fogva, vagyha veszély van a késelemben, akkor az őrs (járőr) távbeszélőn vagy távirattal tudakozódjék s igen rövid időn belül megkapja a választ. Ha azonnali válasz nem szükséges, de gyors elintézést kér az őrs, akkor írja rá a Tudakozólapra, hogy „sürgős”, más esetekben tüntesse fel azt, hogy „nem sürgős”, mert ezzel elősegíti a valóban sürgős

ügyek gyors elintézését. Cigányokról a Tudakozólapon kívül ujjnyomatlapot is terjesszen fel az őrs.

Az összekötőtiszt is a nyomozó alakulatok keretében működik. Feladata a csendőrségnek a m. kir. rendőrség budapesti és vidéki főkapitányságával való kölcsönös, szoros és zavartalan érintkezését és együttműködését biztosítani s a Budapesten megjelenő csendőrijárőröknek segítségére lenni. A székesfőváros bűnügyi vonatkozása és kihatása országos s őrséinknek igen gyakran szüksége van a fővárosban megállapításokra. Budapest nagy forgatagában és a m. kir. rendőrség szétágazó, magyarányú működési szervezetében járőreink legtöbbször bátortalanul állanak, ha nem lenne mellettük a csendőrség összekötőtisztje, ki hivatalos teendőik ellátásában segíti és támogatja őket. Jelentéseiket, megkereséseiket gyorsan az illetékes helyekre juttatja, szemmelkíséri azok további sorsát és gondoskodik arról, hogy az őrsök a szükséges válaszokat — lehetőség szerint — mielőbb megkapják. Ha pedig a járőrök személyesen járnak el egyes ügyekben, akkor — az illetékes rendőrségi szervek közbejöttével — a szükséges segítséget megadja nekik és támogatásukról gondoskodik.

Ezért az őrsök minden ügyet, melynek elintézése a m. kir. rendőrség budapesti főkapitánysága és rendőrkapitányságai (az Újpest-, Kispest-, Pestszenterzsébet- és Csepeli kapitányságokat is ideértve) a csendőrség összekötőtisztjéhez küldjenek, ha pedig járőrök személyesen jelennek meg nyomozás stb. végett Budapesten, az összekötőtisztnél szolgálati ténykedésük megkezdése előtt jelentkezzenek és továbbiakban a kapott rendelkezés szerint járjanak el. A m. kir. rendőrség vidéki főkapitányságával kapcsolatban az őrsöknek ritkán akad elintézni való ügyük, de ha volna, forduljanak ekkor is az összekötőtiszthez.

Megemlítjük még, hogy Budapesten a csendőrijárőrök által elfogott egyének kísérésére külön fogoly-

szállító gépkocsi áll rendelkezésre, ezért — a vonatkozó Belügyminiszteri rendeletben felsorolt egyes esetek kivételével (lásd: 1936. évi 10. számú Csendőrségi Közlöny-ben) — senkit sem szabad a járőröknek gyalog vagy villamoson kíséreni, az őrizetbe vett egyénekkel nyomozni is csak a fogolyszállító gépkocsi igénybevétele mellett lehet. A Budapestre érkező járőrök a gépkocsit megérkezésük után azonnal a legközelebbi telefonállomásról (pályaudvaron a rendőrőrszobáról) a budapesti csendőr kerületi parancsnokság laktanya ügyeleti altisztjétől igényeljük.

Külön segítséget jelent az is a Budapesten eljáró járőröknek, hogy pihenés céljára az összekötőtisztnél átvonuló szoba van részükre. Ennek igénybevételét a Nyut. csendőreinknek kötelezővé is teszi, de helyesen teszik, ha nemcsak a pihenő, hanem a vonatok indulásáig levő várakozási idejüket is ott töltik.

Bűnügyi laboratórium.

A technika és ezzel kapcsolatban a bűnözés állandó fejlődése során a csendőr napjainkban mindinkább kerül szembe olyan bűncselekményekkel, amelyeknél a saját tudása — legyen bármennyire is kiképzett — nem elegendő. Gyakran kell szakértőhöz fordulnia. Ezek a szakértők felvilágosításokkal és véleményekkel támogatják a nyomozást, jól teszi tehát a csendőr, ha minél gyakrabban veszi igénybe őket.

Az őrsők igen nagy támogatásra találnak a nyomozó osztály kebelében működő csendőrségi bűnügyi laboratóriumban, amely korszerű technikai eszközeivel igen sokirányú vizsgálatot tud végezni. Ilyenek:

1. A bűncselekmények színhelyén a tettesek által visszahagyott tárgyak és eszközök vizsgálata.

Ezt a legtágabban kell az őrsőknek értelmezni s minden — még a legjelentéktelenebbnek látszó — tár-

gyat is vizsgálat alá kell vonatni, mert azokon szabad szemmel rendszerint nem látható jellegzetességek lehetnek, amelyek a tettes egyéni sajátosságaira, szokásaira stb. mutatnak és így a gyanúsított kilétének megállapításánál döntő jelentőségük lehet.

Egy postabetörés színhelyén talált gyufaszál vizsgálata során a laboratórium megállapította, hogy zsiros vassal dolgozó egyéné (vasmunkásé) lehetett. Ennek alapján az őrs a tettest egy írőcsináló cigány személyében kiderítette.

2. Betörés, feltöréses bűncselekmények esetén az elkövetéshez használt eszközök vizsgálata azonosítása, záruk átvizsgálása.

Az elkövetési eszközök és azok nyomai, sajátosságai (csorbulások, kopások, törések, hajlások, reszelések stb.), a nyomozásnál rendkívül nagy szerepet játszanak. Ezért nem szabad figyelmen kívül hagyni a legparányibb ily nyomot sem.

Templombetörésnél a feltört persely és a feltöréséhez használt véső, valamint kalapács laboratóriumi vizsgálata kimutatta, hogy a kalapács fokához és a véső fanyelének végéhez tapadt anyagrészcsek azonosak, ami — gyanúsított tagadásával szemben — a szerszámok tulajdonosának bűnösségét bizonyította.

3. Lőfegyverrel elkövetett bűncselekményeknél a fegyverek, továbbá a helyszínen feltalált és a lövésből származó bűnjeleknek (lövedék, hüvely, lőporszemcsék, fojtási maradványok stb.) vizsgálata és kiértékelése.

Frommer-pisztollyal elkövetett emberölésnél gyanúsítottól őrizetbe vett pisztoly és a helyszínen talált hüvely vizsgálata során a laboratórium az azonos nyomokból megállapította, hogy a helyszíni hüvelyt, illetve annak lövedékét gyanúsított pisztolyából lőtték ki.

4. Véres bűncselekményeknél tárgyakon, eszközökön stb. a vér kimutatása.

5. Ondónyomok megállapítása.

6. Hajszálak, szőrök és fonalak vizsgálata.

7. Postai küldemények felbontása esetén a csomagolásnál használt eszközök (papír, boríték, ragasztó, viasz, zsineg stb.) vizsgálata.

Levélből pénzt vettek ki. A laboratórium megállapította, hogy a leragasztáshoz kétféle ragasztót használtak; a további vizsgálat pedig kimutatta, hogy a postabélyegzőt a második ragasztószer felé helyezték, vagyis a borítékot a postabélyegző alkalmazása előtt bontották fel.

8. Írások (kéz- és gépirások) azonosítása, tinta, papír vizsgálata, névtelen kéz- és gépirásos levelek kiértékelése.

Gyujtogatással fenyegetődő névtelen levelek átvizsgálása során a laboratórium a betérjesztett próbairások alapján az őrsnek a gyanúsított kilétére nézve értékes felvilágosítást adott.

9. Elmosódott, olvashatatlan levelek vizsgálata, rejtjelek és titkos írások megfejtése s előhívása.

Elmosódott és kuszairású levélben a laboratórium hosszas vizsgálattal egy nevet megállapított, aminek alapján a levélíró az őrs könnyen kinyomozta.

10. Nyomdai termékek (röpiratok) vizsgálata, kiértékelése és azonosítása.

A felsorolt vizsgálatokat a laboratórium önállóan is tudja végezni. Tudományos intézetekkel — mint közvetítő — vizsgáltat még:

a) Orvosi ügyekben: Törvényszéki Orvostani Intézet,

b) Vércsoport vizsgálatokat: Bakterológiai Intézet,

c) Mérgezési ügyekben: Országos Bírósági Vegyészeti Intézet,

d) Élelmiszer hamisítási ügyekben: Budapest Székesfőváros Vegyészeti Intézete,

f) Egyéb vegyivizsgálatokat: Országos Chémiai Intézet,

g) Anyagvizsgálatokat: Technológiai és Anyagvizsgáló Intézet,

h) Robbanóanyagvizsgálatokat: Honvéd Technikai Intézet,

i) Ásványi, növényi anyagokat: Pázmány Péter Tudományegyetem megfelelő intézetei és szakosztályai révén;

j) Írásvizsgálatokat, ha hites szakértői vélemény szükséges, hites törvényszéki szakértőkkel.

Az Országos Bírósági Vegyészeti Intézet vizsgálatot csakis bírói megkeresésre végez. Az Intézetet sürgős esetekben azonban az őrsök a laboratórium útján is megkereshetik, de a bírói megkeresést ilyen esetben is az őrsnek, utólag ki kell eszközölni.

A vizsgálatra szánt anyagot természetesen a legnagyobb elővigyázattal kell biztosítani, gondosan és szakszerűen csomagolva a laboratóriumhoz eljuttatni, különben értéktelenné és hasznavetelenné válnak.

Megemlítjük, hogy a csendőrségi bűnügyi laboratóriumi vizsgálatok és a laboratórium véleménye kizárólag a nyomozás tájékoztatására szolgál és nem tekinthető perrendszerű bizonyítéknak s nem helyettesítheti a hites törvényszéki szakértő véleményét. A csendőrségnek a laboratórium munkája mégis igen értékes, mert támpontot ad a nyomozásra. Kiválóan hasznosították ezt a támogatást őrsök már igen sok esetben, s megkapják a jövőben is, ha hozzáfordulnak.

Vasúti őrsök.

A vasúti őrsök a nyomozóalakulatok legújabb szervei. Működésüket 1940 június 1-én kezdték meg s a következő feladatokat végzik:

a) örködnék a vasúti forgalom biztonsága felett,
 b) megelőző (figyelő) szolgálatot teljesítenek a pályaudvarokon és a mozgóvonatokon,

c) bünteteselek üldözésében közreműködnek a vasutak területén,

d) vaspályákon és a vonatokon elkövetett közveszélyű rongálásokat nyomoznak,

e) a különleges vasúti bűncselekményeket (vasúti lopások, zsebtolvajlás, izgatás, csempészet, hamiskártyázás, zúgárusítás stb.) megelőzik, illetőleg felderítik,

f) idegenellenőrzés és államrendészeti szolgálat terén közreműködnek.

A vasúti őrsökre csak a polgáriruhás szolgálatban bevált csendőrök kerülhetnek, akik még külön vasúti-szakkiképzésben is részesülnek. Működési területük az ország vasúti hálózata, s az egyes őrsök — a csendőrségi parancsnokságok területi határaitól függetlenül megállapított — vonalszakaszon teljesítenek szolgálatot. Szolgálatuk a területi őrsök (rendőrkapitányságok) illetékességét és szolgálati feladatait nem módosítja és azok működését támogatja.

Az őrsök szolgálata főleg megelőző természetű. A járőrök polgári vagy egyenruhában, esetleg polgári és egyenruhában teljesítik szolgálatukat. Szolgálatuk eredményes teljesítése érdekében — különösen nyílt nyomozásoknál — nem nélkülözhetik az illetékes őrsök közreműködését és azokkal szorosan együtt, karöltve kell működniök. Ezért ha a vasúti őrs (járőr) olyan ügyről szerez tudomást, amely közbiztonsági intézkedést kíván, de az ő feladatköréhez nem tartozik, erről az illetékes őrsparancsnokságot értesítse; a területi őrsök pedig a vasúti alakulatok működési területén észlelt, a szolgálatot érintő jelenségeket, vagy a náluk előadott panaszokat, a területileg illetékes vasúti őrszel haladék nélkül írásban, sürgős esetekben távirón vagy távbeszélőn közölgék.

A vasúti őrsök nyomozásokat csak a vasúttal kap-

csolatos bűncselekmények esetén végeznek. Minden őrs köteles a vasúti szárnyparancsnokságnak (Budapest) közvetlenül távbeszélőn — távirattal — vagy rádióon még a nyomozás megindítása előtt jelentést tenni és — ha szükséges — vasúti járőr kivezénylését kérni, ha a vasút ellen vagy a vasútvonalon elkövetett olyan bűncselekményről szerez tudomást:

1. amely a helyi jelentőséget meghaladja,
2. amelynek számai a vasutak mentén elágaznak,
3. melynek nyomozásához előreláthatólag vasúti szakismeretekre, illetve vasúti csendőrökre lesz szükség.

Az őrs a továbbiakban a vasúti szárnyparancsnokság meghagyása szerint járjon el.

Ha a vasút vagy tartozékai ellen közveszélyű rongálást követnek el, az észlelő őrs (járőr) azonnal távbeszélőn vagy távirattal értesítse a legközelebbi vasúti őrsöt. Az — a halaszthatatlan nyomozati cselekmények teljesítésére — azonnal járőrt vezényel ki, és a legközelebbi nyomozóalosztálytól a helyszínelő alcsoport kirendelését kéri. Az őrs intézkedjék a helyszín biztosítására és annak — amennyiben ez lehetséges — változatlan állapotban való meghagyására, s addig míg a vasúti őrs járőre megérkezik, nyomozzon az ügyben.

Nyílt nyomozásra polgári ruhában kivezényelt vasúti járőr támogatására a legközelebbi őrsről kell járőrt kivezényelni. A nyomozással kapcsolatos és vasúti szakismeretet igénylő szolgálati ténykedést a vasúti járőr vezetője irányítsa. Ha a nyomozást egyenruhás vasúti járőr végzi, ez is az illetékes őrszel karöltve történjék. A területi őrsök főleg személyi és helyi ismeretükkel legyenek segítségére a vasúti őrsök járőreinek, mert ezeknek a vasúti bűncselekményeknél is igen nagy jelentőségük van.

Vázlatosan ismertettük a nyomozó alakulatokat. Kidomborítottuk az őrsökkel való kapcsolatok fontosságát és rámutattunk azok módjára, lényegére s az együttműködés fontosságára. Minél szorosabb ez az együttműködés, annál nagyobb lesz az eredmény. Ez mindnyájunk érdeke s teljesen mindegy, hogy a cél elérésében a csendőrség melyik alakulata s hány tagja és milyen eredménnyel működött közre, csak egy a fontos: a csendőrség — mint felállításának első percétől kezdve, továbbra is eredményesen teljesítse mindinkább szaporodó feladatait.

TÜZESETEK NYOMOZÁSA.

Hazánkban a tüzesetek száma igen nagy. Évről-évre jelentékeny értéket, nemzeti közös tulajdont képező vagyont, hamvaszt el a tűz. Különösen a nyári hónapokban gyakori a vörös kakas pusztítása, de — sajnos — máskor is gyakran roppen fel a falusi házak náddal fedett tetejére. Egyszer hosszú házsorok égnek meredő kormos gerendái, máskor a verejtékes munkával összegyűjtött és behordott termények üszkös maradványai hirdetik romboló hatását, melynek gátat vetni sokszor alig lehet...

Nemcsak közbiztonsági, hanem igen fontos nemzetgazdasági érdek is tehát, hogy a tüzesetek számát csökkentsük. Ezt főleg célszerű megelőző intézkedésekkel, de még inkább eredményes nyomozásokkal lehet elérni. Mindkét irányban fontos feladat jut a csendőrnek: ellenőrizni a kiadott rendelkezések pontos betartását és tűz esetén pedig megállapítani, majd — méltó büntetésének elvétele végett feljelenteni, illetőleg átadni — azok előidézőjét.

A tüzesetek eredményes nyomozása a csendőr legnehezebb nyomozási feladatai közé tartozik. Eltekintve attól, hogy a tűz oka igen sokféle lehet, igen nehéz e bűncselekmény bizonyítása. A tűz pusztító hatása legtöbbször minden nyomot megsemmisít s a helyszínen ritkán marad bizonyításra alkalmas bűnjel. Bűnjel nélkül pedig nehéz valakire rábizonyítani valamely bűncselekmény elkövetését. De közvetett bizonyítékokat, megbízható tanuvallomásokat is ritkán találunk. Ennek oka az a sajátságos, lázas izgalom, mely egy-egy tüzeset alkalmával a nézőket elfogja s megfigyelésüket akadályozza. Az ilyenkor fellépő

zürzavar és fejvesztettség közepette még azok sem tudják a gyanús körülményeket megbízhatóan megfigyelni, akiknek erre egyébként alkalmuk volna.

Az alábbi — rövid — összefoglalásunkkal a csendőrnek a nyomozás nehéz munkájához kívánunk segítséget nyújtani.

Minden nyomozás annál eredményesebb, minél előbb kezd ahhoz a járőr. Ennek sehol sincs olyan nagy jelentősége, mint a tűzeseteknél, mert ezeknél a csendőr személyesen jelen lehet és ott közvetlen megfigyeléseket eszközölhet. Ezeknek pedig nyomozásai során igen nagy hasznát veheti. Ezért a tűzesetek eredményes nyomozásának alapfeltétele, hogy az őrsök minden tűzről, tekintet nélkül arra, hogy nappal vagy éjjel ütött ki, távbeszélőn, kerékpáros vagy lovas küldönc stb. útján azonnal értesüljenek. Az az őrs, amelyik csak 1—2 nap múlva szerez tudomást a körletében történt tűzről, olyan hátránnyal indul a nyomozásnak, amit nem tud leküzdeni és legtöbbször eredménytelenül fejezi azt be. A gyors értesítésen kívül meg kell azt is szervezni, hogy a járőrök minél gyorsabban a helyszínre jussanak. Ezt az azonnali kivezénylés mellett főleg a közlekedési eszközök és lehetőségek előkészítésével, illetve célszerű kihasználásával lehet elérni. Igen fontos az is, hogy az őrs minél nagyobb létszámmal jelenjen meg a tűz színhelyén, hogy a biztonsági intézkedések végzése mellett jusson járőr a nyomozási teendőkre is.

A helyszínre érkezett járőr a rend és biztonság helyreállítására és fenntartására vonatkozó intézkedései közben ügyeljen arra, hogy a nyomozás során felhasználható nyomok — a lehetőséghez képest — megkíméltesse. Ezért az avatatlanokat a tűztől el kell távolítani és a tűz színhelyére való belépést csak azoknak szabad megengedni, akiknek feltétlenül szükséges. Különös gondot fordítson a le nem égett helyiségek és részek érintetlen hagyására, ezért azokat zá-

rassa le és megközelítésüket akadályozza meg. Ténykedése közben maga is figyelje a tüzet, s annak jelenségeiből és lefolyásából igyekezzen adatot szerezni a tűz keletkezési helyére nézve s állapítsa meg annak továbbterjedési irányát is. Figyelje és figyeltesse sértegetteket, valamint az oltásnál közreműködőknek magatartását, valamint a báméskodókat, mert ennek révén igen értékes adatokhoz juthat.

Mielőbb, lehetőleg még a tűz alatt (ezt különösen akkor lehet megtenni, ha több járőr van a helyszínen) vezesse be a nyomozást. Ennek során azonban ne a kár részletes megállapítása képezze legfőbb teendőjét, mert erre később is ráér, hanem állapítsa meg, hogy ki vette először észre a tüzet s kik érkeztek legelőbb a helyszínre. Ezeket külön-külön részletesen ki kell kérdezni, hogy mikor (óra, perc) észlelték a tüzet, s amikor a tűzhöz érkeztek, mi, hol és hogyan égett? Milyen volt a tűz füstje, a füst színe és szaga? A láng lassan, füsttel keverve, nehezen terjedt-e, vagy szép tisztán égett? Merre és hogyan terjedt a tűz, s egyezett-e a szél irányával? Ezekre a kérdésekre kapott feleletekből értékes adatokat nyerhet a járőr a tűz keletkezési idejére, helyére és terjedésére nézve, amiből viszont a tűz okára következtethet. Pl. ha egyidőben több helyen égett a tűz anélkül, hogy az egyes tüzek között összeköttetés lett volna, valószínű, hogy gyújtogatás történt.

A tűz eloltása után óvatosan járja be és vizsgálja át a járőr teljes részletességgel és a legnagyobb alaposággal a tűz területét. Sohasem szabad arra az álláspontra helyezkedni, hogy ez hiábavaló munka, mert a tűz pusztító hatása úgyszólván mindent megsemmisített. Az alapos helyszínelői munka sokszor hoz napvilágra olyan adatokat, melyek eredményhez segítik a járőrt.

Helyszíni szemle során kutassa fel a tűz fészkrét. Ezért épülettüzeknél mindig alaposan vizsgálja át a

padlót, falakat, mennyezetet, tetőt, kéményt és a pincét.

Ha egy szobaajtófélfának a belső része erősen el van szenesedve, míg a külső része csak részben égett el, akkor a tűznek a szobában kellett keletkezni. Ha a helyiség padlója égési nyomokat mutat, a helyiség belseje azonban nem, úgy petróleummal való leöntéssel elkövetett gyújtogatásra lehet következtetni. Ennek tisztázása érdekében fel kell bontani néhány helyen a padlót s alatta lévő törmelékben a padló nyílásain átszivárgott petróleum nyomát kell keresni és az átítatott anyagot biztosítani. Gyanús az is, ha a bútorok alatti padlórészeken találunk égési nyomokat, mert a padlónak ez a része rendszerint csak akkor ég el, ha a felette lévő bútor is elégett. Fának, ruhaneműnek egyenlőtlen elégéséből arra lehet következtetni, hogy azok egy része gyúlékony anyaggal volt leöntve.

A falak átvizsgálása során égési nyomokat keresünk. A tűz leginkább felfelé terjed, oldalt kevésbé és a legritkábban lefelé. Ha tehát a falon olyan égési nyomokat találunk, melyeknek lefelé nincs folytatása, megállapíthatjuk, hogy a tűz az égési nyom magasságában keletkezett. Ha a fal mellett bútor állott és a mögött erős füstnyomokat látunk, folyadékkal való leöntésre következtethetünk. Erre enged következtetni az is, ha a tűz egyik helyen jobban terjed, mint a másikon.

A mennyezet átvizsgálásánál is égési nyomokat kell elsősorban keresni és azt kell megállapítani, hogy összefüggésben vannak-e a padlón vagy falakon talált égési nyomokkal? Ha nem, hogy kerültek azok oda?

A padlás átvizsgálásánál állapítsa meg a járőr, hogy mi volt a padláson elraktározva s mikor tették azt oda? Volt-e öngyúlásra hajlamos anyag ott és milyen magasságban? Milyenek a kémények és kéménytisztítóajtók állapota? Hézagok, repedések nincsenek-e

azokon? Nem volt-e a kéménybe, avagy annak közelében gerenda beépítve? Volt-e annak közelében gyúlékony anyag, s mikor, ki, miért helyezte azokat oda?

Hasonlóan át kell vizsgálni a pincét is, továbbá mindazokat a helyiségeket, melyeket a tűz megkímélt. Mindenütt keresni kell olyan tárgyakat és eszközöket, melyeknek a tűz keletkezésénél szerepe lehet (olajos rongyok, gyertyavég, gyufaszál stb.). Olyan helyeken, ahol a tűz a levegő hiánya miatt elaludt, a félig elégett vagy elszenesedett tárgyak között, gyakran akadhatunk bűnjelekre.

A nem épülettüzeknél is lépésről-lépésre haladva, teljes részletességgel vizsgáljon és kutasson a járőr. Nem szabad azonban beérni a szorosan vett helyszínt átvizsgálásával, hanem a tűz színhelye körül nagyobb területet kell átkutatni, mert a tűzhöz vezető vagy onnan elvezető nyomok legtöbbször itt maradnak meg épségben.

A helyszínt a járőr leírás, lerajzolás s ha van fényképezés, fényképezés útján örökítse meg. Biztosítson minden nyomot, tárgyat stb., melyet nyomozása során felhasználhat s ezek közül azokat, melyeket csak szakértői megvizsgálás és vélemény alapján tud felhasználni, juttassa minél előbb a szakértőhöz. A tárgyak biztosításánál különös elővigyázattal járjon el, nehogy azok megsemmisüljenek vagy használhatatlannokká váljanak, ezért legcélszerűbb azokat — természetüknek és anyaguknak megfelelően — üvegbe stb. csomagolni.

Részletesen ki kell kérdezni sértettet, házanépet, szomszédokat, továbbá a tűzoltásban résztvetteket s az összes szemtanukat. A járőr ne elégedjen azonban meg általánosságban adott feleletekkel, hanem az előbbieken már ismertetett adatok után érdeklődve részletes és beható előadásra ösztönözze azokat. Különös súlyt helyezzen a tűzoltásban résztvettek észleleteire, mert oltás közben értékes adatokat szerezhet-

nek. Pl. egy üzletben egyik tűzoltó szalmával telt cukorkadobozt talált, amely mutatta, hogy az üzlettulajdonos a dobozokat szalmával tömte ki. Kérje ki a tűzoltást vezető véleményét a tűz keletkezésére vonatkozóan és — a szükséghez képest — vegyen minél több szakértőt igénybe (kéményseprő, ács stb.).

A beszerzett adatok alapján igyekezzék megállapítani, hogy milyen, mi módon és mi okból keletkezett tüzről van szó. Ismertebb tűznekem:

Kéménytűz: a kémény falán lerakódott szuroknak a felszálló szikrától való meggyulladására idézi elő. Rendszerint a kéményből kitóduló sűrű, sárgás füst és kénes szag jellemzi s főzés idején keletkezik.

Padló- és mennyezetégés: leginkább kéménytűz vagy koromégetés után fordul elő, ha a kémény vakolata a padló és a mennyezet deszkázata közötti részen hézagos. Meggyúlhat idővel a mennyezet, ha ernyő nélkül függesztik fel a petróleumlámpát. Padlóégést okozhat a hibás kályhaépítés is, ha azt kellő szigetelés nélkül helyezik a padlóra.

Pincetűz: leggyakoribb oka a szén öngyullása, különösen poros barnaszénél, ha egy-két méternél magasabban van elraktározva. Hasonlóan gyakori az öngyulladás olajjal itatott rongyoknál is.

Gyakran okoz pincetűzet az eldobott gyufa, továbbá a rosszul záró, elrozsdásodott kéménytisztítóajtó, melyen át az égő kéményszurok szikrája kihull és a közelben felhalmozott gyúlékony anyagot meggyújtja.

Szobatűz: leginkább gondatlan tüzelés és fűtés, kályha közelében gyúlékony anyag felhalmozása, világítóeszközökkel való gondatlan bánásmód révén keletkezik. Gyakori szobatűz-ok a gyermek játéka gyufával. Ennél mindig kutassuk azt is, hogy mi módon jutott a gyermek a gyufához, mert sokszor felbujtásnak és közvetett tettességnek a nyomára akadhatunk.

Istállókban, pajtákban gyermekeknek gyufával való játéka, világító eszközökkel való gondatlan bánásmód, valamint az ott felhalmozott anyagok öngyullása okoz főleg tüzet.

Tetőtűz: leggyakoribb oka a kéménybe vagy közvetlenül a kémény mellé épített gerendák, a kémény hiányos vakolása, átrozsdásodott kéménytisztító ajtók, világítóeszközökkel való gondatlan bánásmód, villámcsapás, továbbá a padláson helyezett olajos rongy, vagy nedvesen összerakott széna öngyullása. Öngyulladás esetén a tűz belülről kifelé terjed, mert a tűz fészke bent, az anyag belsejében van. Nyomozásnál innen kell a járőrnek a hamut biztosítani.

Itt említjük meg, hogy könnyen tüzet okoz a nap-sugár is, ha a nap sugarait egy pontra gyűjtő üveglencse közelében gyúlékony anyag van.

Erdő, rét és kalászosok égése: száraz időben fordul elő s azt rendszerint vasúti mozdony szikrája, gondatlan tűzrakás, vagy égő gyufa eldobása, esetleg villámcsapás idézi elő. Villámcsapásnál a fa szétforgácsolódik, ágai leégnek, megpörkölődnek, homokban, földben csőalakú mélyedések keletkeznek.

Malomtűzek: leggyakoribb oka a csapágyak melegen futása, gondatlan bánásmód világítóeszközökkel és anyagokkal, míg a *mozgófényképszínházak* égését rendszerint a film meggyullása okozza. Mindkettő nyomozásánál kezdettől fogva vegyen a járőr szakértőt igénybe.

Tűz okozója lehet a robbanás is s gyakori szerencsétlenségek történnek ruhának, kesztyűnek benzinnel nyílt láng mellett való tisztítása és égő lámpába petróleum utántöltése folytán is.

A *gyújtogatás* a tűzokozás leggyakoribb módja és mindenkor bűnös emberi kéz eredménye. Végrehajtása igen sokféle. A közvetlen gyújtást — tekintve, hogy ilyen alkalommal kevés idő van a menekülésre — főleg éjjel alkalmazzák. Különösen biztosítási csa-

lásoknál gyakoribb az időre beállított (időzített) gyújtogatás, valamint a mechanikus gyújtás. Előbbinél a gyújtogató valamilyen lassan égő anyagot helyez el, s ez, utóbbinál pedig gépszerű szerkezet gyújtja meg az előre odakészített gyúlékony anyagot. Mindkettőnek nagy előnye, hogy a tettes a tűz kitörése idején távol lehet a helyszíntől és a gyanút elterelheti magáról. Alapos helyszíni szemlével a gyújtószerkezet maradványait sokszor sikerül feltalálni.

Gyújtogatás gyanúja esetén mindig behatóan kutatni kel azokat az okokat, melyek a tettecst cselekménye elkövetésére indíthatták. Semmi sem történik ok nélkül és senki sem cselekszik indok nélkül. A gyújtogatót is határozott ok indítja gyújtogatásra, amittől céljának megvalósulását várja. Ilyen indító okok lehetnek:

a) Anyagi érdek, melynél a gyújtogató vagyoni haszon elérésére törekszik. Ez rendszerint biztosítási csalási szándéknál fordul elő. De anyagi érdek vezérelheti a munkanélküli iparosokat, így kőműveseket, ácsokat, kik tüzesetek előidézése révén akarnak munkához jutni. Továbbá a biztosítási ügynököket, kik a gyakori tűz révén és a rosszul kereső cséplőgépeseket stb., kik jól kereső társuk gépének tönkretévesével remélnék több keresetet.

b) Bosszú, rendszerint elbocsátott alkalmazottak műve. De bosszú vezérelheti azokat az alkalmazottakat is, akikkel rosszul bannak s az alamizsna nélkül elbocsátott koldust is.

c) Szerelem is lehet gyújtogatási ok. Itt a gyújtogató rendszerint szerelmese felkérésére követi el a cselekményt. Az elhagyott szerelmes is gyakran rágyújtja volt szerelmese a házat.

d) Bűncselekmények nyomainak megsemmisítése végett is gyakori a gyújtogatás. A megölt áldozat házat nem egyszer gyújtották már fel a gyilkos kezek, hogy ezáltal minden nyomot megsemmisítsenek.

f) Ellenállhatatlan lelkikényszer, beteges hajlam (pirománia) is lehet a gyújtogatás oka.

g) Egyéb különleges okok, mint a zavarban való lopás, tűzoltók megvendégelése, politikai szenvedélyek stb.

A felsoroltak megállapítása gyakran utalni fog a tettes kilétére, akinek bűnösségét további adatszerzéssel igyekezzék a járőr alátámasztani. Gyanúsított alibijének vizsgálatánál legyen figyelemmel arra, hogy időzített gyújtás esetén módjában volt otthonról eltávoznia, így tehát sohasem a tűz észlelése, hanem a meggyújtás idejére vonatkozólag ellenőrizze holtartózkodását. Igen gyakran eredményhez vezet a járőrt gyanúsítottnál tartott házkutatás is, mert ennek során a gyújtogatáshoz használt eszközöket, biztosítási csalásnál pedig elégettnék mondott tárgyakat találhat. A gyanúsítotton végrehajtott személymotosás is sokszor lehet eredményes, mert a ruhában talált olaj-, petróleumfoltokból, valamint a lábbelin lévő, s a helyszínről származható anyagokról (agyag, liszt stb.) a szakértő azonosságot is ki tud mutatni.

Minden nyomozásnál több feltevést kell felállítani és azokat — aprólékosságig terjedő részletességgel — lenyomozni. Gondolni kell a legkülönbözőbb lehetőségekre s kutatni kell az ok és okozat közötti összefüggéseket. Eredménytelenség esetén nem szabad csüggedni, újra neki kell kezdeni a nyomozásnak. Sokszor célszerű lesz a megszakítási időközben polgáriruhás nyomozókkal feltűnés nélkül adatokat gyűjteni és azok alapján bevezetni a pótnyomozást. Igen jó szolgálatot tehetnek a bizalmi egyének is. Legfontosabb azonban a csendőr tudása, mert ez ad neki önbizalmat, ami nélkül a tűz pusztító hatásának láttára elveszíti a fejét, de aminek segítségével — miként az alábbi nyomozásokból kitűnik — eredményesen tud működni.

AZ ÁRULÓ LÁBNYOM.

Beküldte: *Borbély Viktor* tiszthelyettes.
(1938.)

1935 július 11-én 23 órakor a tiszalöki őrs legény-sége a szokásos tűzriadóból arról értesült, hogy a köz-ségben tűz ütött ki. Bihari György tiszthelyettes, őrs-parancsnokhelyettes, Balogh Áron törzsőrmester és vi-téz Lacikó István próbacsendőr azonnal a helyszínére siettek s a helybeli tűzoltóságnak segínyt nyújtottak.

A kérdéses éjjelen egy külszolgálatban álló járőr el-lenőrzése végett távol voltam s így kint a határban értesültem a tűz kiütéséről. Szolgálatomat megszakítva azonnal a helyszínre mentem, hová 1935 július 12-én 1/2 órakor érkeztem meg. A lakóház ekkor már telje-sen leégett s a tűzoltóság is befejezte a munkáját. He-lyettesem jelentette, hogy a 15 m hosszú, náddal fedett és leégett ház Kövér János isaszegi lakosé. A házban mint bérlő Roboz József cipésmester lakott. A tűz 1935 júl. 11-én 1/223 órakor keletkezett. A járőr megérkezése-kor a tetőzet teljesen lángokban állott úgy, hogy a tűz eloltására gondolni sem lehetett. Roboz bérlő öttagú családjaival nagynehezen csak úgy tudott menekülni, hogy a szomszédok az ajtót rájuk törték, mert mélyen aludtak és nem vették észre a tüzet.

A tűzoltóság munkája ezért arra szorítkozott, hogy az égő háztól 3 m-re levő, cseréppel fedett, szomszédos lakóházat és az égő ház telkén 11 m távolságban levő szalmakazlat mentsék meg, ami sikerült is. A tűz ke-letkezésének okát még nem sikerült megállapítani. Csú-pán annyi ismeretes, hogy a tűz a kémény mellett, az északi oldalon keletkezett.

Első intézkedésem a helyszín lezárása volt. Ki-kérdeztem azután a ház lakóit, hogy a tűz keletkezése előtt mikor tértek nyugovóra, mikor jártak a padláson,

ott lámpát, gyufát vagy más fedetlen világító eszközt használtak-e, végül, hogy mikor, milyen anyaggal és meddig tüzeltek a tűzhelyben.

Ezután a helyszíni szemle megejtéséhez fogtam. Elsősorban is a leégett ház padlásán maradt törmelé-ket vizsgáltam át, hogy nincsen-e ott olyan anyag, mely öngyulladást idézhetett volna elő, vagy ha gyujtoga-tás történt, a gyujtogatásnál használt tárgy kanóc stb. nem található-e. A törmeléket, hamut szaglással is vizs-gáltam. Azután a lakás egyetlen kéményét a kerületi kéményseprőmesterrel együtt átvizsgáltam, hogy a ké-ményben nincs-e olyan faanyag beépítve, mely ott tü-zet fogva tüzet idézett volna elő stb. A kémény azon-ban tűzbiztos volt s benne a korom sem volt égett. Az eddig látottakból arra a meggyőződésre jutottam, hogy a tüzet gyujtogatás idézte elő. Ezért a helyszíni szem-lét még alaposabban igyekeztem megtartani. Az épület fala körül a földön, a tetőzetről lehulló törmeléket is átforgattam. Az épület keleti végénél, a padlásfeljáró-nál a törmelékek alatt, egy kissé égett létrafokot ta-láltam. E létrafok, mint későbbben a helyszíni szemlénél megállapítottam, a leégett ház keleti végétől 11 m tá-volságban álló szalmakazal mellett talált és félig szét-hullott állapotban levő létrához tartozott. Ezt a létrát Roboz a tűz keletkezése előtti napon használta ugyan, de azután visszahelyezte a szalmakazal mellé. A tűz-oltásnál résztvevők kikérdezése után megállapítást nyert, hogy a létrát a tűzoltásnál senki sem használta. Feltevésem az volt, hogy a létrát a tettes használta a padlásra való feljutásra. A padlásra könnyen feljut-hatott, mert az nyitott állapotban volt. A létra foka a létrából akkor eshetett ki, amikor a tettes a helyszíne-ről menekült.

Mivel a leégett ház körül más érdemleges nyomot nem találtam, a helyszíni szemlét az udvarra és a kertre is kiterjesztettem, azzal a feltevéssel, hogyha a tettes idegen volt, akkor a lakóházat legjobban a ker-

teken keresztül közelítette meg s ugyanott is távozhatott észrevétlenül, mert egy másik telken át egy néptelen utcára lehetett jutni. Ezért elsősorban a kert napraforgókóróból álló kerítését kezdtem átvizsgálni. Egy helyen a napraforgókóró szét volt húzva és ott taposási nyomok is voltak. A kertben burgonya volt ültetve, a házbeliék ott naponta megfordultak s így a kert talajában igen sok lábnyom látszott. A kerítés kérdéses részétől néhány méternyire találtam egy lábnyomcsapást, amely a kert ellenkező oldala és a lakóház keleti vége felé vezetett. A csapást követve a lakóháztól 50 m-re egy burgonyabokor tövében, rögzítésre és azonosításra alkalmas, csizmától vagy cipőtől eredő lábnyomot találtam. A tűzoltásban résztvevők alapos kikérdezése és lábnyomainak megvizsgálása után megállapítottam, hogy a tűzoltásban résztvevők közül ezen a helyen senki sem járt. Ezért a talált lábnyomot gipszöntéssel rögzítettem.

A nyomozás további folyamán azt igyekeztem tisztázni, hogyha gyujtogatás történt, kinek és miért állott érdekében a lakóházat felgyújtani. Így megállapítottam, hogy a lakóház telekkönyvileg Kövér Ferenc, Kövér János atyja nevében állott. Kövér János régóta Amerikában él, azóta itthon tartózkodó feleségétől törvényesen elvált s már évtizedek óta nem ad életjelt magáról. Itthon élő három gyermeke a Tiszalök községben levő ingatlanán egymás között megosztozott. A lakóház Kövér János használatába került, melyet azután bérbeadott. A házat saját neve alatt tűz ellen 1932-ben 10 évre a Magyar Általános Biztosító Intézetnél 1050 P-re bebiztosította. A tető igen elhanyagolt állapotban volt és így az épület forgalmi értéke csupán 600 P-t tett ki.

Roboz bérlő kikérdezésekor előadta, hogy egy alkalommal panaszkodott Berecz Bálintné Kövér Máriának, aki Kövér Jánosnak testvérnénje, hogy Kövér János a lakás tetejét nem csináltatja meg. Bereczné ek-

kor azt mondta, hogy egy valaki ígért neki 100 P-t arra az esetre, ha a lakóházat felgyújtja. Gyujtsa fel ő és akkor megkapja a 100 P-t. Bereczné ezt a kikérdezése alkalmával beismerte ugyan, de azzal védekezett, hogy Robozsal csak tréfált és eszeágában sem volt a házat felgyújtani, sem mással felgyújtatni, mert arra senki sem kérte fel.

A helyszínen talált nyomokból és Roboz előadásából ítélve most már nem volt kétes, hogy gyujtogatás történt és pedig a biztosítási összeg megszerzése céljából. Kövér János a családjával szűkös anyagi viszonyok között élt. Feltevésem az volt, hogy a lakást az ő felbujtása folytán gyujtotta fel valaki. A tettest elsősorban az ő hozzátartozói között kellett keresni, mert Bereczné kijelentéséből az világlott ki, hogy a gyujtogatásra ő, vagy esetleg a családjának valamelyik tagja kéretett fel. Sorra vettem tehát Kövér rokonait. Megvizsgáltam alibijöket és a lábbelijöket. A délutáni órákban került sor ifjú Király János 21 éves tiszalöki lakos földműves kikérdezésére, aki szintén unokatestvére Kövér Jánosnak. Ifjú Király János a járőr hívására ünneplő csizmában jelent meg a községházánál. Alibijét szüleivel igazolta. Állítása szerint a kérdéses este egyedül aludt lakásuk konyhájában és a tűzoltásban sem vett részt, mert a napi munkától nagyon fáradt volt. Az ünneplő csizmára vonatkozólag feltett kérdésünkre azt mondta, hogy más lábbelije nincsen, azt pedig tiszteletlenségnek tartotta volna, hogy a járőr hívására meztláb jelenjen meg. Ezt a magyarázatot természetesen nem fogadtuk el, hanem őt egy járőr őrizetében a községházán hagyva, a lakására mentünk megállapítani, hogy van-e az ünneplő csizmáján kívül más lábbelije is. Szülei elmondták, hogy van egy pár barna fűzős félcipője. Mindjárt keresni is kezdték, de nem találták meg.

A községházára visszatérve, Királyt felszólítottam, hogy a barna félcipőt adja elő. Király elismerte, hogy

valóban volt egy pár barna fűzős félcipője, de mivel olyan rossz állapotban volt, hogy nem akarta tovább viselni, munkahelyén, a tiszalöki vasúti állomásnál, a vasúti árokba dobta. A cipőt a jelzett helyen meg is találtuk. Összehasonlítottuk a burgonyáskertbent talált lábnyomról készült gipszöntvénnel. A cipő és az öntvény mind méret és alak, mind jellegzetességek szempontjából egyezett. Ezt a megállapításomat Király elé tartam, aki most már felhagyott a tagadással és a gyujtogatás elkövetését a következők szerint ismerte be:

1935 május havában Kövér János náluk járt látogatásban. Négyszemközt panaszkodott neki, hogy nincsen pénze, pedig a tiszalöki házának a teteje olyan rossz állapotban van, hogy feltétlenül meg kellene javíttatni. A ház tűz ellen biztosítva van és így pénzhez lehetne jutni, ha leégne. Ezután kérte, hogy gyujtsa fel a házat, ha sikerül, megfizet érte. Ő erre ígéretet is tett. Unokabátyja eltávazása után sokat gondolkodott a dolgon és az az elhatározása, hogy a házat felgyujtja, mindjobban megérlelődött benne. Csak kedvező alkalmat várt. Július 11-én ruhástól feküdt le az ágyába és megvárta, amíg a szülei elalszanak. Ezután felkelt és a Kövér háza felé indult. Egyideig az utcán kellett ólálkodnia, mert a szomszédok még nem feküdtek le. Ez alatt azon tanakodott, hogy a házat miként tudná észrevétlenül megközelíteni. Fél 23 óra tájban a szomszédos lakóház, majd a Kövér háza kertjén keresztül, a napraforgókerítésen átbújva, a házhoz lopódzott. Útközben a szalmakazal mellett széthullott állapotban levő létrát talált. Ezt összerakta és odatette a padlásfeljáróhoz. A létrán felment és a nyitva levő padlásajtón belépett a padlásra. A náddal fedett lakóház tetejét belülről, az északi oldalon, a kémény mellett egyetlen gyufaszállal meggyujtotta, azután ugyanazon az úton, amelyen jött, eltávazott. Eközben a létrát maga után húzva, a szalmakazal mellé dobta. Mire hazaért, már hallotta a tűzilármát. Otthon nem szólt senkinek és

lefele. Atyja hívta a tűzhöz, de arra hivatkozva, hogy nagyon fáradt, nem ment.

Beismerte, hogy a gyujtogatást azért követte el, hogy unokabátyja a biztosítási összeghez jusson, ő pedig megkapja a megígért jutalmat.

Kövér Jánost az isaszegi őrszel elfogattam és Tiszalökre kísértettem. Kövér tagadta, hogy Királyt a gyujtogatásra jutalom ígéréssel felbujtotta volna. Tagadása ellenére elfogtam és gyujtogatásra való felbujtás, valamint biztosítási csalás büntetének kísérlete miatt Királlyal együtt a nyíregyházi kir. ügyészségnek átadtam. Ugyanoda beszolgáltattam a lábnyomról készült gipszöntvényt és Király barna félcipőjét, mint egyedüli tárgyi bizonyítékokat.

A főtárgyaláson Király a járőr előtt tett beismerő vallomását részben visszavonta és azt állította, hogy a gyujtogatást nem Kövér János felbujtására, hanem önszántából, bosszúból követte el, mert a házat nem az ő anyja használhatta. Így a törvényszék, mivel más bizonyíték ellene nem volt, Kövért felmentette és szabadlábra helyezte. Király Jánost azonban gyujtogatás büntetésében bűnösnek mondta ki és az enyhítő körülmények figyelembevételével jogerősen egy évi fogházra ítélte.

*

A tüzeseteknél a tűz romboló hatása elpusztítja azokat a nyomokat és bűnjeleket, amelyek az eset felderítéséhez támpontul szolgálhatnának. Tökéletes romboló munkát azonban a tűz nem végez mindig, éppen ezért a helyszíni szemle gondos és alapos megtartásával, a helyszíni szemlének a távolabbi helyszínre való kiterjesztésével arra kell törekedni, hogy ilyen adatokhoz jussunk, ami ebben az esetben is sikerült.

KÖTÉLDARAB, MINT NYOMRAVEZETŐ.

Beküldte: *Balogh Imre* tiszthelyettes.

(1929.)

1927 július 7-én vettem át a zselickisfaludi őrsöt. Amikor a bűnvádi feljelentések ügyiratait vizsgáltam, láttam, hogy Szenna községben 1923 óta évenként fordultak elő tüzesetek és pedig hol lakóházak, hol melléképületek (istálló, pajta) égtek el, leginkább ősszel betakarítás után és mindig gondatlanság lett megállapítva.

1927 október 5-én 7 órakor egyedül nappali ellenőrző szolgálatba indultam. Útközben arról értesültem, hogy az éjjel Szenna községben tűz volt. Gondoltam itt az ősz, kezdődnek megint a tüzesetek.

Mondhatnám, majdnem örömet éreztem ennek a hirnek hallatára, mert a sűrűn előfordult tüzesetek és a sablónszerű megállapítások: „Gondatlanság folytán a keletkezett” — nem elégítettek ki s így kapóra jött ez az eset, melynél elhatároztam, hogy fáradtságot nem ismerve, a legnagyobb aprólékossággal, magam fogok a dolognak végére járni.

Azonnal Szenna községbe siettem, oda 11 órakor megérkezve ez ügyben még eredménytelenül nyomozó ellenőrzendő járórtól átvettem a nyomozás vezetését és a következőket állapítottam meg:

Salamon Józsefnek a lakóházától 20 m távolságban istállója és pajtája tetőzete 8 kocsi takarmánnyal együtt 848 pengő kárértékben elégett.

A leégett istálló, illetve pajta nem volt biztosítva, úgyszintén a takarmány sem. A tűz október 4-ről 5-ére menő éjjel 1 óra tájban az istálló tetején ütött ki. Az istállóban a káros két tehene volt bekötve, melyeket azonban sikerült kimenteni. A tűz kiütése idejében az istállóban nem tartózkodott senki. Utoljára 20

óra tájban járt ott a káros, amikor a tehenei állását elrendezte. A pajta csak a nyár folyamán épült, melynek ács munkáit Boros István 23 éves földműves, ács munkával is foglalkozó, ottani lakos végezte. Meg kell itt mindjárt jegyezni, hogy ennek az ácsnak nevét többször hallottam az őrs régebbi legénységétől emlegetni s bizony nem a legjobb vélemények kíséretében. Személyesen az illetőt nem ismertem.

Kikérdeztem alaposan a károst, vajjon nem dobtott-e el égő gyújtót, cigarettát stb., nem ment-e be pipázva az istállóba? De a felelet mindezen kérdésekre nemleges volt.

Miután a gondatlanság esete kizártnak volt tekintendő, gyujtogatást láttam fennforogni, melyet — mert a helyi és személyi ismereteknek teljes híjával voltam — kideríteni nem tudtam. Még csak gyanúsítottként sem lehetett senkit kikérdezés alá vonni, mert sem a káros, sem a lakosság nem mertek senkire gyanakodni.

Ezen eset után minden igyekezetemmel azon voltam, hogy magamnak a szükséges helyi és személyi ismereteket megszerezsem. A jegyzőt, ki 16 éve lakott Szennán, felkértem a támogatásra és különösen arra, hogy ha a tüzesetről bármit is megtud, közölje velem. A nyomozás eredménytelensége miatt lehangoltan, gondolataimba mélyedve, kedvetlenül indultam hazafelé. Mielőtt a községet elhagytam volna, megszólított egy ismeretlen, félig iparos kinézésű fiatalember s azt kérdezte tőlem, hogy milyen eredményt értem el. Felelet helyett a nevét kérdeztem s mikor megmondta, hogy Boros Istvánnak hívják, mindjárt eszembe jutott, hogy ezt a nevet említeni már az őrsön és a károstól is hallottam. Megkérdeztem, hogy azonos-e azzal a Boros Istvánnal, aki a Salamon elégett pajtája ács munkálatait végezte? Nevezett erre a kérdésre láthatólag izgatott lett, de elnyomta izgatottságát és igennel felelt. Nem árultam el, hogy izgatottsága nem ke-

rülte el figyelmemet és közömbös hangon kérdeztem, hogy miért érdekli a nyomozás eredménye? Rokona talán a károsnak? Azt felelte Boros, hogy nem rokona a károsnak, hanem csak pusztá kíváncsiságból érdeklődik. Ránéztem s leolvastam az arcából, hogy az érdeklődés mögött valamivel több rejtőzködik, mint a pusztá kíváncsiság.

„Most még nincs végleges megállapítás, talán egy hónap múlva többet tudok majd a dologról” — mondottam s elköszönve, folytattam utamat.

1927 november 24-én kivezényeltem magamat az őrzőjárat leportyázására. Szenna községbe mikor megérkeztem, felkerestem a jegyzőt, aki tudomásomra adta, hogy ugyanakkor, mikor Salamon istállója és pajtája leégett, nevezett szomszédjának az elégett istállótól 5 m-re levő hengeres kútjáról a vödörkötelet ismeretlen tettes levágta és ellopta.

A beszélgetést ezután Boros Istvánra tereltem. A jegyző elmondotta, hogy Fazekas Sándor kaposvári lakos ácsmesternek 1926 dec. 29-én éjjel a kaposvári lakásán lakattal bezárt kamrájából az ácsmesterséghez szükséges 21 darab különböző szerszámot lopott el ismeretlen tettes. Ez ügyben Szennán másnap, 30-án a kaposvári rendőrkapitányság egy detektívje nyomozott is, de eredményt nem ért el, a gyanú Boros Istvánra irányult.

Elmondotta továbbá, hogy Boros Istvánt 1927. évben elkövetett kerékpárlopás miatt a törvényszék egy havi fogházra elítélte, de a büntetés megkezdését 1928 január 1-ig elhalasztották.

A vödörkötél eltűnésére nézve megkérdeztem Salamon szomszédját, aki előadta, hogy midőn a tüzeset éjjelen 1 óra tájban Salamon istállója kigyulladt, családjával együtt vizesedényekkel az égő istálló mellett lévő hengeres kútjához futott, hogy vizet merítsen s ekkor látta, hogy a 8 méter hosszú vödörkötél vödörhöz kötött végét a vödörláncon felül 10 cm-re

valaki késsel elvágta s a kötél a hengerről hiányzott. Azon kérdésekre, hogy miért nem mondta ezt nekem a tüzeset napján történt kikérdezésekor, előadta, hogy akkor a kötél ellopásáról nem mert említést tenni, mert a tűzkárosulttal haragban volt s attól félt, hogy felmerül ellene az a gyanú, mintha a vödörkötelet bosszúból valaki a családja közül rejtette volna el, hogy a kútjából a tűzoltáshoz vizet ne meríthesenek.

Ezek után a gyanúm teljes súllyal Boros Istvánra terelődött, puhatolni kezdtem az ácsszerszámai után. Kocsis István szennai lakos napszámos legénytől, ki Borossal együtt szokott dolgozni, megtudtam, hogy Borosnak van sok ácsszerszáma, de hogy azokat hol szerezte és hol tartja, nem tudja.

Elhatároztam, hogy Borost alapos kikérdezés alá veszem.

Két bizalmi egyénnel a lakására mentem, ott atyjától, Boros Fülöptől megtudtam, hogy a fia reggel elment Kaposvárra s csak estére jön haza. Nevezettet felszólítottam a fia ácsszerszámainak előadására. Az apa erre azt felelte, azt sem tudja, vannak-e a fiának szerszámai. Este a házkutatást nem tartottam célszerűnek, másnapra pedig — tartva a bűnjelek megsemmisítésétől — nem halaszthattam, a házkutatást azonnal megtartottam. Ez a házkutatás, a legnagyobb öröömre, meglepő eredménnyel járt. A kamrában egy ládában 10, az istálló padlásán pedig, a széna között, 11 darab különféle ácsszerszámot találtam és ugyancsak az istálló padlásán megtaláltam karikába göngyölve azt a bizonyos vödörkötelet, melyről fentebb esett szó.

Miután Boros Fülöp, hogy ezen tárgyakat a fia hol szerezte, megmondani nem tudta vagy nem akarta, őrizet alá vettem. A szerszámokat a községházára szállítottam, a vödörkötelet pedig elvittem a Salamon szomszédjához, ki azt a családjával együtt a sajátjának ismerte fel. A kút közelében, a kerítés mellett,

megtaláltam időközben a vödörláncról levett és eldobott kötél végét, melyet a nálam volt kötél elvágott végéhez illesztettem s a kettő azonos volt. A kötelet a megtalált darabjával együtt szintén a község házára szállítottam, azután a bizalmi egyénnel a község végére mentem s ott bevártam a nyomozás eredményéről mitsem sejtő Boros Istvánt és hogy senkivel ne érintkezessen, őrizetbe vettem és a község házára kísértem. Ott az ácsszerszámokra mutattam és kérdeztem tőle, honnan szerezte azokat, rám bámult s halkán felelte: „Fazekas ács mestertől loptam el”.

Ezután azt kérdeztem tőle, mit vétett neki Salamon József, hogy annak istállóját felgyújtotta? Boros István műfelháborodással, kemény hangon kérdezte?

— Ki meri azt mondani?

— Ez a kötél! — feleltem és az irományszekrény mögé rejtett vödörkötelet előrántottam és odatartottam szeme elé. Most látta, hogy vesztett ügye van, azonban még egy ideig próbálta csürni-csavarni a dolgot, de azután beismerte a gyújtogatást is és előadta, hogy amikor Salamon József pajtája ács munkálatait bevégezte, az a munkájával nem volt megelégedve s több ízben mondta neki, hogy engednek a kapcsok, szétmegy a tető. Efelett érzett bosszújában az istállót felgyújtotta. A kútkötelet pedig azért lopta el, hogy a tűzhöz érkezők az oltás céljára vizet meríteni ne tudjanak. A zsebkését, mellyel a kötelet elvágta, szintén őrizet alá vettem.

— No látja, Boros, nemrégén érdeklődött tőlem, hogy a tűzesettel kapcsolatban mit állapítottam meg. Akkor egy kis türelmet kértem. Most azután úgy-e maga is tud mindent? — fejeztem be a gyanúsított kikérdezését.

Másnap, 25-én, hívásomra Kaposvárról megérkezett Fazekas Sándor ács mester, mikor a szerszámait meglátta, azokat valamennyit sajátjának ismerte fel s nagy volt az öröme, hogy megkerültek.

Gyanúsítottat az összes tárgyakkal együtt a kaposvári kir. ügyészségnek adtam át.

Az ottani törvényszék Boros Istvánt 6 évi fegyházra ítélte.

*

Gyakori, hogy a tettesek a nyomozás eredménye után érdeklődnek. Leginkább ujságokat vásárolnak e célból, de megtörténik az is, hogy — különböző ürügyek alatt — megtekintik a helyszínt, avagy jelen vannak a helyszíni szemlénél, hogy közvetlenül láthassák és észlelhessék, mit állapított meg a nyomozás. Tudunk esetet, mikor az áldozat boncolásánál segédkezett nagy igyekezettel a tettes, amivel nyilván a gyanút is el akarta magáról terelni.

A túlzott érdeklődés és igyekezet éppen úgy gyanús, mint a feltűnő közömbösség. Helyes tehát, ha a járőrök ennek oka után érdeklődnek és az illető körülményei után puhatolnak.

Leírt esetben azonban a döntő bizonyítékot a kötéldarab szolgáltatta. Ez a — talán sokak szemében jelentéktelennek látszó — bizonyíték felmutatása készítette gyanúsítottat beismerésre s biztosította a nyomozás szép eredményét. Ez is mutatja a tárgyi bizonyíték nagy fontosságát s megerősíti a nyomozás egyik alapvető szabályát: minél több a tárgyi bizonyíték, annál eredményesebb a nyomozás.

A KÉNLAPOS GYUJTÓESZKÖZ.

Beküldte: *Pénzes István* tiszthelyettes.

(1934.)

Molnár János sükösi lakos szérűskertje 1930 július 22-én este háromnegyed 22 óra tájban kigyulladt és összes rakománya: úgymint 94 kereszt búza, 50 kereszt rozs, 20 kereszt árpa, 3 kocsira való szalma, egy szalmatetejű polyvás szín és egy 28 m hosszú rőzsekerítés teljesen elégett. A kár 1000 pengő volt. Az elégett rakomány nem volt biztosítva.

A szegedi 5. nyomozó alosztályparancsnokság az őrs támogatására engem vezényelt ki. A sükösi őrsparancsnok megérkezésem után egy különleges gyújtókészüléket adott át azzal a megjegyzéssel, hogy azt július 23-án, tehát a tüzesetet követő napon Cseresnyés György ottani lakos gazdálkodó találta szérűskertjében az elcsépeelt szalmakazla mellett. Az őrsparancsnok elmondta, hogy a leégett szérűskert éppen úgy fekszik az egyik keresztutca mentén, mint a Cseresnyés György szérűskertje.

A gyújtókészüléket alaposan megvizsgáltuk. A készülék az alább felsorolt alkatrészekből volt összeállítva:

1. Egy „Kocka” gyufásdoboz, háromnegyedrészen tele pirosfejű gyufával.
2. A gyufásdobozba a gyufák tetejére 7 cm hosszú kénlap volt helyezve a gyufafejek felől a dobozból kiálló véggel, a gyufásdoboz teteje által leszorítottan.
3. Egy 6 cm hosszú, 1 cm széles átlukasztott vasdarab és
4. Egy darab drótszál, amellyel a vasdarab a gyufásdobozhoz volt erősítve.

A készüléket alaposan szemügyre vettük s azon az alábbi elváltozásokat észleltük:

A gyufásdoboz alsó oldalán és kiálló végén levő kék papírborítás fakószínű volt, valószínűleg a nap szívtá ki. Ellenben a gyufásdoboz címkés oldala és a címkéje tiszta, élénk színű volt, azon fakulás nyomai nem látszottak, tehát a doboz ezen a lapján feketett a földön.

A kénlap kiálló vége a doboz végénél meg volt törve. Alsó részén égés, füstölődés és olvadás nyomai látszottak. A kénlapban lévő jutaszövet nem fogott tüzet, ellenben az égő kén a gyufásdobozra ráfolyt.

A vasdarab 12-es gömbölyű vasrúdból lett mindkét oldalon meleg állapotban laposra kovácsolva; középen először hosszúkás, majd kerek kalapácslyukasztóval volt kilyukasztva. Egyik vége a vasrúd eredeti vége volt, a másik végén hidegvágótól eredő vágási nyom látszott. A vasdarab vágási és lyukasztási nyomából azt a következtetést vontuk le, hogy az nem szakember kezemunkája, hanem inkább kontár emberé. A lyukak, vágások ugyanis nem voltak határozott, éles szélűek, hanem látszott, hogy a vágás, illetőleg a lyukasztás csak többszöri kísérlet után sikerült.

A drótszáldarab képe azt mutatta, hogy azt egy, már előzően csomagolásra használt drótszálból vágták le harapófogóval. A drótszál mindkét végén levő vágási nyom egyik oldalon majdnem keresztül volt vágva, míg a másik oldalon csak alig látható friss vágástól eredő vágási nyom látszott.

Mielőtt a gyújtókészülékből következtetéseket vontunk volna le, annak rendeltetését megállapítandó, teljesen azonos készüléket állítottunk elő és azzal kísérleteket hajtottunk végre, ami az alábbiakat eredményezte:

A készülék meggyújtás után nyomban eldobva azonnal elaludt, mert a levegő okozta sűrűlódás a gyenge lángot eloltotta. Ellenben, ha meggyújtás után nem dobtuk el rögtön a készüléket, hanem vártunk

addig, amíg a láng a jutaszövetbe is belekapott és csak azután hajítottuk, akkor a készülék alkalmas volt arra, hogy gyulékony anyagot megbízható módon felgyújtson.

A kénlap kiálló vége ugyanis egy darabig lassan égett, majd amidőn a láng a gyufafejekhez ért, hirtelen erős lobbanással égni kezdett az egész szerkezet. Az égés időtartama majdnem 3 perc volt. Tekintve most már azt, hogy a gyújtókészüléket asztagba, szalmakazlak közé dobták, a készülék lobbanása a kazlat, ha arra vagy ahhoz félméternyire esett, biztosan felgyújtotta. Cseresnyés György szalmakazla mellett talált s fent ismertetett készülék azért nem okozott tüzet, mert egyrészt attól 1 méternyi távolságra esett a földre, másrészt, mert a tettes a készüléket még akkor dobta el, amidőn a láng a jutaszövetbe nem kapott jól bele, tehát az már dobás közben elaludt. A készüléket 25—30 méter távolságra közepes erejű ember könnyen és eredményesen dobhatta, így a készülék bizonyos távolságból, akadályokon keresztül (pl. kerítés) való gyújtásra is alkalmas.

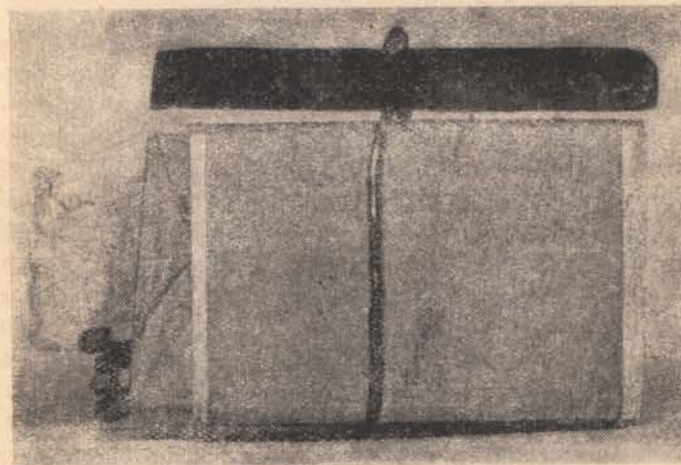
Miután így a készülék rendeltetésével tisztába jöttünk, megkezdtük a helyszínelést.

A helyszínelés során megállapítottam, hogy Molnár János leégett szérűskertjében Matkovics Sándor bajai lakos cséplőgépe július 22-én délután 18 óra 30 perctől 20 óráig csépellt és az abbahagyott cséplést 23-án akarták folytatni. A leégett szérűskertben a 22-én elcsépellt szalmát a keresztutca felőli rőzsekerítés mellé rakták le, a kerítéssel párhuzamosan 2 méter távolságra. A rőzsekerítés 140—150 cm magas volt.

A kikérdezés során megállapítottuk, hogy a cséplőmunkások az elcsépellt és megkezdett szalmakazal belső, udvarfelőli oldala mellé feküdtek le aludni 21 óra tájban, kivéve a gépészt, a fűtőt és a két etetőt, akik a cséplőgép kazánja és a dob közötti területen helyezkedtek nyugvóra. Molnár János sér-

A talált gyújtókészülék előlről nézve.

A talált gyújtókészülék hátulról nézve.

tett is lefeküdt a háza előtti folyosón és nyomban elaludt.

A sértett édesanyja, özv. Molnárné, mikor mindenki nyugvóra tért, a lakás udvarán sétálva esteli imádságát végezte. Körülbelül fél 22 órakor, midőn fia hálóhelye közelébe ért, a szérüskert felől valami fénysugarat látott felvillanni. Pár pillanat múlva látta, hogy a megkezdett szalmakazal kerítésfelőli oldalánál lángnyelvek csapnak fel, erre fiát nyomban felkiabálta.

Molnár János sértett félálmból felriadva, nyomban az égő szalmakazlak felé futott és az útjába eső kazán mellé helyezett vizeskádból egy veder vizet vitt s a tüzet lelocsolta. A laza, száraz szalmán azonban a tűz olyan rohamosan terjedt, hogy a mentés lehetetlennek bizonyult.

Az eloltott tűz színhelyén a hamuból két szénné égett kenyérdarab, elégett vászontarisznya és kenyéruha darabjai, valamint egy elégett zsebkés került elő. Az elégett tárgyakat az egyik cséplőmunkás a sajátjának ismerte fel. Ez a lelet a gyanút először a munkások esetleges gondatlanságára terelte.

A helyszínelésnél a fent ismertetett gyújtókészülék maradványait a legszorosabb keresés dacára sem sikerült feltalálni. Ennek azonban több oka volt. Az oltásnál annyira szétszórtak és betapostak mindent, hogy ott már hasztalan kutattam a drót és vasdarab után. A készülék legnagyobb részben amúgy is a tűz martaléka lett. A gyufa, a kén, a gyufásdoboz könnyen égő dolgok s mint ilyenek, teljesen megsemmisülnek, a drót a nagy hő hatása alatt esetleg megolvad s a vasdarab is alakját változtathatja.

A kazal oltásánál, mint közismert, szét szokták hányni a szalmacsomókat, sőt a jelen esetben az elégett kazlak maradványát, hamuját is már kihordták a szántóföldekre.

A cséplőmunkásoknak az a vallomása, hogy a tűz keletkezését megelőzően a szalmakazal udvarfelőli

oldalához feküdtek le aludni, azt a véleményt keltette az őr járőreiben, mintha a tűz keletkezését valamelyik munkás gondatlan dohányzása okozta volna. Az őr azonban óvatos volt, nem tartott ki csökönnyesen ezen feltevés mellett, hanem más irányban is nyomozott, bár eleinte eredménytelenül.

A gyujtogatások legnagyobb részét bosszúból követik el. Feltevésem szerint ennek a gyujtogatásnak is bosszú volt az indító oka. Úgy okoskodtam, hogy a gyujtogató bosszúja egyaránt irányulhatott a szérüskert tulajdonosa és az ott dolgozó cséplőgarnitúra tulajdonosa ellen. Molnár nem tudott ellenséget megnevezni, így figyelmem a cséplőgarnitúra tulajdonosára terelődött. A cséplőgéptulajdonos idegen volt, Bajáról jött, ellenségéről ő sem tudott. Ezekon gondolkozva, eszembe jutott, hogy az idegenből jött cséplőgépes működése milyen kellemetlen üzleti versenyt jelenthet a helybeli cséplőgéptulajdonosoknak. Ez adta azt a gondolatot, hogy a bosszú okát feltevésként a kenyérrigységben valószínűsítem. Így terelődött a gyanúm Pucher József ismert sükösi géptulajdonos személyére, aki egyszersmind gépészkovács is volt.

Eddigi megállapításaink szerint, ha az én gyanúsítottam volt a tettes, annak birtokában elő kellett találni a gyújtókészülék 1—4. pont alatt felsorolt tartozékait. Úgyszintén rendelkeznie kellett olyan szerszámokkal, amelyeket tettes a gyújtókészülék összeállításánál használt. (Kockagyufa, kénlap, drót, 12-es vasrúd, harapófogó, hidegvágó, lyukasztókalapács, csípőfogó, stb.)

A gyanúsított cséplőgépénél és lakásán megtartott, mindenre kiterjedő, aprólékos házkutatás a remélt eredményt meghozta.

Előkerült a gyanúsított műhelyében egy mindkét végén hiányos kénlapdarab, egy drótszáldarab, amely azonos volt a gyújtókészüléknél használt drótdarab-

bal és amelynek mindkét vége frissen le volt vágva, egy harapófogó, amely az eszközölt kísérletek szerint ugyanolyan vágási nyomot hagyott maga után, mint amilyen nyom a gyújtókészüléken levő drótszál végein volt látható, két darab hidegvágó és két darab kalapácslyukasztó, amelyeket gyanúsított a gyújtókészüléken levő vasdarab elvágásához és kilyukasztásához használt.

A fenti bűnjeleken kívül előkerült még gyanúsított ünneplónadrágjának balzsebéből a gyújtókészülék kénlapjáról letöredezett kén-törmelék is.

A tanúk kikérdezése során gyanúsított bűnösségére további adatok merültek fel, dacára annak, hogy a bűncselekmény elkövetését tagadta. Akadtak ugyanis olyan gépészalkalmazottak, akikhez gyanúsított bizalmas volt s kijelentette előttük, hogy addig nem nyugszik, amíg az idegen cséplőgépeket ki nem perzseli Sükösdről, mert keresetüket az idegen gépek lehetlenné teszik.

Gyanúsított alibijét 1930 július hó 20-án este 20—22 óráig és 22-én este 21 óra 20 perc 21 óra 45 percig terjedő időre nézve egyáltalán nem tudta igazolni. Megállapítást nyert, hogy 1930 július 19-én délután Cseresznyés György tőzszomszédságának szérűskertjében egy bajai cséplőgép állott munkába. A gép 20-án, vasárnapon természetesen nem dolgozott. Gyanúsított ugyanaznap este 20 és 22 óra közötti időben dobta be a Cseresznyés György szérűskertjébe a fentalált gyújtókészüléket. A szalma ott azért nem fogott tüzet, mert gyanúsított a gyújtókészüléket a meggyújtás után nyomban bedobta és az a dobás következtében elaludt.

Pucher védelmére azt hozta fel, hogy a kénlapot hordóinak bekénezésére használta azelőtt kb. egy-két héttel. Ezzel szemben megállapítottuk és elébe tártuk, hogy hordóiban még borseprő és szagos, penészes bormaradék van, mire gyanúsított azt felelte, hogy a hordóit piszkos állapotban szokta kénezeni (ami nyilván-

valóan valótlanság volt). Arra a kérdésre, hogy a kén-törmelék hogyan került nadrágja zsebébe, azt adta elő, hogy még áldozócsütörtökön kénlapot vitt ki a paprikaföldjére, hogy az ürgelyukakból az ürgéket kénezéssel elűzze, vagy a lyukakba befojtsa. A kénlap-törmelék így maradhatott ünneplónadrágjának a zsebében.

Az ürgelyukak kénezésére nézve feltett kérdésekre előadta még, hogy egy-egy drótszálra akasztva kisebb-nagyobb kénrudat meggyújtott és az ürgelyukakat légmentesen lefödte. Arra a kérdésre, hogy ha az ürgelyukak kénezését a fentiek szerint végezte, a drótszál-darabokat ott elő is fogjuk-e találni, azt a választ adta, hogy a drótszálak már elrozsdásodhattak, vagy azokat az ürgék, melyeknek lábaiba a drót beleakadhatott, paprikaföldjéről távolabb eső helyre elcipelheték.

A paprikaföldön megkíséreltük a drótszálak felkutatását, de ez a legszorgosabb keresés mellett is eredménytelen maradt. Sőt Pucher azt sem tudta megmutatni, hogy hol kellene a drótszálaknak lenniök.

A tettesnek nem kellett az udvarba bemennie, nem kellett közvetlenül a helyszínen megjelennie (nem hagyott lábnyomot), hanem az ismertetett egyszerű gyújtószerkezet birtokában a gyújtogatást 20—25 méter távolságról is elkövethette.

Puchert tagadása ellenére a beszerzett bizonyítékok alapján elfogtuk és a kalocsai kir. ügyészségnek átadtuk. A gyújtókészüléket a szegedi nyomozó-alesztály a csendőrségi bűnügyi múzeumnak beszolgáltatta.

Gyújtogatások nyomozása során — miként azt bevezetőnkben is említettük — mindig gondosan kutatni kell azt is, hogy kinek lehetett oka, érdeke a gyújtogatás árán elért károkozásra. A sértett egyszerű megkérdezése azonban ehhez nem elegendő. A nyomozó csendőrnek kell működtetni elképzelő képessé-

gét. Ennél az esetnél is ez vezetett eredményhez. A valószínű indító ok feltételezése terelte a gyanút a tettesre. A többi már csak a nyomozás alaposságán múlt, melyre a leírt nyomozás követendő példát nyújt.

A gyujtogatásnál használt szerkezet is tanulságos, jegyezzük meg magunknak. Erre a gondolatra az itt tárgyalt gyujtogatótól függetlenül mások is rájöhetnek. Hasonló eseteknél ne feledkezzünk meg bűnügyi múzeumunkról és igyekezzünk annak anyagát minél több, érdekes és tanulságos darabbal gazdagítani, melyek a bűncselekmények elkövetési módját szemléltető bűnügytani (kriminalisztikai) oktatás nélkülözhetetlen segédleteit képezik.

A SZERELMES GYUJTOGATÓ.

Beküldte: *Biró Zsigmond* tiszthelyettes.

(1926.)

1925. évi április hó 7-én hajnali $\frac{1}{45}$ órakor a Csorna község határában, Pistakút majorban, egy ménesistálló kigyulladt és teljesen leégett. Az istállóban 31 darab 1—4 éves csikó is bennégett. A kár 500,000.000 koronára rúgott.

Az eset tudomásul vétele után másodmagammal nyomban a helyszínére siettem s mivel a tüzet már teljesen eloltották, azonnal a nyomozáshoz fogtam. A helyszíni szemle megejtéséből semmit megállapítani nem tudtam, mert ami égő anyag csak volt az istállóban, az mind a tűz martaléka lett, a környéket pedig — mint rendesen — a szomszéd községek és majorok tűzoltósága összetaposta. Így csupán a majorban lakó cselédség révén tudtam magam tájékoztatni a tűz keletkezési helyéről. A nyomozás kezdetén az első kikérdezett egyén az uradalom intézője volt, aki előadta, hogy az eset története előtt 5 nappal, tehát április 2-án Bakos Mihály nevű csikóst apróbb lopások és a csikók gondozása körüli hanyagság miatt kocsis minőségben behelyezte egy másik majorba, helyébe pedig Bocskor István kocsist helyezte csikósnak Pistakút majorba. Bakos a csikók mellett a majorban 2 éven át könnyűéletet élt, azonkívül pedig a zabosláda kulcsa is kezében volt; 15—20 darab sertést nevelt évente a csikók abrakjából ellopott zabból s most, hogy a jó helyről kiesett, egész biztos, hogy az istállót is ő gyujtotta fel bosszúból. A Bakos Mihály helyébe hozott új csikóst is kikérdeztem, aki előadta, hogy ő bent aludt a szobában s csak akkor ébredt fel, mikor hajnalban, $\frac{1}{45}$ órakor Csontos András csikóslegény tüzet kiabált. Hogy az istálló mitől

gyulladt ki, azt el sem tudja gondolni. Máskülönben ő is ugyanolyan nyilatkozatot tett, mint az intéző, hogy az istállót felgyújtani senki másnak nem volt oka, csak Bakosnak. Azt határozottan állította, hogy gondatlanság nem foroghat fenn, mert — amint helyesen meg is lett állapítva, — a tűz a csikók istállójában ütött ki; itt pedig lámpát soha nem gyujtanak, sem az istállóban éjjel senki nem járhat, mert a csikók szabadon vannak. Ha pedig előző nap ejtett volna el valamelyik cseléd cigarettavéget, vagy égő gyufát, attól föltétlen még éjfél előtt meggyúlt volna a száraz szalma.

Csontos András csikóslegény, aki a leégett istállóban negyedmagával aludt és a tüzet legelsőnek vette észre, egész nyugodtan mondta el, hogy előző este 21 órakor mind a négyen egyszerre feküdtek le az istálló azon elkülönített részében, ahol az anyakancák és mének voltak bekötve. Az istállóból tudomása szerint senki egész éjjelen át nem járt kint. Úgy hajnali $\frac{3}{4}$ órakor arra ébredt fel, hogy egy elszabadult ló az ágya mellett levő szénát eszi, mire fölkelt, lámpát gyujtott, a lovat megkötötte; aztán kiment megnézni az időjárást, majd visszament az istállóba, a lámpát eloltotta és lefeküdt. Néhány szót még beszélt három társával, — kik a lámpagyújtásra szintén felébredtek, — aztán elaludt. Kintléte alatt semmit nem látott, sem nem hallott, alig 15 percet aludt, az egyik legény hangosan azt kérdezte: „Micsoda világosság látszik az északi ablakon?” Mire valamennyien felébredtek, ő ruha nélkül kiszaladt az istálló elé s akkor látta, hogy az istálló egész teteje lángba borult. Bekiáltott a másik három legénynek, hogy meneküljenek, mert ég az istálló, ruházatát hirtelen ölébe szedte, a lakókat föllármázta, közben felöltözött s nekifogtak a még élő állatok mentésének. A tűz keletkezéséről semmit nem tud; ugyanígy mondta el másik három társa is az esetet.

A bement és valóban fennforogni látszó gyanúok alapján alapos kikérdezés alá vettem Bakos

Mihály volt csikóst. Ez azonban kifogástalan alibit igazolt. De nemcsak őt, hanem a vele lakó és a családból kivált s vidéken letelepedett fiát és vejét is kikérdeztem, akik a tüzeset idején való hollétüket szintén pontosan igazolni tudták. Elővettem újból a csikósgazdát és legényeit, különösen Csontos Andrást, mert az istállóban aludt legények között ez volt a legidősebb és vezérszerepet játszott a többi között. De mindhiába, mindenki tudta magát igazolni. 70 órai nyomozás után eredmény nélkül vonultam be.

Pár napi pihenő és gondolkozás után elindultam a pótnyomozás megejtésére, s mivel gyanúm Csontos András csikóslegényre irányult, őt vettem ismételt kikérdezés alá három társával együtt. Fáradságom ez alkalommal is meddő maradt, mert a legények hajszálnyira pontosan egyformán beszéltek és mert a földbirtokos, annak intézője és segédtszije is az általam gyanúsának talált Csontos Andrást a legvégsőkig pártolták, dicsérték, életükkel és vagyonukkal is jót állottak volna érte, hogy az a tettes nem lehet. Atyja szintén az uradalom szolgálatában áll, már 15 év óta béresgazda Mátyássziget majorban, mindenben kifogástalan, szorgalmas, pontos ember, családját ugyanígy neveli; sem az apának, sem fiának nem volt érdeke az istállót felgyújtani. A tettes senki más, csak Bakos Mihály volt csikós csadájában lehet, mert — mondja az egyik úr — büntetésből egy könnyű foglalkozástól megválni, csikósgazdából kocsissá lenni és a lovak elsikkasztott abrakjából évente 15—20 darab sertés neveléstől elesni: éppen elegendő ok a bosszúállásra.

Mindezeket én is átgondoltam, de ki gyujthatta volna meg az istállót Bakos családjából, mikor ő és családja Földsziget majorban a leégett istállótól 3 km távolságra, egy fia és veje pedig Csornán 7 km távolságra laknak s a tűz keletkezése éjszakáján való otthonlétüket igazolták. Hogy pedig óraműszerkezettel gyujtotta volna fel valamelyik az istállót, ehhez a szükséges

értelmi képesség mindegyiknél hiányzott. Ez alkalommal is eredmény nélkül vonultam be szolgálatból; egyik pótnyomozás a másik után következett, míg végre 3 hónap múlva a befolyásolásnak nem engedve, saját véleményem alapján Csontos Andrást és társait újabb kikérdezés alá vettem. Majdnem egész napot töltöttem Csontos kikérdezésével, de vele semmire sem tudtam menni; hiába tártam elébe, hogy a tűz észrevétele előtt 20—30 perccel ő járt kint az istálló előtt, neki észlelnie kellett valamit, mégsem akart tudni semmiről. A sok faggatást megúnva, bevittem Csontost a leégett istálló falai közé arra a helyre, ahol az ő fekhelye volt és megparancsoltam neki, hogy azonnal, röviden, minden beszéd nélkül, gyakorlatilag mutassa be nekem pontosan a tűz keletkezése előtti órában történeteket. Erre Csontos a lámpagyújtást, a ló bekötését gyorsan és helyesen bemutatta, de amikor az istállóajtón kiment, nem arra a helyre ment, ahol állításai szerint az emlékezetes éjszakán megállott, hanem a csikóistálló azon része felé, hol a tűz keletkezett. Midőn így 10—12 lépést megtett, a tévedést észrevette és visszafordult. De én már akkor elébe léptem, megállítottam és határozottan szemébe mondtam, hogy ő gyújtotta fel az istállót. Mentegetőzni próbált, de hiába. Őrizet alá vettem, az intéző irodájába bekísértem, ahol a gyujtogatást töredelmesen beismerte.

Elmondta, hogy Bakos Mihály volt csikósnak Margit nevű leányát szerette; míg azok Pistakut majorban laktak, a leánnyal kellemesen elszórakoztak, mióta azonban egymástól távol vannak, mindkettőjüknek unalmas volt az élet. A tüzeset előtt 3 nappal járt a leánynál, akkor a leány biztatta fel őt, hogy apja áthelyezéséért álljon bosszút, gyujtsa fel a csikóistállót, mert ő reá senki sem fog gyanakodni, mivel atyját régi, hűséges, megbízható embernek ismerik. Igérte a leány, hogy örökké szeretni fogja, ha ezt a kívánságát teljesíti. Meg is ígérte a leánynak, hogy alkalomadtán eleget tesz

kívánságának s folyó évi április hó 7-én, mikor a ló elszabadult, alkalmasnak találta az időt az istálló felgyújtására. Kiment, az istálló előtti szalmacsomóból egy maroknyit a kezébe vett, az istálló keleti oldalához sietett, ott a maroknyi szalmát meggyújtotta, a nádfedél alá tartotta, s mikor az tüzet fogott, bement az istállóba, lefeküdt és alvást színlelt. Amikor egyik alvó társa hangosan kérdezte, hogy mi világít az ablakon, úgy tett, mintha álmából verték volna fel.

Csontos András beismerése után Bakos Margitot is elfogtam és mindketten a soproni kir. ügyészség fogházába kerültek.

*

Tanuknak, gyanúsítottaknak hajszálnyi pontossággal megegyező előadása mindig különös figyelmet érdemel, mert összebeszélésre mutat. Ilyen esetekben legcélszerűbb a kikérdezést apró részletekbemenően eszközölni s az előadottakat bemutatni. Ennek során rendszerint hézagok, ellentmondások vagy tévedések keletkeznek, melyek az összebeszélést vagy a gyanúsított hazudozását mutatják. Itt is ez vezetett eredményhez s a bemutatást éles szemmel figyelő járőrnek elegendő volt a pár téves lépés és máris látta, hogy gyanúsított betanult előadása nem egyezik a valósággal.

A leírt eset arra is tanulságul szolgál, hogy a sértett véleményét nem lehet mindig irányadónak és készpénznek venni. Sok „feltétlenül megbízható” és sok „tűzbeteszem a kezemet érte” alkalmazott követett már el bűncselekményt gazdája kárára.

Akkor jár helyesen tehát el a nyomozó járőr, ha megkérdi és meghallgatja a sértett véleményét, de nemcsak az általa adott irányban, hanem a rendelkezésre álló adatoknak mérlegelése alapján feltételezhető összes irányban bevezeti és lefolytatja a nyomozást. Itt a járőr

azt tartotta leggyanúsabbnak, akinek leginkább alkalma lehetett az istálló felgyújtására. Ez kézenfekvő feltevés és hibázott volna, ha nem így jár el. Annál inkább helyes volt azonban, hogy ezt a feltevését mindaddig nem ejtette el, míg teljesen ellenőrizte azt. Ennek során eredményhez is jutott, de ha nyomozását csak a kapott tájékoztatás alapján folytatja, munkája eredménytelen lett volna.

A GYUJTOGATÓ KOCSIS.

Beküldte: *Fejér András* törzsőrmester.

(1929.)

1924 július hó 6-án Fejér András törzsőrmester, Sárközi György és Radics István csendőrökből álló járőr őrszolgálat portyázására vezényeltetett ki. Mikor a járőr másnap, június 7-én, Dióspusztára érkezett, Kövér Vilmos dióspusztai lakos földbirtokos azon panaszt adta elő, hogy július hó 5-én este az uradalomtól mintegy 700 méter távolságban a községi közlekedési út mellett lerakott 4 méter széles, 15 méter hosszú, cséplés alatt álló repcekazla ismeretlen módon kigyulladt és a mellette levő egy cséplőgép kazalozóval (elevátor) együtt, azonfelül külön 30 kereszt repce, 1 kazal repceszalma, 40 métermázsa szemes repce, 37 zsák, 12 ponyva, összesen 150 millió korona értékben elégett.

A járőr az uradalmi intézővel és egy ottani állami elemi iskolai tanítóval a tűz színhelyére ment, de a tűz mikénti keletkezését egyelőre megállapítani nem tudta. Annál is inkább nehéz volt valamit megállapítani, mert a tűz oltásánál nagyszámú uradalmi cselédségen kívül a közeli községek lakossága is közreműködött s így persze gyanús nyomok kereséséről, azaz feltalálásáról szó sem lehetett.

Az uradalmi intéző és a cséplés alkalmával jelen volt munkások bemondása után megállapította a járőr, hogy a cséplést július 5-én 20 órakor hagyták abba, a munkások mindannyian eltávoztak, a gép éjjeli felügyeletére pedig Tóth János 22 éves ottani lakos, kazánfűtőt hagyták vissza. Nevezett kikérdezve, előadta, hogy a napi munkától kimerülve, a munkások eltávazása után, ő a cséplőgép tetején csakhamar elaludt és csak az uradalomból a tűz oltására siető munkások kia-

bálására ébredt fel, mikor már a kazal teljesen lángban állott.

Fentiek bemondása szerint a tűz 5-én 21 óra 45 perckor kezdődött és 6-án 5 órakor ért véget.

A gépnél előző nap az uradalmi cselédek és a zalamegyei leszerződött munkások dolgoztak.

Szándékos gyujtogatás látszott fennforogni, s a károsnak és intézőjének bemondása után az uradalom egyik elbocsátott cselédjére vagy az 1923. évben a repce aratás és cséplés alkalmával bosszút forralt vásárosbérci aratómunkásokra lehetett gyanú. Ez utóbbiak az előző évben a repcekévékbe éles történeteket raktak s emiatt ezen évben az aratástól elestek. Nevezettekkel szemben Vásárosbérc községben a járőr a nyomozást bevezette, de itt eredmény elérhető nem volt. Így a járőr a nyomozást Dióspusztán volt kénytelen folytatni, hol a puhatólás közben megtudta, hogy a tüzeset napján délután 6—7 óra közben Gábor József 20 éves somogyhatvani lakos 4 lóval kocsin Dióspusztán keresztül a repcekazal melletti útvonalon — állítólag lovak fedeztetése végett — a szomszédos uradalomba ment. Dolga végeztével a pusztára visszament, hol egy nőismerősénél tartózkodott, majd azzal az elégett repcekazal felé látták sétálni. Azt is látták, hogy a pusztára visszajöttek s a tűz kiütése előtt kb. egynegyed órával távozott el Gábor Dióspusztáról.

1924 júl. 8-án a járőr Somogyhatvanban Gábor Józsefet felkereste és kikérdezte, hogy a tüzeset napján hol járt, mily célból stb. Nevezett előadta, hogy a jelzett időben 4 lovával és kocsijával tényleg a szomszédos uradalomban volt fedeztetni s onnan történt visszatérése alkalmával Dióspusztán nőismerősénél kb. 1 órát tartózkodott, onnan történt eltávozásakor, illetve hazatérése alkalmával látta, hogy Diósban tűz van. Ekkor lovait kifogta és több somogyhatvani lakossal a tűz oltására sietett.

Járőr nevezett bemondásának egyelőre hitelt adott, azonban nem mulasztotta el telefonon megkérdezni a szomszédos magyarlukafai uradalmat, hogy Gábor József somogyhatvani lakos a tüzeset napján volt-e valóban lovait fedeztetni. Az uradalomból „nem”-mel válaszoltak. Most a járőr a teljes felderítés céljából az uradalomba ment, hol személyesen is megállapította, hogy nevezett a kérdéses napon ott egyáltalában nem járt.

Ezek után a gyanú Gáborra terelődött és a járőr nevezettet Somogyhatvan községben még aznap őrizetbe vette és júl. 9-én a hajnali órákban Dióspusztára kísérte. Nyomozás közben nevezett beismerte, hogy ő a jelzett napon a magyarlukafai uradalomban csakugyan nem volt, hanem azon időt az erdőben, majd a sötétség beálltával Dióspusztán lakó nőismerősénél töltötte s szülei előtt úgy tüntette fel az esetet, mintha ő azon idő alatt az uradalomban lett volna. Járőr előtti tagadása is azért volt, mert félt, hogy ezen esetet úgy szülei, mint a községben lakó menyasszonya megtudják.

Nevezettnek bemondása a nyomozás során beigazolást nyert, miért is a járőr kénytelen volt őt elbocsátani s egyelőre csak megfigyelés alatt tartani.

A fáradságos és teljesen eredménytelen nyomozás után a járőr tagjai kezdtek már csüggedni és eredményt már nem igen vártak. Ekkor Fejér törzsörmeszter fiatal bajtársait kissé pihenni engedte, de ezen pihenőt is, az étkezésen kívül arra használták fel, hogy az eddigi nyomozásnál észlelteket egymás között megbeszéltek. Ezen eszmecsere után a járőr tagjaiban az a nézet alakult ki, hogy a gyujtogatást valószínűleg egy, a helyi viszonyokkal ismerős egyén követhette el.

Ezért a további nyomozás során a járőr iparkodott azt megállapítani, hogy a tűz kitörése előtti órákban a pusztáról ki ment ki és tért vissza a cselédek közül. A nagyszámú cselédséget tekintve ez nem ment könnyen, de a járőrnek a kikérdezés során mégis sikerült

megállapítani, hogy Csák Gábor 25 éves ottani lakos, urasági kocsis a tűz kitörése előtt kb. egy negyedórával érkezett kocsival Kishárságyról haza.

Nevezettet azonnal kikérdezés alá vette a járőr, különösen arra vonatkozólag, hogy melyik úton jött haza. Ugyanis Dióspusztára két út vezet. A kocsis előadta, hogy ő úgy menet, mint jövet a Vásárosbérc felőli úton kocsizott és ezen állítását a kishárságyi körorvossal is bizonyítani tudja, kit Dióspusztáról hazavitt. Visszajövetelét azonban az útvonalon senkivel sem tudta igazolni.

A járőr most Csákot vette gyanúba. A nyomozás további során a Dióspusztá és Vásárosbérc között elhúzódó útvonal mentén levő, az erdő szélén lakó teknővájó cigányokat hallgatta ki arra vonatkozólag, hogy a tűz kitörése előtti órákban Csák Gábor kocsis nem látták-e azon útvonalon hazajönni? A cigányok erre bementették, hogy Csák Gábor kocsis, kit személyesen is ismernek, aznap délutánján Kishárságy felé látták hajtani, mikor az orvost vitte, visszafelé azonban nem. Ezt határozottan merték állítani, mert házőrző kutyájuk is minden arra járókelő egyént meg szokott ugatni, mire ők figyelmesek lesznek és figyelmesek lettek volna ez esetben is.

Ezek után a járőr arra igyekezett tanut szerezni, hogy a kocsis a másik útvonalon jött vissza. Ez a tanu elő is került egy antalpusztai uradalmi kanász személyében, ki a járőrnek azon kérdésére, hogy a tűz kitörése előtt Csák Gábor kocsis hány órával jött el Antalpuszta mellett, előadta, hogy a tűz kitörése előtt kb. két órával látta a pusztá mellett elhaladni, ki őt cigarettával is megkínálta és kevés időt vele beszélgetett.

Ennek dacára Csák Gábor gyanúsított megmaradt tagadása mellett. A járőr őrizetbe vette őt és a nyomozás folytathatása érdekében az antalpusztai kanásszal szembesítette. A szembesítés alkalmával azután már be-

ismerte Csák, hogy ő tényleg nem Vásárosbérc felől, hanem Antalpuszta felől, tehát az elégett repcekazal melletti útvonalon jött haza Dióspusztára. Bemondása szerint ezt azonban eddig azért tagadta, mert ezen útvonalon való kocsizás a nagy sár miatt gazdája által tiltva volt. A repcekazal felgyújtásáról még mindig mitsem akart tudni.

Ezen kikérdezés az uradalmi irodában történt, mikor is Kövér Vilmos és az intéző egyhangúlag kijelentették, hogy a gyanúba fogott Csák Gábor kocsisért felelősséget vállalnak, hogy nevezett ezen cselekményben nem bűnös; ők Csákot születése óta teljesen kifogástalan magaviseletűnek ismerik és így ezen vagy hasonló cselekmény elkövetésére képtelennek tartják. Egyúttal kijelentették, hogyha járőr nem az általuk bementett elbocsátott cselédek között nyomoz, úgy ezen nyomozásra saját költségükön detektív kiszállását fogják kérni.

Ezen kijelentésre sértettet a járőr azzal nyugtatta meg, hogy a nyomozás még nincs befejezve és legyen türelemmel, mert minden lehető el fogunk követni a tüzeset kiderítése érdekében.

A járőr Csák Gábor gyanúsítottal a kikérdezést tovább folytatva, elébe tárta, hogy Antalpusztáról Dióspusztáig bármily lassú lépésben is hajt valaki, másfél óra bőven elég és felhívta, hogy a két óra holtöltését igazolja.

Gyanúsított erre belátta, hogy a tagadás mindhiába való, megtört s cselekményét beismerte előadta, hogy midőn írt napon Dióspusztáról a körorvost Kishárságyra hazaszállította, akkor elhatározta, hogy visszajövet nem Vásárosbérc felé, hanem Antalpuszta felé jön haza, hogy a repcekazal meggyujthassa. Útközben a közeli erdőségben megvárta, hogy jól besötétedjen, majd az égő cigarettáját a repcekazalba, midőn amellet elhaladt, a kocsirol bedobta.

Beismerése szerint cselekményét bosszúból azért

követte el, mert vele, mint urasági kocssal az uraság a megelőző vasárnapon a cséplőgépnél dolgoztatott s ezért gondolta, hogy a következő vasárnap is ott kell majd dolgozni, pedig ő ezen idő alatt másutt akart mulatni.

A gyanúsított járőr által ezen beismerés után elfogatott és a kaposvári kir. ügyészségnek átadott. A bíróság azután szándékos gyujtogatás büntetéért 5 évi börtönre el is ítélte.

*

A gyanúsított bűnösségét rendszerint csak tárgyi bizonyítékok elébe tárása után szokta beismerni. Ha ilyen nincs, akkor legtöbbször a végletekig tagad és nem egyszer azt vágja a nyomozó járőr szemébe: bizonyítsa be, hogy én követtem el a bűncselekményt, akkor be fogom ismerni.

Ilyen — beismerésre bíró — bizonyítékot szerezni azonban az esetek legnagyobb részében igen nehéz. A leírt esetben a járőr az idő és térbeli viszonyok megállapítása és helyes mérlegelése révén megtalálta azt. A gyanúsított számításából kiesett a 2 órai idő s annak megállapítására és számonkérésére nem gondolt. S mikor ez bekövetkezett, nem találva kellő indokot és további kiutat, beismerte a bűncselekmény elkövetését.

Alapos körütekintéssel és beható részletességgel járt el a járőr gyanúsított útvonalának megállapításánál és ellenőrzésénél is. Ebből is látta és érezte a gyanúsított, hogy minden lépése ismert és ellenőrzött a járőr előtt. Ezek is elősegítették tehát az eredmény elérését s helyes volt az is, hogy sértett és intézője felvilágosítása és bizalmatlan magatartása nem térítette el a kocsis elleni nyomozás lefolytatásától.

AMIKOR A LÁTSZAT CSAL.

Beküldte: *Magyari Domokos* tiszthelyettes.

(1928.)

Az előforduló bűncselekmények között a legnehezebb a gyujtogatási eseteknek kiderítése. A tűz elhamvaszt mindent, nyomot, bűnjeleket s bizony sokszor a járőr minden buzgalma, minden erőlködése meddő marad. Nem csoda hát, ha Magyari Domokos tiszthelyettes, őrsparancsnok nem nagyon örült meg annak a jelentésnek, amellyel 1927 május 24-én egyik csendőre beállított hozzá az őrsirodába: „Tiszthelyettes úrnak alázatosan jelentem, most hozták hírül az őrsre, hogy a Csizmadia-tanya tegnap leégett!”

Magyari tiszthelyettes hamar elintézte még a napi posta hátralévő részét, azután felszerelt, járőrtársként maga mellé vette a jelentést hozó csendőrt és elindultak a Csizmadia-tanya felé. Oda megérkezve kezdetét vette a helyszíni szemle.

A káros maga nem volt otthon, csak a felesége, ki siránkozva adta elő, amit az előfordult tüzesetről tudott. Ez pedig a következő volt:

Férje tegnap, még mielőtt a tűz kiütött, a kis szolgálgyerekkel, Sándorral, a faluba ment. A másik fiú, Berci, aki a majorosi teendőket látta el, a marhákat hajtotta ki az erdőbe legelni, az ugyancsak kamaszkorban lévő harmadik szolgáljuk pedig a Jóska, a közelben legelő sertésekre vigyázott. Ő maga (az asszony) az ebédfőzéssel volt elfoglalva. Az ebéd már 11 órára elkészült. Elsőnek Jóska, a kanászgyerek ebédelt meg, aki ebédje végeztével a majorosfiúnak, Bercinek vitte ki az ebédjét.

Tudta, hogy férje nem jön ebédre haza s ezért amikor ő maga is megebédelt, a lakást bezárta, be ment az istállóba és onnan kieresztette a kis borjút

az udvarra, azután egy kis vasárnap délutáni beszélgetésre a szomszédos tanyára indult. Ez a tanya kb. 3 km-re van az övéktől.

Mikor a szomszédos tanya közelébe ért és — maga sem tudta miért — visszatekintett, látta, hogy sűrű füstfelhő száll felfelé a tanyájukból. Eszeveszeten szaladt vissza a tanya felé és vele együtt futottak a szomszéd tanyabeliek is, akik a tüzet szintén észrevették. A tanya nádfedele azonban úgy égett, mint a papír s mire a tanyára visszaért, már minden odaégett.

Mindezt nyugodtan végighallgatta Magyarai tiszthelyettes, azután a folyvást siránkozó asszonyt megkérdezte, hogy be volt-e biztosítva a tanyájuk? Az asszony igenlőleg felelt, de hozzátette, hogy a biztosítási összeg nagyon csekély volt, még az a szerencsésük, hogy a férje mult héten felemelte a biztosítást, de még így sem fog megtérülni az igazi káruk.

— Hát a férje hol van most? — kérdezte Magyarai tiszthelyettes.

— Bement a faluba — mondta az asszony. — Érdeklődni a biztosítási összeg felvétele után.

Magyarai tiszthelyettes járőrtársára pillantott. Tekintetük összevillant. Egy volt a gondolatuk: *biztosítási csalás*. Hogy is lehetne más? Persze, hogy az!

De amíg a járőrvezető ezt csak gondolta, a fiatal másodcsendőr mindjárt kifejezést is adott gondolatának, mondván a járőr vezetőjének: „Tiszthelyettes úr, úgy vélem, itt biztosítási csalás forog fenn”.

Hát a látszat csakugyan emellett szólt.

A gazda korán eltávozott, hogy ne legyen jelen. A biztosítást egy héttel ezelőtt emelte fel. A tanya elég rossz karban volt. Ha a biztosítási díjat megkapja, újat építhet rajta. Az időt is jól megválasztotta. Kaszálás és aratás előtt. Magtár, padlás, minden üres. A marhákat, sertéseket kihajtatta. Az asszony távozás előtt még a kis borjút is kieresztette, sőt az istálló

ajtáját is bezárta, nehogy véletlenül visszamenjen és bennéjjen.

Mindezen dolgok megerősítették a járőr azon gyanúját, hogy biztosítási csalással állanak szemben.

Az asszony után Magyarai tiszthelyettes a kanászgyerekeket vette kikérdezés alá.

A gyerek a feltett kérdésekre előadta, hogy Fekete Józsefnek hívják, 15 éves, árva, az anyja már régen elhalt, apja a harctéren esett el s csak mostohaanyja van. Már 9 éves kora óta szolgál. Járőrvezetőnek arra a kérdésére, hogy azelőtt hol szolgált, azt felelte a kanászgyerek, hogy legelőször a hárshegyi Guba Gézánál szolgált.

Magyarai tiszthelyettes itt kissé gondolkodni kezdett s eszébe jutott, hogy pár év előtt a Guba-tanya szintén leégett. A nyomozás lefolytatásának részleteit nem ismerte, a Guba-tanya nem az ő örskörletéhez tartozott. Barátságos hangon, csevegés formájában kezdett most a fiúval beszélgetni s a beszélgetés során megtudta, hogy ez a tanya néhány nap mulva égett le Fekete Jósának onnan történt távozása után. Azt is megtudta a gyerektől, hogy a volt gazdája igen goromba volt hozzá, többször megverte és alig egy hónapig szolgált nála. Mikor pedig Magyarai tiszthelyettes azt tudakolta a gyerektől, hogy mostani gazdájával meg van-e elégedve, kitűnt, hogy bizony a Jóska itt sem érzi jól magát, főleg a koszt ellen van kifogása. Kevés húst kap, az asszony mindig krumplit főz. Mult héten el is ment a tanyáról azzal, hogy nem tér oda többé vissza, de gazdája utánament, erővel visszacipelte és megfenyegette, ha még egyszer el mer menni, hát csendőrökkel fogja visszahozatni.

Miközben a kanászgyerek ezeket a dolgokat a barátságosan kérdező járőrvezetőnek elmondta, hazajött a gazda is.

Őt is kikérdezte természetesen Magyarai tiszt-

helyettes. A gazda előadását azzal kezdte, hogy még elgondolni sem tudja, ki gyujthatta fel a tanyát. Igaz, hogy a biztosítási díjjal valami az elszenvedett kárból megtérül, de jön a szénarakodás, jön az aratás, nem tudja hová elraktározni az éleket, azt se tudja, mihez fogjon. Mikor a cselédek után érdeklődött a nyomozástvezető, elmondta a gazda, hogy a tanyára már alig lehet cselédet kapni, mind elmennek a városba, ahol mozi meg színház van. Legtöbb bajt a kanászfiú okoz, rövid ideje van nála s a múlt héten máris megszökött, csak nehezen tudta megtalálni és visszahozni.

Mindezeknek meghallgatása után járőrtársához fordult Magyar tiszthelyettes és megkérdezte:

— No, mit gondol, ki lehetett a tettes?

A másodcsendőr erre azt felelte, hogy ő továbbra is szilárdul meg van győződve, hogy itt biztosítási csalást követtek el, azaz a tettest vagy a gazda, vagy annak felesége személyében kell keresni.

— Már pedig én inkább a Jóskára gyanakszom — mondotta Magyar tiszthelyettes. — De hagyjuk itt most ezt a Csizmadia-tanyát és menjünk át a Gubatanýára, nagyon érdekel engem most az a régebbi tüzeset.

A Guba-tanyára megérkezve, egy régen ott szolgáló juhászt vett Magyar tiszthelyettes kikérdezés alá. Ez a juhász egy kevés gondolkozás után visszaemlékezett, hogy a tűz keletkezésének napján látta a kanászgyereket a tanya közelében, bár ebben az időben ez már nem szolgált ott.

Ez az adat megerősítette a tiszthelyettesnek a Jóska kanással szemben táplált gyanúját s behatárolásban érdeklődött utána, majd a tanyán történt körülnézés után újból visszatért járőr a Csizmadia-tanyára. Ismét a Jóskával kezdett társalogni Magyar tiszthelyettes, de most a kérdések valamivel sűrűbben következtek egymásra, mint előzőleg és Jóska azt kezdte észrevenni, hogy nem is olyan könnyű ezekre

a kérdésekre válaszolni. Akármit is mondott, semmi sem volt elég ennek, az előzőleg oly barátságosnak mutakozó csendőrtiszthelyettesnek, mindenáron azt akarta megtudni, hogy ha már nem szolgált a Gubatanýán, mi az ördögöt keresett mégis ott azon a bizonyos napon?

A Jóska vörösödni, majd izzadni kezdett.

A tiszthelyettes csak nem engedett.

Nem engedett egészen addig, amíg a Jóska a következőket szép sorjában el nem mondotta:

— Nagyon rosszul bánt velem Guba-tanyán a gazdám, hát megszöktem tőle. Elmentem haza a mostohaanyámhoz, de az nem eresztett be a házba. Nem tudtam mitévő legyek. Nagyon el voltam keseredve. Haragudtam a mostohámra meg a volt gazdámra is. Először arra gondoltam, hogy visszamegyek a Gubatanýára, de féltem, hogy megint nagy verést kapok. Ott bujkáltam a tanya körül és amikor ott minden elcsendesedett, egy égő gyufát dugtam a félszerben összehordott szalma közé. Hamarosan tüzet fogott a lakóház is, kijött nagy kiáltozva a gazda és felesége is. Én messziről egy bokorból néztem a tüzet, majd később elszaladtam a faluba.

Beismerte a kanászfiú, hogy a Csizmadia-tanyát szintén ő gyujtotta fel és pedig azért, mert gazdája nem akarta elengedni a szolgálatából. Úgy gondolta, hogy ha a tanya leég, úgyse lesz többé szükség cselédre, a háztartás feloszlik és őt is elbocsátják. „De azért”, — mondotta — „nem volt bennem *nagyon komoly* a szándék, hogy a tanyát meggyujtsam. Cigarettaztam éppen, mikor az ebédet a béresfiúnak vittem, leégett már tokig a cigaretta, mikor a konyhából kiléptem, rádobtam a csutkát a ház tetejére, ha meggyullad, gondoltam, jó, ha meg nem, hát úgy is.”

Igy sikerült ezt és egy három évvel előbb elkövetett gyujtogatást kideríteni és egy veszedelmes fiatalkorú bűnözőt ártalmatlanná tenni, aki a két gazdának, illetve az államnak közel egy milliárd korona kárt okozott.

Azóta a Csizmadia-tanya a biztosítási díjból, melyet egészen véletlenül éppen a tüzeset előtt emeltek fel, gyorsan és szépen felépült, Magyar tiszthelyettes azóta is már néhányszor megfordult ott volt járőrtársával együtt. Ez utóbbi meg is jegyezte, hogy most, amikor a tanyát olyan szépen és gyorsan újraépítették, mérget vett volna rá, hogy a tanyát maga a gazda gyujtotta fel.

Hát ezen hiedelme miatt nem is kellett nagyon szégyenkeznie, ezen a véleményen volt eleinte maga Magyar tiszthelyettes is és ezen a véleményen lett volna valószínűleg minden járőr.

Ne feledjük el azonban, hogy a látszat sokszor csal.

A LEGLELKESEBB TŰZOLTÓ, MINT GYUJTOGATÓ.

Beküldte: *K. Somogyi Gábor* őrmester.

(1930.)

Őrskérületünkhöz tartozó Mány községben 1928 március hó 30-tól 1929 november hó 23-ig terjedő időben tíz esetben volt tűz. A tüzek minden egyes esetben a községnek hol az egyik, hol a másik részén a későesti vagy az éjszakai órákban keletkeztek. Már a negyedik-ötödik tüzeset után a község elöljárósága az állandó négy éjjeliőr mellé külön soros éjjeliőrt rendelt ki, akiknek ellenőrzésével minden éjszaka elöljárók voltak megbízva. Így akarták a tüzesetek szaporodásának elejét venni, de nem tudták. Alig mult el két-három hét, legfeljebb egy hónap s egy éjszaka ismét lángokban állt valamelyik gazda széna- vagy szalmakazla.

Nyár lett. A lakosság úgyszólván aludni sem mert. Éjszakai portyázásaink alkalmával nem mehettünk el egy udvar vagy szérű mellett, ahol egy vasvillával felfegyverzett embert ne találtunk volna. A község utcáit ezenkívül még egyenruhás tűzoltók is portyázták. Mindenki gyujtogatót keresett, mindenki gyujtogatót várt, de fogni bizony nem fogott senki. Az emberek maguk között bizalmatlanok lettek, egyik a másikra gyanakodott.

A mi helyzetünk is nehéz volt. Ez a község tőlünk 6 km távolságra van, mely körülmény nyomozásunk eredménytelenségéhez ugyancsak hozzájárult. Mivel a tűz minden egyes alkalommal éjszaka támadt, az őrs erről csak másnap telefonon értesült és egyetlenegy-szer sem volt alkalma az őrs járőreinek a tűz égése, illetve oltása alkalmával a helyszínen jelen lennie. A tüzeseteket követő napokon bevezetett nyomozások

során kikérdezett egyének pedig nem tudtak olyan érdemleges adattal szolgálni, ami eredményre vezetett volna. Szinte féltünk Mányra menni, mert éreztük, hogy a képesség és akarat dacára is, ezekben az esetekben tehetetlenek vagyunk. A reményt azonban nem adtuk fel. Mivel a tüzesetek leginkább szombat és vasárnap este, illetve éjszaka fordultak elő, azokat az egyéneket kezdtük figyelni és figyeltetni, akik az egész hetet távol töltik és csak szombaton jártak haza munkából. Megállapítottuk, hogy minden egyes tüzeset alkalmával vagy lakodalom, vagy valamilyen multság volt. Ki kellett terjeszkednünk a nyomozás során a legkisebb részletekig, hogy a lakodalmat tartó legénynek vagy menyasszonynak van-e haragosa, aki esetleg azért csinált volna tüzet, hogy kárt okozzon vagy csupán, hogy a jó hangulatot megzavarja. Mulsátság idején történt tüzesetek nyomozása alkalmával különös figyelmet fordítottunk azon kocsmárosokra is, akiknél akkor nem volt multság. Nem hagytuk figyelmen kívül a multságot gyűlölő egyéneket sem. Köztudomású, hogy egyes emberek irigysége és bosszúvágya határtalan és bizony az is megtörténhetett volna, hogy egy kocsmáros csak azért gyujtogasson, hogy üzlettársának ezzel kárt okozzon. Piromániára is gondoltunk. Egy esetleges ilyen egyén megfigyelésére felhívtuk a község elöljáróságát, felkértük az önkéntes tűzoltóság értelmesebb tagjait is, valamint sokakat a lakosság közül.

Minden fáradozásunk eredménytelen maradt. Következett a hatodik, hetedik és így sorban a tizedik tüzeset. Itt nem mulaszthatom el megemlíteni, hogy a járási főszolgabíró Székesfehérvárról detektív (a nyomozó alakulatok akkor még nem működtek. Szerk.) kiküldését is kérte, ki egy napon tényleg meg is érkezett és nyomozáshoz fogott. Két nap múlva pedig, úgy ahogy jött, hazament.

1929 november hó 24-én megszólalt a telefon-

csengő és a mányi jegyző arról értesített bennünket, hogy az éjszaka folyamán Udvardi Ignác r. kat. plébános szalmakazla leégett. Kovács László csendőr járőrtársammal azonnal felszereltünk s néhány perccel később egy alkalmi autóval Mányra mentünk. Megtartottuk a szokásos helyszíni szemlét, a szokásos eredménytelenséggel. Ezután a község házához mentünk, hová akkorra mindazokat az egyéneket beidéztettem, akik azon az éjszakán az utcákon tartózkodtak, akár szolgálatban voltak, akár nem. Valamennyiüket behívtam a községi bíró szobájába és ismer tettem velük nehéz helyzetünket a gyujtogatásokkal kapcsolatban, kértem őket, hogy saját érdekükben mindenki legyen őszinte és bizalommal hozzám, mondjanak el minden apró részletet, amit már régebben és előző éjszaka észleltek. Mivel tudtam, hogy minden ember félt a másik haragjától, arra kértem őket, hogy aki nem mer, vagy nem akar ilyen nyíltan megmondani valami adatot, közölje azt négy szemközt velem, hangsúlyoztam előttük, hogy a csendőr ilyen esetekben titoktartásra van kötelezve.

Ezután a községi bíró és a tűzoltó főparancsnok, bizalmi egyének jelenlétében megkezdtem a kihallgatásaikat abban a sorrendben, amennyire véltem egyik vagy másiktól több vagy kevesebb adatot megtudni. Mikor valamennyit kikérdeztem, úgy éreztem magam, mint az a mádi izraelita, aki kocsival Tályára indult és az ülésben elaludt, az országúton bandukoló lovát pedig szembejövő legények visszafordították és csak akkor ébredt fel, mikor ott volt, ahonnan elindult.

Eljött a dél. Bementünk járőrtársammal a község házánál lévő pihenőnkre, hogy megebédeljünk. Alig fogtunk hozzá az ebédhez, beszólt a kisbíró, hogy Simák József kikérdezése dacára megszeretne valamit bizalmasan közölni. Ennek megörültem. A kenyeret letettem a kezemből és mindjárt kimentem a község háza néptelen udvarán várakozó emberemhez, kitől sokat vártam.

Megkínáltam cigarettával, majd magam is rágyujtva, figyelmesen hallgattam a mondókáját.

— Az este — kezdte —, mint már az őrmester úrnak odabent is mondtam, lakodalom volt Láng Jánoséknál és mert ilyen helyen sok hivatlan vendég is össze szokott jönni, társammal több ízben is jártam azok ellenőrzése végett. Nem is észleltem különösebbet egész 23 óra tájáig, de akkor, ahogy Grün József társammal odaértünk, Lángék kapujának támaszkodva, erősen ittas állapotban Ábel Sándort láttuk, ki azt kérdezte Grüntől, hogy a tűzoltók merre portyáznak a faluban. Majd azt mondta, hogy Grün mondja meg a tűzoltóknak, tartózkodjanak a községháza körül, mert lehetséges, hogy az éj folyamán még szükség lesz reájuk. Ezután társammal folytattam utamat a község ugyanazon utcáján, de alig mehettünk Lángék lakodalmas házatól 200 lépés távolságra, ugyancsak annak az utcának a végében álló plébánia kertjében lévő szalmakazal kigyulladt és lángja bevilágította a sötét éjszakát. Ahogy megfordultunk, mindjárt láttuk, hogy a tűz hol van és kiabálni kezdtünk. Ugyanekkor szaladt el mellettünk Ábel Sándor is, ki szintén tüzet kiabált. — Ez volt az, amit bizalmasan közölt velem Simák és ugyanezt megerősítette a később berendelt Grün József éjjeliőr is.

Ábel Sándor illetően leírt magaviselete gyanús kezdett lenni, jóllehet mindenki a legszorgalmasabb és egyik legjobb tűzoltónak mondta, még a tűzoltó-parancsnok is túlon túl dicsérte Ábel Sándor szorgalmát és ügyességét, aki egyébként tűzoltómásodkürtös is volt és ő volt mindig az első, aki kürtjével tüzet jelzett.

Mivel Lángék lakodalmas háza a keletkezett tűz színhelyéhez egész közel van s ugyanabban a sorban van néhány házzal lejjebb Ábel Sándor lakása, az éjjeliőrök előadásai között összefüggést kerestem és arra a megállapodásra jutottam, hogy ha lehet valakit

a gyujtogatással gyanúsítani, az a meglévő adatok alapján csak Ábel Sándor lehet. Ebéd után, vagyis 13 óra tájban, Ábel Sándor lakására mentünk és kikérdezése végett elő akartuk vezetni a községházához. Nevezett azonban nem volt otthon. Anyja azt a felvilágosítást adta, hogy Sándor fia Zsámbék községbe ment egy mulatságra és csak másnap reggel fog hazajönni. Úgy döntöttem, hogy nem megyünk utána. Ha megszökne, helyesebben, ha holnap sem jönne haza, úgy kétszeresen van okunk gyanakodni reá, ha pedig reggel hazajön, mi sem könnyebb, mint őt a falu végén megvárni és a községházához kísélni.

Visszamentünk a pihenőre és az egész délutánt ezen ügy nyomozásával töltöttük. Annyit sikerült megállapítani, hogy Ábel Sándor a legjobb tűzoltó és tűzoltómásodkürtös, de úgy a legutóbbi tüzesetnél, mint megelőzőleg már három másiknál erősen ittas állapotban jelent meg, de ennek dacára mindenütt serényen közreműködött a tűzoltásban. Késő estig nem sikerült ennél többet megállapítani, de most már mégis volt valaki, akit gyanúsíthattunk, míg az elmúlt kilenc esetben nem.

Az éjjelutáni órákban újból a pihenőnkre mentünk, hogy az éjszaka hátralévő részét pihenéssel töltve, új erőt merítsünk másnapi munkánkhoz. Két óra tájban megérkezett ellenőrző szolgálatba Kövi Pál tiszt-helyettes őrsparancsnokom, Szemenkó Vilmos őrmester járőrtársával. Felkeltem az ágyból és jelentettem neki — minden apró részletekig kiterjeszkedve — nyomásunk eredményét és azt is, hogy véleményem szerint a gyujtogatásokkal ezidőszerint csak egyedül Ábel Sándor tűzoltó gyanúsítható. Őrsparancsnokom engedélyével tovább pihentünk, ő pedig járőrtársával a községbe távozott és megakadályozta, hogy a hajnali órákban hazaérkező Ábel Sándor anyjával találkozhasson, akitől megtudhatta volna, hogy a csendőrök keresték. Ábel Sándor ugyanis reggel öt óra táj-

ban visszatért és őrsparancsnokom behozta őt a községházára.

Ábel Sándort eddig még nem ismertem. Alacsony-termetű, révedező tekintetű és véznatermetű legényke volt, bárgyú arc kifejezéssel. Őrsparancsnokom az ő barátságos hangján megkérdezte tőle, hogy mikor és miért ment Zsámbékra, kinél volt és mit csinált. Ábel Sándor erre előadta, hogy előző napon, vagyis vasárnap ebéd után, azért ment Zsámbékra, hogy ott egy mulatságon részt vehessen. Előadta, hogy Viczinai Lajos vendéglőjében tartózkodott. Ezután a nyomozást irányító őrsparancsnokom utasítására Ábel Sándort megmotozás után a pihenőszobából nyíló fogdába helyeztük el, azután őrsparancsnokom engem magához vett és a községháza egyik helyiségében megkezdtük a tanukihallgatásokat. A koradélelőtt már az egész falu tudta, hogy a csendőrök elfogták a gyujtogatót Ábel Sándor személyében. Ez nem ártott nekünk a nyomozás szempontjából, mert az emberek nyelve jobban megoldódott és közlékenyebbek lettek. Nagyon sok tanu közül harmincnégy tanu előadását diktálta be őrsparancsnokom, de ezek előadásaival nem akarom az olvasót untatni. Megjegyzem, hogy nyomozásunkat és az ezzel kapcsolatos kikérdezéseket visszafelé kezdtük, vagyis a legutolsó tüzeset károsát és tanuit kérdeztük ki először és amikor azt tisztáztuk, akkor mentünk a kilencedik, nyolcadik stb. tüzeset érdekeltjeinek kikérdezéséhez. Őrsparancsnokom ezt a sorrendet szándékosan és azért használta így, mert — amint kétségtelen — az érdekelt tanuk emlékezetében világosabban megmaradtak az utóbbi tüzesetek körülményei, mint a régebbieké. Mint mondtam, az emberek nyelve megoldódott és túlbuzgóságukban még többet is mondtak talán, mint amennyit az egyes tüzeseteknél Ábel Sándor személyével kapcsolatban egyáltalán láttak vagy tapasztaltak.

A kikérdezett tíz sértett és harmincnégy tanu elő-

adásából hitelt érdemlően megállapítottuk, hogy Ábel Sándor minden egyes tüzeset alkalmával a legelső volt, aki a tüzet felfedezte és minden egyes tüzeset alkalmával erősen ittas volt. Valamennyi tanu egyértelműen oda nyilatkozott, hogy Ábel Sándor tűzoltó-másodkürtös, miután a faluban a szokásos tűzjelzést kürttel leadta, azonnal a tűznél termett és az oltásnál a leglelkesebben foglalatосkodott.

1929 november hó 26-án este, vagyis két nap alatt végeztünk a kikérdezésekkel, de nem egészen, mert hátra volt még munkánk nehezebbik része, a fogdában lévő gyanúsított kikérdezése. 27-én reggel bekísértük gyanúsítottunkat a községháza egyik irodájába és a főjegyző és bíró, bizalmi egyének jelenlétében a kikérdezéséhez fogtunk. Most is az előbbi sorrendet vettük, abban a reményben, hogy így a gyanúsított is jobban vissza fog tudni emlékezni cselekményeire. Számításunkban nem is csalódtunk. Csak az volt a baj, hogy egy tanuvallomás sem hangzott el olyan értelemben, miszerint Ábel Sándor a tíz rendbeli tüzeset valamelyikénél, azok kigyulladás pillanatában, a tűz színhelye mellett vagy annak közvetlen közelében tartózkodott.

Őrsparancsnokom azonban nem csüggedt. A gyanúsított Ábel Sándort maga elé állította és szemével az ő szemébe nézve, tovább kérdezgette őt. A gyanúsított hosszú huzavona után beismerte, hogy a r. kat. plébános úr szalmakazlát ő gyujtotta fel. Elmondta, hogy mikor Simák József és Grün József éjjeliőrökkel beszélt és azok tőle eltávoztak a plébániával ellenkező irányban az utcán az ő lakásuk felé, akkor ő Láng János lakodalmas házatól, a 150 lépés távolságra lévő plébánia kertjében álló szalmakazalhoz futott és azt gyúfával felgyujtotta. Ezután haza szaladt, de már útközben is néhányszor tüzet kiáltott, mire figyelmesek lettek az éppen lakásuk előtt haladó Simák és Grün éjjeliőrök is, kik vele együtt szintén tüzet kiabál-

tak és a tűz színhelye felé szaladtak. Ő pedig futva bement lakásukra és a mindig nála lévő tűzoltókürttel a község néhány utcáját befutotta és tüzet jelzett, ezután pedig a tűzhöz ment és ott a tűzoltásban segédkezett.

Ez az előadás nagyjában megfelelt a mi megállapításainknak is. Őrsparancsnokom azon kérdésére, hogy miért gyújtotta fel a szalmakazlat, azt adta elő, hogy ha nagyobb mennyiségű szeszesített fogyaszt, ellenállhatatlan vágyat érez arra, hogy az útjába eső legelső tárgyat felgyujtsa. Előadta, hogy nem kimonodottan a tűz égése nyujt neki élvezetet, hanem az a zűrzavar és össze-vissza futkosás, ami ilyenkor a faluban támad. De élvezetet talált abban is, hogy a tüzet olthatta és nagyon szerette, mikor tüzesetek után tűzoltóparancsnoka meg szokta dicsérni éberségéért és szorgalmáért.

A bizonyítékok előtárása után végre is mind a tűz rendbeli gyújtogatás elkövetését beismerte és mind a tűz helyen tartott helyszíni szemle alkalmával a tárgyak meggyújtását is bemutatta. A tűz káros közül egynél sem bosszúból gyújtogatott. Mind a tűz káros előtt kijelentette, hogy egyikükre sem haragudott és nem is volt oka haragudni.

Ilyenformán a sorozatos gyújtogatás kiderült és nekünk, csendőröknek nagy kő esett le a szívünkről. A tűz rendbeli tüzesetből folyólag az összes kár 9775 pengőt tett ki. A gyanúsítottat átadtuk a székesfehérvári kir. ügyészségnek. Később a törvényszéki orvosok epilepsiát és elmebajt állapítottak meg nála.

*

Ha tüzeseteknél gyújtogatás látszik fennforogni, de az indító okot nem sikerül tisztázni, mindig gondolni kell piromániás egyének tettességére. A piromániások betegidegzetű emberek, akiknek a tűz lát-

ványa élvezetet szerez. Rendszerint gyönyörködni szoktak a tűzben, ezért pirománikus gyújtogató után elsősorban a tüzet bámulók között kell kutatni. A leírt — ritka esetben — a pirománikus tettes a tűzoltásban, a tűzzel való közvetlen foglalkozásban lelte gyönyörűségét, de ezenkívül erős hatással volt rá a kapott dicséret és elismerés is, s ezek további gyújtogatásokra ösztönözték. Érdemes megjegyzésre ez az ok is s különösen sorozatos tüzeseteknél ajánlatos a nyomozást ilyen irányba is kiterjeszteni.

EGY ÉRDEKES TŰZESÉT NYOMOZÁSA.

Beküldte: *Szilágyi Lajos* tiszthelyettes.
(1932.)

A nyári időszakban sok gondot okoznak az őröknek a tüzesetek. Gyakori ezek közül a biztosítási csálás, még több a gondatlanság folytán keletkezett tűz.

Bármiféle okból keletkezett is azonban a tűz, kiderítése mindig alaposan próbára teszi a csendőr képességét. Úgy vélem, szolgálatot teszek bajtársaimnak azzal, ha alant egy különleges tüzeset kiderítésének körülményeit ismertetem azért, hogy tüzesetek nyomozásakor, feltevéseik felállításánál ilyenre is gondoljanak.

1932 augusztus 1-én a dobozi őrsvéd távbeszélőn jelentette a szegedi 5. nyomozó alosztálynak, hogy július 31-éről augusztus 1-ére virradó éjjelen 1 órakor, Kárász Lajos dobozi lakos, gazdálkodónak tanyája mellett asztagba rakott 232 kereszt búzája és egy búzával megrakott igáskocsija ismeretlen módon meggyulladt és 1600 pengő kárértékben elégett. A gabona és a kocsibiztosítva volt.

Az őrsvéd bevezette a nyomozást. Gyujtogatást látott fennforogni s mivel a nyomozáshoz semmiféle támpontja nem volt, nyomozók kirendelését kérte.

A nyomozó alosztályparancsnokság engem még aznap 13 órakor kivezényelt, de a rossz közlekedés miatt, csak másnap, augusztus 2-án, hajnalban érkeztem Dobozra.

Az őrsvédnél jelentkeztem és a tüzesetben addig végzett nyomozás eredményéről tájékozódtam. Közölte velem, hogy ezideig semmiféle pozitív adatot nem találtak, amiből a tűz keletkezésének az okára lehetne következtetni. Így a nyomozás megindításánál nincs mire támaszkodnia.

Az őrsvédparancsnoknak jelentettem azon óhajomat, hogy a tüzesetre vonatkozólag az őrsvéd legénységének véleményét szeretném meghallgatni. Majd, amikor a bajtársak előadásaiból valamennyire megismerkedtem a helyi viszonyokkal és a sértett egyéniségére is támpontokat szereztem, rövid megbeszélés után az őrsvédparancsnokkal együtt, a tűz helyszínére mentünk.

Odaérve kikérdeztem sértettet és azokat a tanukat is, akiket már az őrsvédparancsnok előzőleg kikérdezett, hogy magam közvetlen benyomásokat szerezhsek az ügyben szereplő sértettéről és tanukról. Mert kikérdezés közben — tapasztalatom szerint — igen sok olyan adatot, benyomást, gondolatot kap a nyomozó, amit nem szerezhet meg akkor, ha a kikérdezés eredményét csupán már előtte ott nyomozott bajtársai elbeszélése révén ismeri meg.

Kárnyánszky Lajos sértett előadta, hogy 1932 július 31-én, 18—19 óra közötti időben fenti tanyájáról, Barát Mihály dobozi lakos, földművessel, kocsiján elindultak a 14 km-re levő Vinceszigetre, hogy a még ottlevő 8 kereszt búzáját hazahozza. Az utat egyfolytában tartó ügetésben tették meg. Gyorsan megrakodtak és visszafelé kevés kivétellel, szintén ügetésben hajtottak. 21—22 óra között ért vissza a tanyára, Barát még a községnél leszállt a kocsiról és hazament a lakására. A tanyára érve, lovait kifogta a kocsiból, bekötötte az istállóba, enni adott nekik, majd lefeküdt a ház előtt levő ágyra s azonnal el is aludt. Kutyaugatásra ébredt fel, mire felkelt az ágyról, hogy megnézzé, miért ugat a kutya? Ekkor már nagy recsegést is ropogást hallott. Széttéknített az udvaron és látta, hogy a tanyától 50 m távolságra összerakott két asztag búzája közé beállított kocsin levő, előző este hazahozott búzarakománya ég. Odaszaladt és látta, hogy a kocsin jobb első kerekénél már erős tűz van, mely onnan terjed a kocsin többi részére és az asztagra. Befutott a tanya udvarába, ahol vasvillát és vízesvedret vett magához, feleségét érte-

sította, hangosan tüzet kiáltozott, hogy a szomszédok is meghallják, majd a vízzel a tűzhöz futott, de már azt az időközben odaérkezett szomszédok segítségével sem tudták eloltani.

A leégett búzarakomány és a kocsi biztosítva volt a Magyar Általános Biztosítótársaság gyulai kirendeltségénél 1929—1939-ig általánosságban, 1600 P-re. Ebben az általános biztosításban azonban benne foglaltatott összes szemesterménye is.

Előadta továbbá, hogy sem ő, sem cselédje, sem Barát nem dohányzik.

Haragosa a szomszédok és rokonai között nincsen. A tűz keletkezésére vonatkozólag nem tudott semmi-féle felvilágosítást adni.

Hogy a tűz 24 és 1 óra között keletkezett, azt a tűz oltására odaérkező egyénektől tudta meg.

Ezután a tűz helyszínét tekintetem meg.

Sértett tanyája a Doboz és Sarkad között elhúzóódó országút mellett, az úttól 15 m-re, a községtől pedig keletre 2¹/₂ km-re fekszik, véggel az út felé. A leégett gabonarakomány a tanyától délkeleti irányban 50 m távolságra volt összerakva úgy, hogy az asztagok végeikkel délkeletnek és délnyugatnak álltak. Az asztagok helyén a járőr csak a lelocsolt hamut és az elégett kocsit vasvázat találta. Sértett bemondásából most a tűzfészek helyét igyekeztem megállapítani, ezért az elégett kocsit és annak környékét vettem alapos vizsgálat alá. E célból a kocsikereket is szétbontottam. Látam, hogy a kocsi első tengelyének jobb vége vörösebb, mint a többi három. Ennek azonban — mivel egyebet nem találtam — egyelőre semmi különösebb jelentőséget nem tulajdonítottam.

A helyszín átvizsgálása után kikérdeztem mindazokat az egyéneket, akik a tűz keletkezését észrevették és a tűzoltásnál jelen voltak. A kikérdezés folyamán arra a meggyőződésre jutottam, hogy szándékos gyújtogatás aligha történhetett, mert a kikérdezettek be-

mondása szerint, sértett mindenkivel jóbaráti viszonyban élt s az egész környéken nem volt olyan haragosa, aki esetleg bosszúból követte volna el a gyújtogatást.

A biztosítási csalás eshetősége sem látszott fenntörögni, mert a biztosítási kötvények átnézése alkalomával végzett számítás szerint az elégett gabona és kocsi többet ért, mint amennyire az összes termény biztosítva volt. Ezt bizonyítja az, hogy sértett júl. 22-én ugyanolyan minőségű kalászosból, mint amilyen az elégett volt, próbacséplést végzett, mely alkalommal 8 kereszt — tanuk igazolása szerint — 350 kg búzát adott. 232 keresztből így hozzávetőleg több mint 100 q búza volt várható, ami 12 P-ös napi ár szerint, boletta (4 P) nélkül is 1200 P-t ért volna. Ezenkívül a kocsi és az elégett takarmány (szalma, polyva) felületesen számítva is megért 400 P-t.

Ezekután a gondatlanság és véletlen szerencsétlenség jöhetett számításba.

A gondatlanság lehetőségét is ki kellett azonban zárunk, mert először is sértett lefekvése után nem járt kint az asztag körül. Az asztag környékére olyan tárgyat, amelytől tűz keletkezhetett volna, még a tüzet megelőző este sem vittek, ott égő cigarettával nem járt senki (sértett nem dohányos). Az asztagnak az úttól való távolsága miatt azt sem lehetett feltételezni, hogy esetleg az úton járó személyek közül valaki félreeső helyet keresve, az asztag mellé ment volna s az dobtá volna el az égő cigaretta végét. A kérdéses időben szélcsend uralkodott, így röptűz következtében történt ki-gyulladás sem okozhatta a tüzet.

Most már csak a véletlen szerencsétlenség jöhetett leginkább számításba. Ezt látszott bizonyítani sértett Lábás Márton nevű mezőgazdasági cselédjének előadása is, aki ugyan a tüzeset keletkezésénél nem volt jelen, mert gazdájától július 31-én délelőtt kimenőt kapott s augusztus 1-én 1 óráig Doboz községben tartózkodott.

Lábas előadása szerint gazdája az estéli órákban izent neki, hogy menjen kifelé búzát szállítani. Mivel borközi állapotban volt, visszaüzent, hogy nem megy, mert úgysem tud dolgozni. Augusztus 1-én 1 óra körüli időben kissé ittas állapotban indult kifelé a tanyára. Útközben a tanyától 30 m-re találkozott gazdája feleségével, aki segítségért kiáltozva sírva futott a község felé. Az asztag ekkor már lángokban állott.

A járórral történt beszélgetése közben Lábas elbeszélte még, hogy az elégett kocsi tengelye nagyon kopott volt. Július 26-án munkaadója Békéscsabára ugyanazzal a kocsival dinnyét vitt eladásra. Midőn visszatért a tanyára, mondta neki, hogy kenje meg a kocsit, mert útközben nyikorgott és a kerék nem akart forogni. Amikor a kerekeket leszedte, hogy azokat megkenje, az első tengely jobbvége olyan meleg volt, hogy azt megérinteni nem tudta, a rákent kenőcs pedig sisteregve olvadt el rajta.

Lábas ezen elbeszélése felelevenítette előttem a helyszínen látott, illetve tapasztalt különös jelenséget, amit a jobb első tengelyvégnél észrevettem ugyan, de akkor figyelmen kívül hagytam. Most már azonban, mikor a kocsi első részén s a kocsi első tengelyén különös elváltozást észleltem, kezdtem a tűz keletkezését a kocsitengely elváltozásával összefüggésbe hozni.

A béres előadásából most már arra következtettem, hogy a tüzet a kocsitengely bemelegedése folytán, a tengelypuska és egyéb helyekre összehérsélt, illetve beverődött kenőcs meggyulladása okozta.

A következtetésem helyes voltát támogatta az a körülmény is, hogy sértett a tüzet megelőző este, a 28 km utat gyors hajtásban, visszafelé ezenkívül téherrel tette meg, ami a tengely bemelegedését még jobban elősegítette, mert a megterhelésnél, a sebes forgás, illetve súrlódás folytán a bemelegedés hamarabb bekövetkezik s oly magas hőfokra emelkedik, hogy gyúlékony anyagok könnyen tüzet is foghatnak tőle.

Ezen feltevésemet azonban nem támogatta az időbeli eltérés, mivel sértett a kocsirakománnyal 22 órára ért haza a tanyájára, a tűz pedig csupán éjfél után 1 óra körüli időben terjedt el a rakományra és az azt körülvevő asztagokra.

Az időbeli eltérést azonban megmagyarázta a további következtetésünk és az időközben alkalmazott szakértők véleménye. Szakértőként az önkéntes tűzoltóság vezetőjén kívül két helybeli iparosembert vetünk igénybe: géplakatos és mechanikust, továbbá egy géplakatos géptulajdonost.

A szakértők véleménye szerint ugyanis, a felmelegedés következtében a tengelyen és az azt körülvevő vasrészekben levő olajban, illetve kenőcsben öngyulladás állott be, de a tűz a tengelyvégpersely felől nem terjedhetett kifelé. Lassú égéshez viszont elegendő levegője volt, így a tűz befelé terjeszkedett, ahol a kocsi faágyába a tengelypuska be van ágyazva. Ott éghető anyagot talált, de mert a levegő kevés volt, a vastag és kemény fatömbből álló kerékagy égéséhez szükség volt arra a 3 órai időre, ami eltelt a kocsival való hazaérkezéséig a tűz kiütéséig, mikor is az nagyobb lángra lobbanva, az egész kocsirakományra átterjedhetett.

Hogy a tűz tényleg így keletkezett, bizonyítja a szakértőknek, a kocsi jobb első tengelyvégéről szóló véleménye. Előadásuk szerint a tűznek feltétlenül ott kellett keletkezni. Ezt valószínűsíti a tengelyvégnek már leírt színváltozása. A vörös szín azt bizonyítja, hogy a tengely kenetlen volt. A kopott tengely a kenőanyagot, mivel nagy volt a kerék játéka, kiverte a tengelyvégperselybe, ahol a tűz keletkezett. Ha a tűz nem a jobb első tengelyvégnél és nem a leírt módon keletkezett volna és a tengely nem lett volna kenetlen, akkor ennek a tengelyvégnek is éppolyan barnaszínűnek kellett volna maradnia az égés után is, mint a többi háromnak. Annak is megvan a magyarázata, hogy a tengely miért nem olvadt össze a tűz következtében a többi vasré-

szekkel. A tűz csak kevés levegőt kapott, így nem fejlődött ki oly meleg, hogy a vas (acéltengely) olvadásnak indulhatott volna. A csapágy egyébként be van vonva kompozícióval, mely kb 100 fok melegnél már olvadásnak indul s megakadályozza a csapágnak a tengellyel való összeolvadását.

A szakértők véleménye és egyéb összegyűjtött adatok alapján tehát bebizonyítottuk láttuk és vettük, hogy a tűz nem szándékos gyújtogatás, vagy gondatlanság, hanem véletlen folytán keletkezett.

Hogy sértett a tűz keletkezését hamarabb, vagyis a kifogás alatt nem vette észre, ami már akkor is ott lappangott a kerékagyban, annak tulajdonítható, hogy a tanyába érkezése után sietve ledobálta a hámkötelet s ügyet sem vetve semmire, miután lovának enni adott, lefeküdt és elaludt, így még arra sem volt alkalma, hogy a lappangó tüzet esetleg az égő olajsza gról felfedezze, amit másképpen feltétlenül észrevett volna.

*

A csendőr nem mindentudó, ezért, ha nyomozás közben olyan kérdések merülnek fel, melyekre nem tud határozott választ adni, forduljon megfelelő szakértőhöz. Faluhelyen intelligens iparosemberek gyakran igen jó szolgálatot tehetnek, ha tőlük foglalkozási águkba vágó kérdésekre nézve kérünk felvilágosítást, vagy véleményt. A nyomozó csendőrnek ilyenkor is megvan az érdeme. Ennél az esetről is az ő éles szeme fedezte fel a színbeli elváltozást, melynek egyelőre nem tudta ugyan magyarázatát adni, de megjegyezte magának és később újabb adat birtokában (a béres előadása) rájött a kettő közötti kapcsolatra. A helyszíni szemlénél sokszor találunk olyan jelenségeket, adatokat, melyek jelentőségét akkor még nem ismerjük. Az a fontos, hogy megfigyeljük és lajstromozzuk őket, mert nagyobb ügyeknél a nagy adathalmaz miatt nem célszerű

azokat az emlékezetre bízni. Ezt a célt szolgálja a részletes helyszínleírás, a helyszíni vázlat és fényképfelvétel.

Még egy tanulságra mutathatunk rá. A falusi ember meglehetősen nehéz tanu. Szereti mondókáját hosszadalmasan előadni és a fontoskodástól sem idegenkedik. Hagyjuk beszélni. Ez sok időbe kerül ugyan, de gyakran csak így tudhatjuk meg azt, amire szükségünk van. A béres ennél az esetről is csak a tulajdonképpeni kikérdezése után kezdett elbeszélésébe, melylyel a nyomozásra nézve oly fontos adatokat szolgáltatott.

BIZTOSÍTÁSI CSALÁSOK NYOMOZÁSA.

A biztosítási csalás a modern bűnözés kedvelt és mindinkább elterjedő formája. Lényege a közönséges csalásoknál jól ismert fondorlattel való jogtalan vagyoni haszonszerzés. A tettes megsemmisíti vagy megrongálja ugyan a vagyonát, de azt előre bebiztosítja és ennek következtében a biztosítási összeg révén nemcsak hogy az elpusztult értékekért nyer kárpótlást, hanem haszonhoz is jut.

A bűncselekmény alapfeltétele a biztosítás, de csupán a biztosítás vagy a biztosított vagyon meg rongálása által a cselekmény nem jön létre, ahhoz a pénz felvétele is szükséges. Kísérlethez azonban a kárösszegnek a biztosítótársaságnál való bejelentése is elegendő.

A biztosítási csalást leggyakrabban a bebiztosított vagyon felgyújtása útján követik el, mert ezt tartják a tettesek a legkönnyebb, legeredményesebb, egyben a legnehezebben kinyomozható elkövetési módnak. Gyakori azonban az ú. n. betörés színlelése (önbetörés) is, amit azonban a bírói gyakorlat rendszerint közönséges csalásnak minősít.

Biztosítási csalásra minden bűncselekménynél gondolni kell, ha az biztosítással kapcsolatos. Ilyen esetben a sértett viszonyait, a biztosítás körülményeit, sértettnek a bűncselekmény előtt, alatt és után tanúsított magatartását részletes felderítés tárgyává kell tenni. Ez az eljárás — sok egyéb használható adaton kívül — rendszerint napvilágra hozza a cselekmény indító okát is és megadja a csendőr további nyomozásának irányát. Ha a sértett a bűncselekmény elkövetése előtti időben, értéken felül biztosított, vagy az

illető el van adósodva, üzlete csőd előtt áll, közeljövőben nagyobb fizetési kötelességeket kell teljesítenie, ellene árverés van kitűzve, üzlete kibővítésének tervével foglalkozott, de hitelt nem kapott, cséplőgépe, gazdasági felszerelése elavult, a behordott termés rossz, jégvert volt stb., alapos a gyanú a biztosítási csalásra. Gyanús az is, ha valakinek a birtokán ismételt fordulnak elő tüzesetek vagy üzletébe többször betörnek.

Sértettnek a bűncselekmény előtti magatartása után való puhatolásnál azt kell elsősorban kutatni, hogy a biztosított házból, üzletből stb. nem szállított-e el tárgyakat és nem helyezte-e azokat máshol biztonságba. Az elszállítás leginkább rokonokhoz, barátokhoz, üzlettársakhoz, feldolgozó üzemekbe történik, de számolni kell azzal is, hogy sértett a helyszínen vagy annak közvetlen közelében rejtett el tárgyakat (befalazás, elásás stb.). A továbbiakban azt kell kutatni, hogy nem tett-e sértett előkészületeket a felgyújtásra vagy betörésre. Ilyen előkészületi cselekmények lehetnek a gyújtásra szolgáló anyagok (petróleum, gertya stb.) vásárlása, betörésre alkalmas eszközök beszerzése.

A cselekmény elkövetési idején tanúsított magatartás utáni puhatolás során vizsgálni kell, hogy károsult a tűz kiütése, vagy a betörés idején otthon volt-e. A legtöbb biztosítási csaló időzített gyújtogatással dolgozik s annak előkészítése után eltávozik otthonról és a tűz felfedezésének időpontjában rendszerint nincs otthon. Ez a csendőrt sohasem tévessze meg s az alibit a tűz előkészítési idejére vonatkozólag is ellenőrizze. Gyanús, ha a tűz kitörésekor a ház lakói fel voltak öltözve. Gyanús az is, ha oltásnál a tulajdonos közömbösséget mutat vagy túlbuzgó.

A bűncselekmény színhelyét a legnagyobb alaposággal kell átvizsgálni s ennek során nemcsak bűnjelek keresésére és nyomok biztosítására, hanem az

esetleg elrejtett tárgyak felkutatására is kell törekedni és tűz esetén meg kell állapítani, hogy a tűz után visszamaradt hamu és törmelék mennyisége és minősége megfelel-e az állítólag elégett tárgyaknak és anyagoknak. Azt, hogy milyen anyagok és áruk voltak sértett birtokában, az üzleti könyvekből, feljegyzésekből, a személyzet, tanuk bemondásából tisztázni lehet. Természetesen részletesen kérdezze ki a járőr erre nézve sértettet is. Legcélszerűbb, ha az elégett vagy ellopott tárgyakat jegyzékbe foglaltatja sértettel, mert a tanuvallomásokkal és helyszíni megállapításokkal összehasonlítva gyakran fontos ellentéteket lehet kimutatni vagy pedig meg lehet dönteni azt, ha a kárként kimutatott tárgyak közül akárcsak egyeseket is sikerül a tűz vagy betörés színhelyén kívül megtalálnunk.

Általános a tapasztalat, hogy a sértett igyekszik minél nagyobbnak feltüntetni a kárt, s gyakran nagyobb mennyiséget mond be, mint amennyi elérhető a megjelölt helyen. Ilyenkor a befogadó- és teherbíróképesség pontos megállapításával meg lehet dönteni előadását. De előfordul az is, hogy egyáltalában meg sem voltak azok az áruk, melyeknek elégeését vagy ellopását bejelentette s a felgyujtással vagy a betörés színlelésével a keletkezett hiányt vagy sikasztást akarja leplezni. Nagyon értékes vallomásokat kaphatunk e tekintetben tűz esetén a tűzoltásban résztvettektől, kik oltás közben üres fiókokat és polcokat, szalmával kitömött dobozokat stb. találhatnak.

Helyszíni szemle eredménye alapján a járőr szakértők bevonásával állapítsa meg a kárt s erre vonatkozó megállapításokat tartalmazó feljegyzéseit őrizze meg. Legyen jelen a biztosítótársaság által kiküldött kárbecslő kárfelvételénél is, mert gyakori, hogy káros — azt gondolva, hogy a járőr helyszíni szemléjének megtartása után nem törődik tovább a helyszínnel — megváltoztatja a bűncselekmény helyszínét és

sokkal több megrongált árut helyez oda és mutat be a kárbecslőnek. A biztosítási szakértők véleményét célszerű lesz mindig kikérnie, mert sokszor igen értékes felvilágosítással szolgálnak.

Betörések színlelésének gyanúja esetén a tettes feltételezett behatolási útvonalát és tevékenységét követve mindig kutasson a járőr az úgynevezett elmaradt elváltozások után. Ezek a nyomozás szempontjából éppen olyan fontosak, mint a meglévő, tényleg feltalált elváltozások. Felismerésük és az azokból való következtetés a félrevezetés leleplezésére különösen alkalmas. Lábnyomok hiányából, pókháló, porréteg sértetlenségéből a járőr sokszor azonnal meg tudja állapítani, hogy a szóbanforgó helyen behatolás nem történt. Épígy zárfelnyitás esetén az idegen vagy tolvajkulcs karcolásainak hiánya mutathatja, hogy saját kulcsával lett a zár kinyitva. Ilyenkor alapos házkutatás során a „hiányzó” kulcs rendszerint elő is kerül.

Falbontásnál, ablakbetörésnél a lehullott törmelékek és ablaküvegek helyzete sokszor megmutatja, hogy „önbetörés” történt.

Károsnak a nyomozás során tanúsított magatartása is gyanút kelthet a járőrben. Eleinte rendszerint a legnagyobb készséggel áll a járőr rendelkezésére, mikor azonban észreveszi, hogy a járőr nem is annyira sértettnek, mint inkább „gyanúsított”-nak tekinti, akkor jóhírnevének tönkretetésére hivatkozik és fenyegetőleg lép fel a járőrrel szemben. Akinek nincs mit takargatni, az nyugodtan megvárhatja a nyomozás eredményét, az erős tiltakozás joggal teszi nyomatékossá a járőr gyanúját.

A bűncselekmény elkövetése utáni magatartással kapcsolatban igen fontos annak megállapítása, hogy sértett miként viselkedett kárának bejelentése során. Gyanús, ha feltűnő gyorsasággal értesíti a biztosítóintézetet, vagy ha sürgős fizetést kér és ennek

ellenében alkudozásra is hajlandó. Gyanú esetén szerezzé be a járőr a biztosítótársulattól a kárfelvételről készített jegyzőkönyv másolatát és annak adatait hasonlítsa össze az általa — szakértők bevonásával — előzően megállapított és feljegyzett adatokkal. Lényeges eltérés vagy valótlán adatok esetén a biztosítási család kísérlete fennforog.

Igen fontos annak megállapítása is, hogy sértett a nyomozás után nem szállítja-e vissza az „eltűnt” tárgyakat a rejtekhelyéről. Célszerű ezért károsultat és hozzátartozóit vagy alkalmazottait ebből a tekintetből megfigyeltetni, amit polgáriruhás nyomozók vagy bizalmi egyének igen eredményesen eszközölhetnek.

A FELGYUJTOTT „RUHARAKTÁR”.

Beküldte: *Lakat László* tiszthelyettes.

(1934.)

1927 november 27-én Ladányi Bálint kisteleki lakos, szabómester feljelentést tett az őrsön, hogy 27-ére menő éjjel, midőn családjával a kisteleki tanyák között lakodalomban volt, készruha-raktárának ajtaját ismeretlen tettes betörte s onnan mintegy 7000 pengő értékű készruhát ellopott. Ladányi 2—3 segéddel és 1—2 inással dolgozott. Túlnyomórészt vásári munkát készített, így raktárában állandóan kisebb-nagyobb mennyiségű készruha-készlete volt. Biztosítása volt 5000 P erejéig.

A lefolytatott nyomozás nem vezetett eredményre, dacára annak, hogy az őrs minden tagja meg volt győződve arról, hogy nem betörés, hanem biztosítási csalás történt. Bizonyítékokat azonban nem sikerült beszerezni, így az eset a kiderítetlenek nyilvántartásába került.

Ladányi szabó 1928 március hóban 2500 pengő biztosítás díjat kapott és ettől kezdve üzlete virágzásnak indult. Én az eset után három hétre kerültem az őrsre, mint új ember. Több ízben puhatoltam az ügyben, de eredményt én sem tudtam elérni. 1928 szeptember hóban őrsparancsnokom távollétében én vezettem az őrsöt és 8-án reggel Arany János őrmester és Tóth István csendőrt helyi szolgálatba vezényeltem. Mint kintlakó nő, 23 óra tájban a honnlevő legénység ellenőrzésére a laktanyába mentem. Onnan lakásom felé tartva, utamba esett az ipartestület, hova betekintettem, mert ott táncmulatság volt. A táncterem ajtajában Ladányival találkoztam, ki szívélyesebben üdvözölt, mint máskor és hívott be a társaságukba. Ebben a pillanatban három tanyai legény hozzámlépett és panaszolta, hogy

a község szélén több falusi legény botokkal megtámadta őket és ezért nem mernek hazamenni. Arra kértek, hogy a községből kísérem ki őket. Gondolva, hogy útközben a járőrrel is találkozom, a legényekkel elindultam. Ladányi is hozzám csatlakozott azzal, hogy szükség esetén segítségemre akar lenni.

A község széléhez érve vagy tíz falusi legényt látunk, kik a villanylámpák fényénél fölismertek engem mint csendőrt és különböző irányban futva menekültek. Kb. 25—30 lépést én is futottam egy legény után, Ladányi pedig egy másikat vett üzöbe. Üldözés közben Ladányinak nyoma veszett. Kerestem több felé, de nem találtam. Visszamentem az ipartestületbe, de Ladányit akkor még ott sem találtam. Rövid idő múlva utánam érkezett az ipartestületbe és közölte velem, hogy a menekülő legényeket üldözte, majd engem keresett a községben kb. másfél órán keresztül. Néhány perc múlva elköszöntem tőle és hazamentem lakásomra.

Másnap reggel a járőrvezető jelentette, hogy hajnali két órakor Ladányi ruharaktára belülről kigyuladt és az abban volt nagymennyiségű készruhaárúja és nyersanyagkészlete kb. 7000 pengő értékben elégett. Azt is jelentette, hogy a tűzoltásnál jelenvoltak, csupán néhány, félig elégett ruhát sikerült megmenteni és gyanús körülmény nem látszik fennforogni. Én más véleményen voltam. Önkéntelenül eszembe jutott az 1927. évi betörés. A tüzeset nem tetszett nekem, ezért a járőrt utasítottam, hogy a nyomozást vezessék be, a helyszínen újból nézzenek át mindent, emlékeztettem a betöréses lopásra is és közöltem gyanúmat, hogy biztosítási csalást látok fennforogni.

A járőr elindulása után ellenőrző szolgálatba vezényeltem magamat és a helyszínen a járőrhöz csatlakozva, átvettem a nyomozás vezetését. Elsősorban azt akartam tisztázni, hogy milyen minőségű és mennyiségű áruk voltak a raktárban elhelyezve és azok hogy

oszlottak meg a raktárhelyiségben. Ezeket az adatokat szembe akartam állítani a helyszínen mutatkozó égési maradványokkal. Ladányi bemondása szerint a raktár egyik felében 45 vég posztó- és szövetáru nyersanyag, míg a másik felében 130 kiskabát, 140 nadrág, 80 télikabát, 120 mellény volt tárolva. Ezeknek az áruknak $\frac{1}{3}$ része a fogasokra, míg $\frac{2}{3}$ része és a nyersanyag, továbbá 1 ponyva a padlóra helyezett deszkákra volt lerakva. Ladányi a nyersanyagot összerakva tartotta, míg a készruha túlnyomó része azért nem volt — mint rendesen — a fali fogasokra felakasztva, mert 8-án, Szentkúton volt a vásáron ruhát árulni, másnap pedig a csányteleki piacra akart menni és Varga Ede fuvaros és Bernát József inasa az ő parancsára rakták le az árukat a földre. Kilencedikén 2 órára Várnai János fuvarost lakására is rendelte, aki Csánytelekre fuvarozta volna, ha a tüzeset nem jön közbe.

Ezzel a hatalmas árukészlettel szemben, mely állítólag a tűz martalékává vált, a tűz eloltása után megtartott helyszíni szemle alkalmával mindössze elenyésző csekély hamumennyiség, továbbá néhány kisebb-nagyobb égett posztódarab és néhány félig égett nadrág és kabát találtatott. Két öltöny ruhát a műhelyben találtam, melyek elkészítés alatt állottak s így nem égtek el.

A tűz előtt megvolt készlet és az égési maradványok mennyisége között ezek szerint olyan szembeötlő aránytalanság mutatkozott, mely a biztosítási csalásra vonatkozó gyanúmat alátámasztotta.

Ezek után Ladányit a tűz mikénti keletkezésére vonatkozólag kérdeztem ki. Előadta, hogy 8-án 16 órakor vonattal érkezett haza Szentkútról. Varga fuvaros és Bernát József inasa kb. 17 órakor tértek vissza ugyanonnan szekérrel, de ő akkor már az Ajtós-féle kocsmában tartózkodott. A fuvaros és az inas a visszahozott ruhakészletet távollétében berakták a raktárba. 19 órakor a kocsmából hazament és felesége ekkor közölte

vele, hogy távolléte alatt 1 öltöny ruhát két kömpöci embernek eladott. Felesége bmondása szerint a két kömpöci ember cigarettázott a raktárban, tehát az a gyanúja, hogy a tűz ilyen módon keletkezett, mert távozásuk után a raktárt felesége bezárta és aznap este ott már nem fordult meg senki. $\frac{1}{4}$ 21 órakor a feleségével elmentek az ipartestületi bálba. A bálból másnap reggel 2 óráig csak annyi időre volt távol, amíg velem a község szélén a falusi legényeket elriasztottuk. Ez azt a benyomást keltette, mintha alibijét velem akarta volna igazolni. Megállapításaink szerint Ladányi három segédje és Bernát nevű inasa estétől reggelig szintén a bálban voltak s így Ladányi lakásán az éj folyamán csupán 78 éves beteg apja tartózkodott.

Kikérdeztem az összes házhoz tartozókat, szomszédokat, de bővebbet megállapítani nem tudtam. Egyhangúlag állították, hogy Ladányi a házhoz tartozókkal együtt estétől a tűz kiütéséig a bálban voltak és a tűz kiütéséről csak Várnai János fuvarostól értesült, aki 2 órára Ladányi lakására volt rendelve. Várnai a tüzet észrevéve, az utcán lármát csapott, majd az ipartestületbe szaladt Ladányit értesíteni. A bálból sokan a helyszínre futottak a tüzet oltani, az inas, Bernát József, azonban másnap 10 óráig az ipartestület udvarán hevert teljesen részegen. Furcsa volt, hogy Ladányi 2 órára fuvarost rendel a lakására, de erre az időpontra nem tér haza. Ez irányban feltett kérdésre azt felelte, hogy jól mulattak. Varga Ede fuvaros és Bernát inas igazolta, hogy a Szentkútról előző nap délután visszahozott ruhát ők rakták be a raktárba, továbbá azt is, hogy azonkívül akkor a nagymennyiségű nyersanyag is ott volt. A két kömpöci egyén is megerősítette, hogy 8-án estefelé Ladányi feleségétől egy öltöny ruhát vetek s ez alkalommal a raktárban cigarettáztak. Várnai János pedig egyebet nem tudott, minthogy 9-én 2 órakor Ladányi lakásához érve, hiába zörgetett, választ nem kapott, de az udvarról füstszagot érzett, átmászott a kapun és ekkor

látta, hogy a raktár belseje ég. Azonnal felébresztette az öreg Ladányit, aki közölte vele, hogy fia, a szabó, hol tartózkodik, mire az ipartestületbe szaladt őt értesíteni. Az oltásnál résztvett tűzoltók és a lakosság közül többet kikérdeztem, kik állították, hogy nagy belső tűz lehetett, mert csupán néhány darab, részben elégett ruhát lehetett megmenteni. A szomszédok azt igazolták, hogy a tűz 8-án 21 órakor már éghetett, mert mielőtt lefeküdtek, az udvaron füstszagot éreztek, de ekkor annak különösebb jelentőséget nem tulajdonítottak. A tűz ezek szerint már 21 óra előtt keletkezhetett. 2 órakor fedezték fel, tehát akkor az égés már 5—6 óra hosszat tarthatott. Ezzel a megállapítással az a gyanúm, hogy Ladányi velem akart alibit igazolni, megdől. A biztosítási csalásra vonatkozó gyanúmat azonban továbbra is változatlanul fenntartottam, mert zárt helyiségben 5—6 óras tűz sem végezhet olyan pusztító munkát, hogy annak a Ladányi által bejelentett hatalmas árumennyiség teljesen áldozatul eshessen és abból csak a helyszíni szemle alkalmával talált elenyésző csekély mennyiségű égési maradványokat hagyja meg.

Már három napja folyt a nyomozás, midőn Ladányi a községházán felkeresett és fölényes modorral feljelentéssel fenyegetőzött, mert szerinte a nyomozással üzletének jóhírnevét veszélyeztetem. Ekkor közöltem vele, hogy alapos gyanú alapján fel fogom jelenteni, mert hihetetlen kismennyiségű hulladékok maradtak vissza a nagymennyiségű ruhakészletből. Megemlítettem azt is, hogy a biztosító társaság kiküldöttei is ezen a nézetten lesznek.

15-én, a reggeli vonattal megérkezett a biztosító társaság két tisztviselője, kik egyenest a laktanyába jöttek érdeklődni. Közöltem velük gyanúmat és a nyomozás eredménytelenségét, majd társaságukban a helyszínre mentem. Ott mindjárt észrevettem, hogy a helyszínen változás történt. Kétszer annyi égett hulladékot láttam ugyanis, mint az előző helyszínelésnél. Nem

szóltam semmit. A kiküldöttek Ladányival és ügyvédjével egyezkedni kezdtek, de Ladányi 5000 P-öt követtelt, míg a kiküldöttek csak 2500 pengőt ajánlottak fel s így nem tudtak megegyezni. A nyomozást közben más irányban folytattam. Abból a feltevésből indultam ki, hogy Ladányi árukészletének nagy részét el kellett, hogy távolítsa a raktárból, mert különben a csalás nem jelentett volna számára hasznot. Fáradtságos puhatolás után megtudtam, hogy inasa, Bernát József kerékpáron egy nagy csomagot vitt Félegyháza felé. Kikérdeztem az inast, aki előadta, hogy Hevér István pálmonostori lakosnál járt ruhát próbálni. Az inast ebocsátottam és nyomban Ladányi lakására mentem, de a műhelyben az elkészítés alatt álló két öltöny ruhát ugyanolyan állapotban találtam, mint az első helyszínelés alkalmával, tehát kizártnak tartottam, hogy az inas ruha-próbálás végett járt volna Pálmonostoron. Az inas közölte azt is, hogy a kérdéses Hevér nevű egyén Pálmonostoron a Kerekes-féle kocsmá közelében lakik. Másnap 3 órakor Suba örmesterrel kivezényeltem magam és Pálmonostorra mentem. A Kerekes-féle kocsmánál mindjárt megtudtam, hogy Hevér nevű embert ott nem ismernek, ellenben az inas szülei ott a közelben laknak. A kocsmáros azt is közölte, hogy az inas 13-án szülei tanyáján járt és ez alkalommal kerékpárjára egy nagy csomag volt felkötve. Ugyanezt a csomagot aznap estefelé visszavitte Kistelekre az inas, ugyanis jövet és menet is megívott nála 1—1 kis pohár pálinkát és így módjában volt a csomagot megfigyelni. Hogy mi volt a csomagban, azt nem tudta. Ezután az inas szüleinek tanyájára mentem, ott azonban a szülők és felnőtt családtagok tagadták, hogy fiúk 13-án otthon járt s oda kerékpáron csomagot vitt volna. Mint később kiderült, az inas még ugyanazon nap éjszaka másodszer is megfordult szülei tanyáján, kiket megkért, hogy a csendőrök érdeklődése esetén 13-ai látogatását tagadják le. Miután Bernát szülei tagadták, hogy 13-án inas-

fiúk otthon járt volna, házkutatást tartottam náluk és a kamrában egy nadrágot és egy kabátot találtam, melyek meg voltak pörkölődve. Erre id. Bernát beismerte, hogy fia 13-án tényleg volt náluk és ezen tárgyakat hozta magával. A két darab ruhát őrizetbe vettem, Bernát Jánost és feleségét pedig Kistelekre magammal vittem. Odaérve, Ladányit és Bernát inast a község házára hívtam és nekik az idősb Bernát tanyájáról magammal hozott égett ruhákat megmutattam. Ladányi ekkor beismerte, hogy ezt a két darab ruhát a tűzoltás alkalmával mentették meg és azokat ő küldte ki az inassal kerékpárral annak szüleihez. Az inas ugyanazt adta elő. Ekkor egy másik járőrt vezényeltem ki a község házához gyanúsítottak őrzésére, én pedig a két darab ruhát Ladányival és inasával ugyanúgy becsomagoltattam, mint az ők annakidején tették, majd a csomagot kivittem Pálmonostorra és megmutattam Kerekes kocsmárosnak. A kocsmáros kijelentette, hogy az inas által 13-án szülei lakására, majd onnan Kistelekre vitt csomag legalább hétszerte nagyobb volt. Visszamentem Kistelekre és újból kikérdezés alá vontam mind a négy gyanúsítottat, de azok előbbi előadásukon nem változtattak. A gyanúsítottak már második napja őrizetben voltak és láttam, hogy különösen Bernátné nagyon lesujtva érzi magát. Újból kikérdezés alá vontam, míg végre elszólta magát, hogy Ladányi szabó, két-három esetben az ő férjét is felfogadta fuvarosnak vásárok alkalmával. 1927. őszén Ladányi nagyobb mennyiségű ruhát is elhelyezett náluk, de csak azért, mert az árut tőlük Pálmonostorra és Szentkútra közelebb volt kifuvarozni a piacra, mint Kistelekről.

Felszólítottam Bernátnét, hogy nevezzen meg pár darab különleges ruhadarabot, mire Bernátné többféle színű ruhadarabot, köztük 10 darab bőrkabátot is megemlített. Az 1927. évben történt betöréses lopás eseténél 10 darab bőrkabát veszett el, ami a fogalmazványból is pontosan kitűnt. Előadta az asszony azt is, hogy

az áruk 1927. késő ősztől kb. áprilisig voltak tanyájukban elhelyezve fentemlített célból. Arról, hogy annak idején Ladányitól nagyobb mennyiségű ruhát elloptak volna, nincs tudomása. Arra azonban emlékezett, hogy a 10 darab bőrkabátból tavaszig csak kettőt adtak el, 8 darabot visszaszállítottak olyan formán, hogy férje az összes ruhát a vásárra fuvarozta és a vásár után Ladányi lakására vitte vissza; ez körülbelül április derekán történt. Hosszas kikérdezés után beismerte Bernátné azt is, hogy fia 13-án, midőn kerékpáron lakásukon járt, a csomagban a két darab ruhán kívül posztó- és szövethulladékokat is hozott. A ruhahulladék darabokat a kemencébe rakott tűznél megpörkölte és azután visszavitte Kistelekre, azt azonban nem tudja, hogy ezzel mi volt a céljuk.

Ekkor Ladányit fogtam kikérdezés alá, ki beismerte, hogy az inással egy csomag posztó- és szövethulladékot kiküldött az inas szülei tanyájára, ki azt ott megpörkölte és visszahozta. A megpörkölt hulladékokat a tűz színhelyén visszamaradt égett hulladékokkal összekeverte, hogy a kiküldött tisztviselők több hulladékot találjanak, arra azonban nem számított, hogy én is megjelenek velük a helyszínen és észreveszem a változást. Tovább tagadta azonban, hogy egyéb bűnös cselekményt is elkövetett volna. Egész napon át eredmény nélkül folytattam a kikérdezést. Az őrizetbe vett két darab ruhát és a megpörkölt posztó- és szövethulladékoknak a helyszínen maradt hulladékokkal való összekeverését, kevés bizonyítéknak véltem. A bőrkabátok révén törekedtem további eredményt elérni. Azt gondoltam, hogy ha sikerül az 1927. évi „betörésről” lerántani a leplet, akkor a gyújtogatással elkövetett biztosítási csalás kísérletét sem lesz nehéz kellő bizonyítékokkal alátámasztani. Ezért mindazon segédeket, kik 1927. ősztől Ladányinál dolgoztak Szegeden és Kiskunfélegyházán, felkutattam, de ők is csak annyit tudtak, hogy a betörés alkalmával 10 darab bőrkabátot is el-

loptak, de mivel Ladányi ruharaktárába csak Bernát inasnak volt szabad bejárata, így nem tudták, hogy az elloptott bőrkabátokból került-e vissza Ladányihoz; azt azonban kijelentették, hogy 1927. évben történt lopás után bőrkabát nem készült Ladányi üzletében. Ezután újból Pálmonostorra mentem, ott a községházán, kocsmákban és tanyai körökben igyekeztem megállapítani, hogy kik viselnek bőrkabátot. 15 ilyen embert sikerült összeszednem. Felkerestem őket és köztük találtam egy pálmonostori lakost, aki 1927. karácsony hetében az ottani piacon 1 darab fekete bőrkabátot vett Ladányitól. A bőrkabátban még benne volt Ladányi neve is. A tanu a vétel után 1 hétre visszavitte Ladányinak a bőrkabátot és azt 5 pengő ráfizetéssel 1 sárga bőrkabáttal kicserélte. A csere id. Bernát tanyáján történt és a tanu határozottan állította, hogy akkor Ladányinak 9 darab bőrkabátja volt Bernát tanyáján. Ezenkívül a tanu ott nagyobb mennyiségű egyéb készruha-készletet is látott. A cserénél vele volt egyik barátja is. A két tanut és a bőrkabátot magammal vittem Kistelekre. A kabátot felmutattam mind a négy gyanúsítottnak. Ladányi ekkor beismerte, hogy 1927. évben bejelentett lopás tényleg nem történt meg, azt azonban tovább tagadta, hogy a tűzokozásnál bármi bűnös cselekménnyel közreműködött volna. Ezután újból Bernátnét vontam kikérdezés alá, de inas fiát is behívtam és jelenlétében kérdést intéztem hozzá a bőrkabátcseréről. Ezután Bernátnét járőrtársammal kikísértettem a szobából, ki eközben a küszöbről oda kiáltotta fiának, hogy „ha ártatlanul valamibe belekeversz, a küszöböm nem léped át”. Az asszony távozása után az inast kérdeztem ki, kinek lelkére beszéltem. Ez hatott. Könnyezve jelentette ki, hogy szülei teljesen ártatlanok, azonban Ladányival és feleségével ők követték el mindkét bűncselekményt az alábbiak szerint:

1927. évben a lopás előtt kb. két héttel Ladányi

megfogadta apját fuvarosnak és az összes készruha-készletét elfuvarozta a pálmonostori piacra. Onnan az árukat szülei tanyájára vitték és egy üres kamrában helyezték el azon ürüggyel, hogy itt a téli évszakban közelebb lesz a pálmonostori és szentkúti piacokhoz, mint Kisteleken. A ruháknak kb. egyharmad részét azon télen fentemlített hetipiacokon Ladányi eladta, míg a többit a biztosítási összeg felvétele után, kb 1928 április hóban a kiskunhalasi vásárra fuvarozta és onnan Kistelekre hozták vissza. Ettől kezdve a raktárhelyiségbe csak neki volt szabad bemenni, a többi segédeknek nem, nehogy valakinek a sok készáru feltűnjön. Beismerte továbbá, hogy 1928. szeptember első napjaiban gazdája a sertésólba két méter gödröt ásatott vele a ruhaelrejtés céljára. 8-án Varga Ede fuvaros kisebb mennyiségű készruhát elszállított a szentkúti búcsúra, ő is a kocsival ment és jött. Gazdája mindkét utat vonattal tette meg. Aznap 17 óra tájban érkeztek haza Szentkútról, Ladányit nem találták otthon, így a ruhát távollétében helyezték a raktárba. Ladányi 19 óra tájban érkezett haza, mikor is Ladányi, a felesége és ő néhány darab kivételével a raktárban volt készruhát és nyersanyagot a sertésólba elkészített gödörbe rakták, földdel letakarták, majd egy csomó szalmát tettek a tetejére és egy másik sertésólból abba zárták bele a sertéseket. Ezután mindannyian felkészültek és elmentek az ipartestületbe, a bálba.

Távozásuk előtt — 20—¹/₂21 óra lehetett — gazdája rendelkezésére lehozott a padlásról egy zsák posztó- és szövethulladékot, mely évek során gyűlt össze és azt a ruharaktár padlójára halmozva meggyújtotta. Aznap este 5 pengőt kapott Ladányitól és a bálban annyira berúgott, hogy az ipartestület udvarán aludt másnap 10 óráig s így nem is volt jelen a tűzoltásnál. Az első nyomozás befejezése után, vagyis szeptember 13-án a padláson volt posztó- és szövethulladékból egy

fél zsákravalót, gazdája parancsára kivitt szüleinek pálmonostori tanyájára, ott a kemencében tüzet rakott és megpörkölte és úgy hozta vissza Kistelekre. Ladányival ezután ezt a hulladékot a tűz színhelyén maradt hamu közé keverték. Ezt azért tették, mert a nyomozás alkalmával is állandóan hangoztattam, hogy a nagymennyiségű ruhából kevés hulladék maradt és ezért a biztosító társaság kiküldötteit jobb és meggyőzőbb képpel akarták fogadni. Előadta még, hogy szüleinek ezekről a tényekről nem volt tudomása. Ladányi titoktartásra kötelezte és azt ígérte neki, hogy ha felszabaddul és önálló lesz, üzletet rendez be részére.

Az inas beismerését Ladányi elé tártam, ki tovább tagadta, hogy az áru a sertésólba volna elásva. Ladányit és az inast ekkor a lakására kísértem és a sertésólat velük felásattam. 38 vég posztót és szövetet, 128 kiskabátot, 135 nadrágot, 115 mellényt és 72 télikabátot találtunk, köztük az a 8 bőrkabát is megkerült, ami a színlelt betörés alkalmával vészelt el. Ezután Ladányi fent vázoltak szerint töredelmesen beismert mindent, közben azt is, hogy midőn velem a falusi legények üldözésénél segédkezett és onnan eltűnt, — lakására ment haza és meggyőződött róla, hogy a tűz ég-e, — mert nyugtalanította, hogy a ház is meggyullad és ágyban fekvő apja bent ég. A fuvarost csak azért rendelte hajnali 2 órára a lakására, hogy ilyen módon a fuvaros fedezze fel a tüzet.

A sertésólban előtalált ruhát őrizetbe vettem, a község előjáróságának átadtam, amit később a szegedi kir. törvényszék elárvereztetett. 1800 pengő folyt be érte.

Mivel azon időben a gyujtogatásra rögtönítelő bíraskodás volt kihirdetve, Ladányit és Bernátot gyujtogatásért elfogtam, míg Ladányinét, idős Bernát Jánost és feleségét bűnrészességért, illetve bűnpártolásért feljelentettem. A vádtanács az ügyet rendes bíróság elé utalta.

1931. évben Kisteleken megtartott helyszíni főtárgyalás alkalmával a szegedi kir. törvényszék család büntette miatt Ladányit 1 évi és három napi börtönre, Bernát János inast 8 havi börtönre, Ladányinét 4 havi fogházra ítélte, id. Bernát Jánost és feleségét azonban a bűnpártolás vádja alól felmentette.

*

A biztosítási család nyomozása különösen azoknál az eseteknél, ahol a csaló a gyujtogatást használja fel eszközül, meglehetősen nehéz. A tűz pusztító hatása sok áruló nyomot megsemmisít. Éppen azért a helyszíni szemlét fokozott alapossággal kell megtartani, hogy azt a keveset, amit a helyszín nyújthat, teljes egészében ki lehessen aknázni. Ilyen módon gyakran jutunk jól használható adatok birtokába. Ennél az esetnél az égési maradványok csekélységének a tulajdonos által bentégettnek jelzett nagy árumennyiséggel való szembeállítása szolgáltatta az első alapos gyanúokat.

A csalónak nem volna haszna, ha a tűznek tényleg nagyobb értékek esnének áldozatul. A csaló tehát vagy nem létező értékek pusztulását jelenti be (pl. olyanokét melyek egyáltalában nem is voltak birtokában, vagy pedig megvoltak ugyan, de azokat már előzőleg kiárusította stb.), vagy ha a értékek a család elkövetése idejében tényleg megvoltak, úgy azokat a gyujtás előtt biztonságba helyezi. Ez az a pont, melyet a nyomozásnak ki kell használni.

A leírt nyomozás e tekintetben mintául szolgálhat.

PETRÓLEUMOS TARTÁLYBA HELYEZETT GYERTYA.

Beküldte: *Mónus Illés* tiszthelyettes.

(1937.)

1937 május 17-én az orosházi őrs a szegedi nyomozó alosztálynak távbeszélőn jelentette, hogy aznap reggel Orosházán Szalai János fűszer- és vegyeskereskedésében tűz ütött ki s miután gyujtogatás esete látszik fennforogni, helyszínelő és nyomozó kirendelését kérte. Az őrs azt is jelentette, hogy a helyszín változatlan, mert járőre azt azonnal lezárta és azóta őrzi.

Mivel az alosztály valamennyi nyomozója külszolgálatban távol volt, egyedül vezényeltek ki a helyszínelésre.

Az őrsre megérkezve a járőrrel, a bizalmi egyénekkal, valamint Szalai János üzlettulajdonossal a helyszínre mentem.

A tüzeset színhelye beépített utcásorban, Szalai János lakásától 200 méter távolságban egy bérelt helyiségben van, amely más lakóházzal összeköttetésben nincs. Különálló épületben, az üzlettől 6 méter távolságra lakik a ház tulajdonosa.

A tüzet Szalai fedezte fel 17-én, reggel 5 óra 30 perckor, amikor az üzletet ki akarta nyitni.

Az épület utcafelőli oldalán egy kettősszárnyú, kívülről bádoggal bevont ajtó van, amely belülről vaskapcsokkal van rögzítve. A belső kettősszárnyú üvegezett ajtó kilincsre volt betéve és egy fordítható kallantyúval volt rögzítve. Az ajtótól jobbra 2 ablak nyílik az utcára, egyik az üzlethelyiségből, a másik pedig az irodahelyiségből. Az ablakok közepén vasráccsal vannak ellátva. Az ajtón és ablakokon elváltozás nem volt.

Az épület keleti része előtt nyitott folyosó van, amelyről egy ajtó az üzlethelyiséggel összefüggésben nem álló raktárba, egy kettősjátó pedig az üzlethelyiségbe nyílik. Az üzlet külső ajtaja deszkából készült ajtó, a belső pedig üvegezett. Az ajtók kulccsal vannak bezárva. A belső ajtó kulcsa állandóan a sértett-nél, míg a külső ajtó kulcsa — mivel ez igen nagy — a nyitott folyosó egyik gerendáján szokott elrejtve lenni, amelyet az üzlet nyitásakor Szalai a helyén talált. Az ajtókon elváltóság nem volt.

A folyosóról az üzletbe nyíló ajtók kinyitása után az üzletbe léptem, ahol átható petróleumszag volt érezhető, amely arra engedett következtetni, hogy ott rövid idővel azelőtt nagyobb mennyiségű petróleumot öntöttek ki vagy locsoltak széjjel, amely nem égett el, hanem a padlóba vagy egyéb tárgyakba beivódott.

Az üzlet levegője erős, átható füstszagú volt olyanira, hogy az üzletben szellőztetés nélkül tartózkodni nem lehetett. Ebből arra következtettem, hogy ott valami éghető, erősen füstölő anyag levegő hiányában hosszabb ideig izzva, láng nélkül égett és annak a fojtó füstje járta át a bent lévő tárgyakat és falakat.

Az üzlethelyiség keleti falánál fiókos és polcos áruállvány állott, rajta különböző fűszer, főképpen pótkávé és malátakávé. A fiókok általában csaknem üresek voltak, úgyhogy azokban pl. cukor-, paprika- és sóból, mint a legjobban keresett cikkekből, csak 25—30 dekányi volt. A polcokon több üres papírzacskó volt akként elhelyezve, mintha azokban áruk lennének, az ugyanott levő dobozok pedig üresek voltak.

Az üzlet északkeleti sarkában, az áruállvány tetején csomagoláshoz szükséges papírzacskók állottak kisebb-nagyobb kötegekben, amelyek a többi tárgyaktól eltérően, sokkal jobban meg voltak égve. Ebből arra következtettem, hogy a tűz fészke ott lehetett.

Ezen a helyen a padozaton egy 7 deciliteres üres üveget találtunk, amelynek a felső része, vagyis a nyaka le volt törve. A letört darab az üveg mellett hevert. Az üvegben petróleum vagy benzin maradványa volt. Az üveg mellett meszelőnyél feküdt, amelynek az üvegnél levő vége teljesen el volt szenesedve. Többi része csak füstös volt. A meszelőnyél eredetileg az elégett polc sarkára és a villanyórára volt helyezve s azon állványpapírok és falvédők voltak, amelyek teljesen elégték.

Az állvány előtt a padozaton az eltört üvegtől egészen az állvány másik végéig csomagoláshoz használt faforgácsot találtunk. A faforgács petróleummal át volt itatva, de nem égett el, sőt még csak meg sem pörkölődött. Ugyanilyen, vagyis petróleummal átitatott, de el nem égett faforgácsot és papírhulladékot találtunk a kiszolgálóasztal belső része alatt is.

A kiszolgálóasztal lapja külső középső részének $\frac{1}{3}$ -a meg volt égve, illetve szenesedve. Az asztallap égésének irányában, nyílásával az asztal felé, egy petróleumtartály fel volt döntve, amelyben a későbbi megállapítás szerint 14 liter petróleum volt. A tartály a helyszíni szemle alkalmával üres volt. A petróleumtartály kb. 80 liter irtartalmú, deszkából készült, ládaszerű ny belseje bádoggal volt burkolva. Oldalain égési nyomok nem voltak, míg a teteje, amely szintén deszkából készült, de bádoggal nem volt bevonva, kívül-belül meg volt szenesedve.

A tartály eredetileg az utcabejárati ajtó és az ablak közti részen, a fal mellett állt. A tartály felső részétől felfelé a fal meg volt füstölődve, míg attól lefelé a fal teljesen tiszta volt. A tartály fedelének elégeséből egy másik tűzfészket állapítottam meg, a falon levő füstösödésből pedig arra következtettem, hogy a tartály a tetejének elégesé, illetve elszenesedése után lett feldöntve, hogy az abban levő, el nem égett petróleum kifolyjék. Ennek következtében égett

el a kiszolgáló-asztal külső felső részének egyharmad-része.

A tartály eredeti helyétől egészen az eltört üvegig, elégett faforgács hamumaradványait lehetett kivenni.

Az üzletben nagy tűz nem volt, mert csupán a falra erősített reklámpapírok és az áruk papírburkolatai égtek le, ami a zárt helyiségben felgyülemlett éghető gázoknak lángralobbanása következtében jöhetett létre.

Mivel az üzlet tüzeset ellen 1500 pengőre volt biztosítva, a bizalmi egyének figyelmét a helyszínen tett megállapításaimra különösen felhívtam, hogy szükség esetén a látottakról tanuságot tudjanak tenni.

A helyszínen talált állapotot leméréssel, lerajzálással és fényképfelvétellel is rögzítettem.

Szalai előzőnap holtartózkodásának, valamint viszonyainak, multjának megállapítása végett a járőr puhatólásba kezdett, én pedig Szalaival a községházára indultam, akivel útközben egymás mellett haladva, az üzletben látottakról elbeszélgettünk. E közben Szalaihoz kérdéseket intéztem, hogy mit szól a látottakhoz, mit gondol, hogyan keletkezhetett a tűz, kinek állt érdekében azt előidézni, honnan származhatik a forgács stb.

Szalai a feltett kérdéseimre — anélkül, hogy én őt gyanúsítottam volna a tűz előidézésével — kijelentette, hogy a tüzet nem ő idézte elő, hanem üzletét csakis valamelyik haragosa gyujthatta fel bosszúból. Erre én azt feleltem, hogy holnap megvizsgálom a zárrakat is, mert ha idegen a tettes és hamis kulccsal nyitotta ki az üzlet ajtaját, annak látható nyoma van a zárban. Ez az érvelésem nem is maradt hatás nélkül, mert ezután, amíg a községházára nem értünk, Szalai-nak kevés mondanivalója volt a számomra. Láttam, hogy a mondottakon mélyebben elgondolkozik, mert erre ő nem számított.

A községházára megérkezve, előbb a rendőrszobába mentünk, de mivel ott többen megfordultak, az ügyről semmit sem beszélünk. Ezalatt az idő alatt azt észleltem, hogy Szalai igen izgatott, ezért egy külön szobába hívtam őt át, ahol az ügyről zavartalanul beszélhettünk. A tüzesettel kapcsolatosan többek között azt mondtam neki, hogy a tüzet idegen kéz nem idézhette elő, mert ez másnak érdekében sem állott, csak neki, továbbá, hogy a gyujtogatás ilyen körülményes módjára másnak alkalma sem lehetett és már tisztában vagyok azzal is, hogy ezt miként követte el. Erre kíváncsi lett és kért, hogy mondjam el, miképpen képzelem el a gyujtogatást. Megígértem neki, hogy el fogom mondani, de csak akkor, ha őszintén megmondja, hogy május 15-én, szombaton az esti üzletzárás óta a tűz felfedezéséig mikor és mennyi ideig volt az üzletben.

Erre ő azt felelte, hogy vasárnap, május 16-án reggel 9 órakor ment az üzletbe és körülbelül 10 percig tartózkodott ott, mert egy ismerősének — annak kérésére — gépselymet vitt.

A cselekmény elkövetését erre én a következőkben mondtam el neki:

Szombaton (május 15-én) üzletzárás után petróleummal átitatott faforgácsot helyezett el az állványtól a petróleumos tartályig. Egy üveget, benzinnel megtöltve, a papírzacskók irányában a padozatra a petróleumos forgács közé helyezett, majd egy szál gyertyát az üvegbe téve, onnan eltávozott.

Másnap, amikor a gépselyemért ment, mindent még egyszer átnézett, esetleg valamit módosított az előzőnap előkészületeken s ekkor gyujtotta meg a gyertyát. Hétfőn reggel az üzletet kinyitotta, látta, hogy a tűz nem úgy sikerült, mint ahogyan számította, ezért a petróleumtartályt felborította, amelyet a lappangó tűz lángralobbantott s ekkor kiáltotta a tüzet.

Szalai erre kijelentette, hogy megállapításaim sok

mindenben megközelítik a valót és a nyomok az ő tettességét bizonyítják, ezért beismeri, hogy a tüzet ő idézte elő, amit az alábbi okok miatt a következőképpen hajtott végre:

Két évvel ezelőtt, mint román katonaszökevény, jött át Magyarországra és Orosházán telepedett le. A magával hozott pénzen fűszerüzletet nyitott, amely az első évben igen jól ment. 1936. őszén az üzlet menete hanyatlani kezdett, mert az üzlete közelében egy nagyobb tőkével rendelkező egyén bőségesen felszerelt üzletet nyitott. Most már annyi forgalmat sem tudott lebonyolítani, hogy üzlet- és házbérét kifizethesse.

Teljes tönkremenéséhez hozzájárult még az is, hogy honosítási kérelmét elutasították. Honosítása érdekében mindent megmozgatott. Ügyvédet fogadott és befolyásos emberek támogatását is igyekezett igénybe venni. Mindez természetesen sok pénzébe került. Mult héten másodszor is elutasították kérelmével, ami igen elkéséritezte annál is inkább, mivel közben üzlete teljesen tönkrement.

Szándéka volt ugyan egy nőismerősével házasságra lépni, akinek a hozománya 5—6000 pengő, de mivel az ő vagyona már teljesen elfogyott, kéréként nem mert fellépni.

Hogy pénzhez juthasson, elhatározta, hogy üzletét felgyujtja, a biztosításból kapott 1000 pengőnyi pénzen új üzletet nyit és csak akkor lép fel kéréként a leánynál.

A felgyujtás mikénti végrehajtását sokáig fontolgatta. Először úgy szándékozott végrehajtani a tervét, hogy kívülről, az üzletbe való belépés nélkül gyujtja fel az üzletet. A villanyvezeték mellett, ahol az a falon át van vezetve, zsinet hűz keresztül, a zsinetnek az üzletben levő végére 10 szál gyufát erősít, a gyufaszálakra nehezéket tesz, a gyufafejeket finom dörzspapírra fekteti, majd az egészet sok gyufaszállal rakja

körül. A zsinet kintlevő végének meghúzásakor a gyufaszálak meggyulladnak s a körülötte elhelyezett gyúlékony anyagot lángalobbantják.

Ezt a gyujtási módot kipróbálta ugyan, de el is vetette azért, mert nem akarta magát annak kitenni, hogy a gyufa esetleg nem gyullad meg.

Ezután gyertyákkal kísérletezett oly módon, hogy az üzletben levő gyertyák közül napközben különböző vastagságú és hosszúságú gyertyákat meggyujtva, figyelte, hogy melyik hány óra hosszúra ég.

A gyertyák közül kiválasztott egy olyan szál gyertyát, amelyik kísérletezései alkalmával 5—6 óra alatt égett el. Egy ilyen szál gyertyát benzinnel töltött üvegbe helyezett és az üzlet északkeleti sarkában a papírzacskók közé téve, azt szombaton (május 15-én) az üzletzárás alkalmával meggyujtotta.

Arra számított, hogy a gyertya leégése után az égő papiros a benzinesüveget felrobbantja s a szétfolyó benzin a berendezést felgyujtja.

Számítása szerint a tűznek hajnali 2—3 óra között kellett volna kitörnie, de mivel reggelig semmit sem hallott a tűz kitöréséről, nagyon nyugtalan lett. Reggel korán elment az üzlet közelében lakó egyik ismerőséhez, hátha a tűz felől hall valamit. Ottléte alatt megkérték őt, hogy — mivel cernájuk elfogyott és varrni akarnak — hozzon az üzletből egy orsó cernát. Ez kapóra jött neki, azonnal el is ment cernáért.

Amikor az üzlet folyosóra nyíló ajtaját kinyitotta, az üzletben nagy füst volt, de a tűz már nem égett. A benzinnel megtöltött üveg a padlóra esve, széjjel volt törve, az üveg feletti papírzacskók félig meg voltak szenesedve, parázs azonban már ott sem volt.

A cernát magához véve, az üzletből eltávozott, de a cerna átadása után az ismerősétől is hamarosan eltávozott, mert bántotta, hogy számítása nem sikerült.

Egész nap nyugtalan volt és nem találta a helyét.

mert a felgyújtást most már be akarta fejezni annál is inkább, mivel az előző gyújtás nyomait észrevétel nélkül eltüntetni nem tudta volna, a leleplezéstől pedig nagyon félt. Aznap este szokása ellenére betért egy korcsmába és ott több pohár bort fogyasztott, hogy bátorságot szerezzen a cselekmény újabb végrehajtásához.

A korcsmából fél 22 óra körül távozott el és onnan az üzletéhez ment. Az udvarra vezető utcai kapuhoz volt kulcsa, de bemenni mégsem tudott, mert a kapu belülről el volt reteszelve. Megkísérelte a magas kerítésen való átmászást is, de ez nem sikerült, ezért a szomszédos udvarra mászott be az alacsonyabb kerítésen és onnan ment át az üzlet udvarára.

Az üzletfolyosó ajtaját kinyitotta, az ablakot fatáblával elsötétítette és munkához látott.

Az üzletben levő faforgácsot petróleummal lelocsolta és azt 20—25 cm vastagságú csíkban az áruállvány szélében helyezte el. A faforgács-csíkot ezután elvezette az üzlet nyugati fala mellett levő petróleumtartályig, majd ugyanilyen, petróleummal átítatott forgácsot helyezett a kiszolgálóasztal alá is. A petróleumtartálytól 120 cm távolságra az üzlet padlójára az előző gyújtásnál használt gyertyával azonos nagyságú gyertyát helyezett el, amelyet azután petróleummal átítatott forgáccsal körülrakott, úgyhogy a forgács a gyertya leégésekor meggyulladjon. Petróleumba mártott zsineg egyik végére petróleummal átítatott ökölnagyságú faforgácsot kötött és azt — a tartály tetejét kinyitva — akként helyezte el a tartályban, hogy az a petróleum felett csüngött, a zsineg másik végét pedig a gyertya mellett levő faforgács közé tette. (Lásd a vázlatot.)

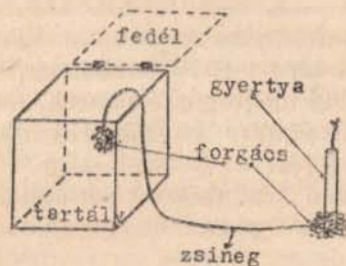
Ugyanilyen zsineget a petróleummal lelocsolt kiszolgálóasztal tetejéről a gyertyáig is elvezetett.

A villanyt leoltva, az ablakról a fatáblát levette, mivel ez nem szokott lenni az ablakon, majd a gyertyát

meggyújtotta és az üzletet bezárva, eltávozott. Ekkor 23 óra volt.

Számítása szerint a tűznek most 3—4 óra közötti időben kellett kitörnie. Bár lefeküdt, aludni nem tudott, mert várta, hogy a tűzről értesítsék. Ez azonban nem következett be, ezért reggel az előző napinál is izgatottabban és korábban ment az üzletet kinyitni,

A petróleumos tartály
gyújtási vázlata.

mert nem tudta elképzelni, hogy miért nem gyulladt ki az üzlete.

Az üzlet ajtaját kinyitotta, bent sűrű füst gomolygott, úgyhogy látni sem lehetett semmit, láng nem volt ugyan, de némely helyen még izzott a parázs. Beljebb menve, észlelte, hogy a petróleumtartály teteje be van csukódva, ezért gyors rántással a tartályt feldöntötte és az udvarra szaladt. Ahogy az ajtón kiért, robbanást hallott és nagy lángot látott kicsapódni az ajtón, ekkor tüzet kiáltva, elrohant és a közeli telefonállomásról telefonált a tűzoltóknak.

A tűzoltók megérkezésükkor megint csak a nagy füstöt találták, mert Szalai elfutása után az udvaron tartózkodók egyike az üzletajtót becsukta s így a tűz, levegő hiányában, csak fojtva égett, amit a tűzoltók hamarosan el is oltottak.

Ennél a nyomozásnál az eredmény elsősorban annak volt köszönhető, hogy a helyszínt az őr járőre a cselekmény felfedezése után azonnal lezárta, oda senkit sem engedett be s így főként az érdekeltet megakadályozta abban, hogy ott tevékenykedhessék és a bizonyítékokat megsemmisíthesse. Az eredményt azután a helyszíni leletből vont észszerű következtetések hozták meg.

A bűncselekmény előkészítése, végrehajtása rendszerint kizökkenti a tettest hétköznapi életmódjából. Olyanokat tesz-vesz, amit máskor nem szokott tenni. Itt pl. a tettes korcsmába ment bátorságot inni, szokatlan időpontban lépett az üzletébe, kerítéssel mászott át stb. Ezek mind megfogható pontok. Ha a nyomozás gondol a lehetőségekre és felderíti őket, közvetett bizonyítékokat nyer.

A gyujtogatató különböző kísérletei a gyujtogatás módja tekintetében igen tanulságosak és megjegyzésre érdemesek.

AMIT A HELYSZÍN BESZÉL.

Beküldte: *Dóczi István* törzsőrmester.

(1934.)

1931 január 10-én 14 óra 20 perckor megszólalt a szombathelyi nyomozó alosztály telefonja és a balatonfüredi őr az alábbiakat jelentette:

„Alsóőrs községben tegnap virradóra Búzás József szatócsüzletébe ismeretlen tettesek az ablak betörése útján behatoltak. Elloptak 1 tábla talpbőrt, 6 pár fűzős bakancsot, 15 férfiinget, 10 férfialónadrágot, 8 női kötött kabátot, 40 méter futószőnyeget s távozáskor az üzletet felgyújtották. Bűnjel vagy nyom nem maradt vissza. Tettesek ismeretlenek. Kár: 1550 pengő. Nyomozók kiszállását kérem. Őrs Balatonfüred’.

A nyomozó alosztályparancsnokság Porpáczi Gyula tiszthelytettet és engem vezényelt ki az őr támogatására. Mivel aznap már nem volt vonatunk, csak másnap indultunk és 11-én délben érkeztünk meg a helyszínére.

A nyomozást vezető szakaszparancsnok úrnál jelentkeztünk, ki közölte velünk eddigi megállapításait. A tűz 9-én reggel virradóra 1/26 órakor keletkezett az üzlet belsejében, melyet a lakosság hamarosan eloltott. A tüzet a süteménnyel megjelent péktanonc vette észre. A péktanonc kikérdezésekor elmondotta, hogy Balatonfüred felől jött kerékpárján és messziről úgy látta, hogy az üzlettől két hátizsákos ember távozott, kik Veszprém irányába mentek. A péktanonc ekkor még nem vette észre a betört ablakot és a tüzet. Néhány perc múlva, amikor a másik fűszerestől Búzás üzletéhez visszajött, hogy ott leadja a süteményt, azt észlelte, hogy az üzletből az egyik ablakon át sűrű, fekete füst tódul ki az utcára. A péktanonc értesítette a harangozót és tüzet kiabált a faluban.

A nyomozást vezető szakaszparancsnok az őrsparancsnokkal és még három csendőrrel aznap 8 óra-kor érkezett a helyszínére. A helyszín megvizsgálása után, miután ott a tűzfészket megállapította és a kárt felvette, gyanús körülményt pedig nem észlelt, egy járőrt útbaindított Veszprém irányába, hogy a pékta-nonc által bemondott egyéneket vegye őrizetbe és kísé-rije a helyszínére, mert valószínűleg azok gyujtották fel az üzletet.

Az őrsparancsnokot megbízta, hogy a községben puhatoljanak Búzás haragosai, vagyoni viszonyai stb. után. Ő maga addig Búzással és annak nejével fog-lalkozott.

Az őrsparancsnok jelentette, hogy Búzást a köz-ségben mindenki jómódú, becsületes és szorgalmas ke-reskedőnek ismeri. Néhány évvel azelőtt atyja pénzéből nyitotta üzletét s azóta is atyja segítette, ha va-lami nagyobb bevásárlása volt. Búzás atyja szintén jómódú polgár. Búzást a tűzzel kapcsolatban károsodás nem érte, mert háza 12.000, üzlete pedig 8000 pen-gőre van biztosítva. Az utolsó díjtételt 1931 január 5-én fizette be.

A szakaszparancsnok közölte velünk is, hogy a helyszínt változatlan állapotban megőriztette. Ezután a szakaszparancsnok bevonult, az őrsparancsnokot tá-jékoztatásunk végett estig a helyszínen hagyta. Távo-zása előtt még meghagyta, hogy ha a helyszínt meg-tekintettük és gyanús körülményt nem észleltünk, az őrsparancsnokkal együtt vonuljunk be az őrsre, hol a további parancsot megkapjuk.

A szakaszparancsnok úr távozása után az őrs-parancsnok úrral és járőrtársával a helyszínére men-tünk. A sértett és családjának őrzését az őrsparancs-nok járőrtársára bízva, a helyszín külső vizsgálatát kezdtük meg.

Az oltásnál a segédkezők által összetaposott nyo-

mokból a tettesek nyomát nem tudtuk kivenni. A váz-rajzon 1-gyel jelzett kirakatablakot vizsgálva megállapítottuk, hogy a tettes a kívülről gittelt ablakról valami görbe, oltókéshez hasonló éles tárgygal vágta ki a gittet és az ablaküveget. Az eltávolított ablaküveget azonban a helyszínen, vagy annak környékén nem találtuk meg. Az ablaküveg hiányát sehogyan sem tudtuk megérteni, mert azt, mint értéktelen tárgyat a tettes nem igen vitte magával. A gittben visszamaradt késnyomból arra következtettünk, hogy a tettesek a gittet olyan görbe késsel vágta ki, amilyent a kertész-ekben és a bőriparban szoktak leginkább használni. Járőrvezetőm a sértettől megkérdezte, hogy miután az üzletben talpbőrt is árulnak, azt mivel szokták el-vágni? Búzást a kérdés váratlanul érintette és hamar-jában nem is tudott válaszolni, felesége azonban a pult egyik fiókjából gyanútlanul egy görbe kést vett elő, melynek éle egy helyen kissé ki volt csorbulva. Járőrvezetőm a kést az utcára hozva összehasonlította a gittben levő késnyommal. Meglepődve láttuk, hogy a kés teljesen egyezik a nyommal. A késen levő csorba felülete még fényes volt, tehát a kicsorbulás-nak friss keletűnek kellett lenni. Hamarosan meg-találtuk az okot is. Az egyik vágási nyom tanúsága szerint ugyanis a kés a gitt alatt levő háromsarkú, horganylemezből készült szegben megakadt és ettől csorbult ki.

Az üzlet bejárati ajtaját vizsgálva megállapítottuk, hogy az belülről kapsokkal volt beakasztható, míg kívülről vas keresztpánttal és lakattal volt zár-ható. A lakaton ütési nyomok voltak, de a lakat még nem volt egészen letörve, tehát a tettes itt nem hatol-hatott be.

A külső vizsgálatnál megállapítható volt még az is, hogy villámcsapás, napsugár, röptűz, rövidzárlat mind nem okozhatta a tüzet, szomszédos épületekről nem terjedhetett át, kéménytűz nem volt, ajtók-abla-

kok zárva voltak s így csak belső tűz lehetett. Ezért megkezdtük a helyszín belső vizsgálatát.

A belső helyszínt a vázrajz ábrázolja.

A 7-tel jelzett ajtón, mely a raktárhelyiségen át a lakásba vezet, sértett nejét a lakásba küldtük, míg sértettet magunk mellé véve, a helyszín aprólékos megvizsgálásához kezdtünk.

A 3-mal jelzett pénztárfiókban, melyen zár nem volt, 15 P 73 f váltópénzt találtunk. Sértett szerint ez a pénz a betörés éjszakáján is ott volt a fiókban.

Az 5-tel jelzett irodahelyiségben, mely szintén nem volt zárható, a sarokban égett zsákdarabok feküdtek. Ez volt az egyik tűzfészek. A zsákok el nem égett darabjai között 7 cm hosszú kénlapot találtunk. Hogy a kénlap miként került az üres zsákok közé, azt Búzás nem tudta elfogadhatóan megmagyarázni, de ezirányú érdeklődésünk láthatólag kellemetlenül érintette.

Az 5—6-tal jelzett helyen, a kiszolgálóasztal alsó, belső részében festékesbordók állottak. A venyigefeketés hordó félig elégett, míg a zöldfestékes hordóban egy félig elégett kénlap volt. A kiszolgálóasztal felső lapján égett futószőnyeg- és bőrsapkadarabok heverték.

A 6-tal jelzett kiszolgálóasztalon egy literes üvegben $1\frac{1}{2}$ dl denaturált szesz volt. Az üveg nem volt bedugaszolva. Az égett futószőnyeg- és sapkadarabokon denaturált szesz szaga volt érezhető.

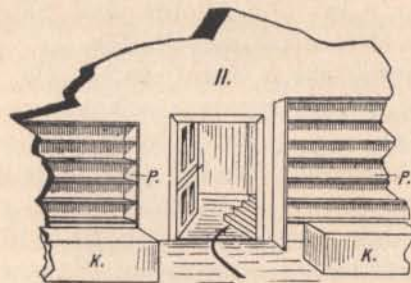
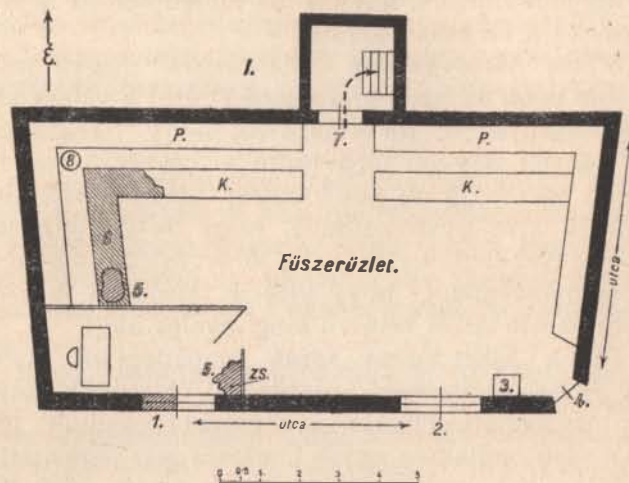
A 8-cal jelzett helyen nyitott tetejű „Wacuum”-féle petróleumos vashordó állt. A hordóban kb. 15 liternyi petróleum volt.

A fiókos állványok alja összegyűrt, de még új csomagolópapírral volt teleszórva.

Az égési és tűzterjedési nyomokból megállapítható volt, hogy a gyújtogatás az oltás megkezdése előtt kb. 50—60 perccel előbb történhetett. Kísérlet eredménye szerint a betörés végrehajtása és az üzlet-

Vázrajz.

Búzás József alsóórsi lakos kárára történt állítólagos gyújtogatás helyszínéről.

Jelmagyarázat:

1. A megrongált ablak (egyik szárnya)
2. A kirakat ablak.
3. Pénztár.
4. Az üzlet utcai bejárata.
5. A tűzfészke. L. a zs. zsákok.
6. Tűz terjedés nyomai.
8. Zárt petróleum tartály, fedele nyitva.
- P. Pultok.
- K. Kiszolgáló pultok.
7. Ajtó, melyen át az emeletre kell menni.

ad II.

Az emeletre vezető ajtó, raktár és feljáró lépcsővel.

ben levő elváltozások előidézése egy ember számára kb. egy órai munkát jelentett.

Megállapítottuk, hogy a tűz idején sértett neje és gyermeke a lakásban aludtak.

Mikor járőrvezetőm mindezekre magyarázatot kért Búzástól, az azzal igyekezett kitérni a válasz elől, hogy engedjük őt fel a lakásba, hogy lefekhessen, mert idegeit nagyon megviselte a csapás, nem tud állni és összefüggően gondolkodni. Látva Búzás idegállapotát, arra gyanakodtunk, hogy az öngyilkosság gondolatával foglalkozik, ezért járőrvezetőm megkérte az őrsparancsnokot, hogy kísérje Búzást a község-házára és ott tartsa szigorú megfigyelés alatt.

Tanuk kikérdezése során megállapítást nyert, hogy Búzás üzletmenete a gazdasági viszonyok hatása alatt megromlott. Fizetési nehézségei támadtak. 1931 január első napjaiban egyes hitelezői már peresítették követeléseiket, melyek összege akkor már 3600 P-re rúgott. Január 8-án több hitelezőjétől kapott értesítést, hogy követeléseiket peresítették.

A péktanonc, aki a tüzet észrevette, ugyanazt adta elő, mint a szakaszparancsnoknak, megmaradva azon állítása mellett, hogy két idegen hátizsákos csavargót látott a tűz előtt néhány perccel az üzlet közeléből eltávozni.

Berecz Mihály tanu előadta, hogy a tűz észrevétele után sértett lakására ment, hol Búzásné már felöltözve találta. Búzásné nem árult el nagyobb megfélemlítést, amikor vele a tüzet közölte. Sértett ekkor nem volt otthon. Neje azt mondotta, hogy kb. $\frac{3}{4}$ órája elment atyja házához a lovakat etetni.

A többi tanu lényegeset nem adott elő.

A biztosítási kötvények tanúsága szerint az üzlet és ház 1930 augusztus 1-től az egyik nagy biztosítóintézetnél 10 évre — tűz ellen 30.000 P, betörés ellen 10.000 P, az üzleti árucikkek és berendezési tárgyak

még külön 15.000 P-re, mindössze: 55.000 P-re — voltak biztosítva.

Sértett a kárigényét 2000 P-re már a járőr megjelenése előtt bejelentette a biztosítótársaságnál.

Több személyi és tárgyi bizonyíték nem lévén, a levont következtetések, az adatok lényegi rendezése és bírálata során az alábbi kép alakult ki a járőr előtt:

1. Idegen tettes ellen szolt az a körülmény, hogy a pénztárfiókban sértett által éjjelre visszahagyott váltópénz hiánytalanul megvolt. Idegen tettes vagyoni haszon végett követ el betörést s így éppen a pénztárfiókról, mely hozzá még nyitva is volt, nem feledkezik meg.

2. Az ablak gittje kívülről volt kivágva egy jellegzetes görbe késsel, ez a kés a sértett birtokában olyan helyen találtatott meg, hova idegen tettes nem tette volna vissza. A kés azonosságát a csorbaság kétségtelenül igazolta. Az ablaküveg hiánya is idegen tettes ellen szolt, mert idegen, értékesebb áruk birtokában, nem visz el ablaküveget.

3. Az irodahelyiségben levő zsákok között talált kénlap azt igazolta, hogy azt a gyújtáshoz használták. Gyanússá vált a járőrnek, hogy a kénlap felfedezése sértettet idegessé tette.

4. A festékeshordókban talált égett kénlapok, a pulton levő és kilocsolt denaturált szesz, a tűz vezetésére gondosan és tervszerűen elhelyezett papírok, a nyitott petróleumoshordó: mind tervszerűen előkészített gyujtogatásra mutattak. Ezeket idegen tettes is elrendezhette ugyan, de ha figyelembe vesszük, hogy a tettesnek az idő drága, miután célját már a betöréssel elérte, nem valószínű, hogy a körülményesen előkészített tűzokozással elfogatását kockáztatja.

5. Idegen tettesre csupán a péktanonc előadása mutatott, hogy a tűz előtt néhány perccel két hátizsákos idegent látott az üzletből eltávozni.

6. Mindezeket egybevetve, a járőr két feltevést állított fel:

Biztosítási csalás céljából elkövetett gyujtogatás. Ezt a feltevést a helyszini adatokon kívül a magas biztosítás, továbbá Búzás zilált anyagi helyzete is alátámasztotta.

Mellékfeltevésként a járőr a péktanonc által látott idegenek tettességével is számolt.

Tekintve a két irányba mutató gyanúkokat, a tettesség kérdése csak akkor volt kétségtelenül eldönthető, ha vagy a két idegen, vagy az ellopottnak mondott árucikkek megkerülnek.

Miután a nyomozást vezető szakaszparancsnok úr már 10-én elküldött egy járőrt Veszprém irányába a két idegen előkerítése céljából, járőrvezetőm előbb a sértett nejét, majd sértettet vette kikérdezés alá. Egymással teljesen ellentétes tanuvallomást tettek, de mindketten tagadták, hogy ők gyujtották volna fel az üzletet. Ezzel egyidőben egy járőr házkutatást tartott a sértett atyjának házában s ott az istálló padlásán a hiányzó ablaküveg egyik darabját és az ellopottnak jelzett futószőnyeget megtalálta.

Közben a Veszprémből bevonuló járőr jelentette, hogy a helyszíntől Veszprémig senki sem látta a két idegen hátizsákos embert és azokat Veszprémbe sem sikerült megtalálni. Megállapította a járőr azt is, hogy Búzás január 10-én kocsival Veszprémbe ment, onnan árukat hozott magával és ez alkalommal a biztosító-társaság ügynökségénél is járt.

Sértett a megtalált futószőnyeg felmutatása után cselekményét — a betörést és gyujtogatást — beismerte a következőképpen:

1930. év végével a megtartott leltározás adatai szerint vagyoni helyzete válságossá vált, mert 3000 pengőt kitevő kintlevőségét a szegény lakosságon nem tudta behajtani. 1931. január elején hitelezői megrohták és mivel fizetni nem tudott, követeléseiket pere-

sítették. Anyagi romlása idegállapotát teljesen feldúlta és álmatlan éjszakáin elhatározta, hogy betörés és tűz ellen magasan biztosított üzletét kifosztja és felgyujtja. Elhatározásának következményeképpen 1931. január 8-án az esti zárás után a talpbörvágó késsel a kirakatüvegről a gittet lefejtette, az üzlet bejárati ajtaját és annak lakatját megrongálta, mely cselekménye által olyan színezetet adott a dolognak, mintha idegen tettes tört volna be. Az üzletben levő futószőnyeget és a kivett kirakatüveget még azon este elvitte atyja istállójának padlására, hol azt a szalmában elrejtette. Ezután újból visszatért az üzletbe, hol a kénlapokat a zsákok közé és a festékes hordókban elhelyezte. A petróleumos hordót kinyitotta, a kiszolgáló asztalon levő maradék futószőnyeget és borsapkákat denaturált szesszel leöntötte, az állványok közé papírokat helyezett el, hogy azzal a tüzet vezesse. Miután mindent elhelyezett, a vázrajzon 7-tel jelzett ajtón felment a lakásba aludni.

Másnap reggel 1/25 órakor ugyanezen az úton lejött az üzletbe és az elkészített kénlapokat meggyujtotta, majd atyja lakására ment, hol a történeteket bevárta. Miután a tűz kitöréséről és felfedezéséről értesült, azonnal a tűzoltáshoz ment segíteni.

Véletlenül meghallotta, hogy a balatonfüredi őrs járőre a helyszínelés során két idegent gyanúsított a gyujtogatással, azért másnap, 10-én, kocsin Veszprémbe ment, mely alkalommal az istálló padlásáról a kirakatüveget el akarta szállítani, de izgatottságában annak csak egyik darabját találta meg; azt magával vitte és Veszprém közelében az uradalmi földön a hó alá rejtette. Ezt a járőr a jelzett helyen tényleg megtalálta. Búzás ez alkalommal járt a biztosító társaság kirendeltségénél is.

A betörés előidézésével és a gyujtogatással az volt a szándéka, hogy a biztosítási díjat felvéve, abból hitelezőit kielégíti.

Előadása szerint a cselekmény végrehajtásáról sem neje, sem atyja nem tudtak. Ezt a nyomozás során nem is lehetett bizonyítani. Az általa ellopottnak feltüntetett áruk egy része elégett, a másik része nem is volt meg.

A nyomozás további folyamán megállapítást nyert, hogy a péktanonc által látott két hátizsákos „idegen” helybéli volt, kik erdőmunkára mentek és gyufavásárlás céljából jártak az üzlet közelében, de mert az még zárva volt, eltávoztak anélkül, hogy a tüzet észrevetnék volna.

A veszprémi kir. törvényszék Búzást 2 (kettő) évi fegyházra ítélte.

Súlyosbításnak vette a törvényszék, hogy sértett házától mindkét oldalon 18—18 ölnyire náddal fedett és emberek által lakott lakóházak voltak. Enyhítő körülménynek vette: a töredelmes beismerést, a büntetlen előéletet, családos voltát s hogy a cselekményből másnak kára nem származott. Végül pedig, hogy a peresített váltók miatt anyagi nehézségekkel küzdött.

Fellebbezés folytán a győri kir. ítélőtábla a büntetést egy évi és 6 hónapi börtönre változtatta. Indoklásában kimondotta, hogy az elsőfokú bíróság által kimondott bűnösség helyes, a minősítés pedig törvényes. A tényállást azonban annyiban helyesbíti, hogy az üzletben elhelyezett petróleumos hordó üres volt s így robbanást nem okozhatott volna. Bár súlyosbításnak veszi, hogy tettes saját családját is tűzveszélynek tette ki, mégis a petróleumos hordó üres voltára való tekintettel az elsőfokú bíróság által kimondott legkisebb törvényes büntetést is súlyosnak találta. Ennek megfelelően a büntetést enyhítette.

A közvádoló, vádlott és védője által használt semmisségi panaszokat a kir. Kúria elutasította és a másodfokú bíróság ítéletét jogerősnek mondotta ki.

Tanulás céljából megemlítem, hogy a járőr a helyszínelés alkalmával megállapította, hogy a petróleumos

hordóban kb. 15 liternyi petróleum volt, azonban ezt a feljelentésében nem tárgyalta. Ennek volt tulajdonítható, hogy a másodfokú bíróság a két évi fegyházat 1 évi és 6 hónapi börtönre változtatta.

Ennél az esetnél kétszer tartottak helyszíni szemlét. Az első szemle alkalmával a helyszín hallgatott. A második helyszíni szemle alkalmával a helyszín mindent elmondott a helyszínelőknek, mert azok dolgukat alaposan, részletesen, hozzáértéssel végezték és a szolgáltatott adatokat gondolatmunkával helyesen értékelték ki. A jól megtartott helyszíni szemle fontosságán kívül ez az eset arra is rámutat, hogy a helyszínen talált állapotot minden részletében rögzíteni kell. (Helyszínelírás, rajz, fénykép stb.) Itt elnézés történt, ezért maradt ki a 15 liter petróleum a feljelentésből, ami a másodfokú bíróságnál enyhébb büntetés kiszabását eredményezte. Ebből is tanul a jó csendőr!

SZÍNLELT BETÖRÉSES LOPÁS.

Beküldte: *Ligeti Alajos* alhadnagy.

(1937.)

1936 december 7-én a kora reggeli órákban Tóth János tápéi lakos, hentes és mészáros, az örsön megjelenve panaszt tett, hogy aznap éjjel, hentesüzletének utcára nyíló és három lakattal bezárt ajtaját ismeretlen tettesek kifeszítették, a sarkokból kiemelték, az üzletbe behatoltak és onnan a fogasokra aggatott 20 oldal (kb. 800 kilogramm) sózott szalonnát 1444 P, 150 kilogramm füstölt csemegszalonnát 300 P, egy fahordóban elhelyezett 200 kilogramm olvasztott sertézsírt 340 P, 100 kilogramm füstölt kolbászt 200 P, 50 kilogramm füstölt sertéshúst 100 P és különböző húsneműt 100 P értékben elloptak. Az üzlethelyiségből a konyhába, majd abból a hálószobába is behatoltak olyan módon, hogy az ajtókat álkulccsal kinyitották. A hálószobában volt fehérneműs szekrények tartalmát széthányták, az ágyneműt feldúlták, az éjjeliszekrények és a tükörorasztal fiókjait kihúzgálták. A fehérneműs szekrényből a tettesek elloptak 350 P különféle nemű készpénzt, amely egy zsebkendőbe volt kötve, elloptak továbbá 5 férfi fehér inget és 4 fehér alsónadrágot. Magukkal vitték az üzletajtó bezárására szolgáló három lakatot kulcsával együtt és az üzletajtó rögzítésére használt 122 cm hosszú, 4 cm széles keresztvasat is. A kár összesen 3030 pengő.

A tettesek — úgymond — többen lehettek, mert az ellopott árut egy ember nem bírhatta el. Valószínűleg kocsival szállíthatták el, mert az üzlet előtt kocsinyomot talált, a kocsinyom mellett pedig a sózott szalonnáról lehullott só nyoma látszik.

Elmondta, hogy az ellopott 20 oldal szalonnát az ősz folyamán gyűjtötte össze és azt lesózva, egymásra

rakva, lakásának padlásán tárolta. Itt azonban nem találta kellő biztonságban, ezért a betörés előtti napon, a délutáni órákban Kós János szegedi lakos hentessegéd segítségével a padlásról lehordta, s az említett helyen vasfogasokra felaggatta. Dolguk végeztével Kós eltávozott, ő pedig a lakás és üzletajtó bezárása után feleségével együtt a lakás közelében levő vendéglőben megtartott, táncmulatsággal egybekötött teaestélyre ment, ahol aznap 19 órától másnap 2 óráig tartózkodott. A történetekről 2—3 óra között szerzett tudomást, midőn hazajött és látta, hogy az üzletajtó be van törve és a szobában minden fel van forgatva. A hozzá intézett kérdésre közölte, hogy az üzlet 1934 február óta betörés ellen 4000 pengő értékben biztosítva volt. Arra a kérdésre, hogy kik lehettek a tettesek, oda nyilatkozott, hogy senkire sem gyanakszik.

A feljelentést Málnási tiszthelyettes őrsparancsnok vette fel, aki az őrs 4 főnyi legénységével azonnal a helyszínre sietett, a helyszín változatlan állapotban való megőrzéséről gondoskodott, majd nekem, mint szakaszparancsnoknak és a szegedi nyomozó alosztálynak távbeszélőn jelentést tett.

A jelentést tudomásul vettem s közöltem az őrsparancsnokkal, hogy azonnal útbaindulok, meghagyván neki, hogy amíg én és a nyomozó alosztály emberei oda nem érünk, semmihez hozzá ne nyúljanak.

Megérkezésünk után megtartottuk a helyszíni szemlét. A helyszínen talált állapotot vázlattal, helyszíni leírással és 7 fényképpel rögzítettük. Adataink a következők voltak: A feljelentő lakása Tápén, a község nyugati részén van. Egy üzlethelyiségből, egy konyhából és egy hálószobából álló épület. A magányosan álló épületet jobbról, balról és hátulról szántóföld övezi, csupán a szemben levő utcarészen van lakóházakkal beépítve s így a feljelentő lakásához eső legközelebbi lakóház a szemben levő épület, amely 11 méter távolságban fekszik.

Tóth János háza véggel az utcára van építve. A telek 2 méter magas kerítéssel van bekerítve. A kerítésnek az utcai részén, közvetlenül az épület mellett, egy záratlanul álló léckapu bejárata van. Az épület utcafelőli végében volt a hentesüzlet, amelynek egy 80×100 cm nagyságú, kívülről vasráccsal is ellátott, utcánéző ablaka és egy 110×200 cm nagyságú dupla, két-két szárnyú, kívülről deszkabetétes, belülről üvegezett ajtaja van. Az ablak és az ablakrács érintetlen, rongálás vagy feszítési nyomok nem voltak. Az üzletajtónak külső deszkabetétes ajtószárnyai belülről rászegelt zárral voltak ellátva, amely csak belülről zárható. Ezek eredetileg kulccsal voltak bezárva, de reteszei visszafordított állapotban találtattak. Ugyanezen betétes ajtó szintén belülről, alul és felül 1—1 tolóretesszel volt ellátva. A reteszek eredetileg lakattal voltak rögzítve. A felső tolóréssz sértetlen volt, rongálási vagy feszítési nyomok nem voltak rajta, de a rögzítésre használt lakat hiányzott. Az alsó tolózárnak az ajtó lapjára csavarral ráerősített vaslemezről maga a tolóréssz, a retesz burkolatával együtt, a szegelésnél le volt tépve. Maga a tolóretesz a rögzítésre használt lakattal együtt, szintén hiányzott. A retesznek az ajtón maradt részén, valamint annak környékén feszítési nyomok nem voltak. A küszöbön az alsó retesz ütközője, valamint a retesz nyelvének befogadására szolgáló rész szintén ki volt szakítva, de feszítési nyomokat felfedezni itt sem lehetett. A külső ajtószárnyak rögzítésére, az ajtótokba helyezhető keresztvas is szolgált, amelynek középső részén levő nyílásba, az ajtószárnyból kiálló vas beleillett és az a keresztvashoz lakattal volt rögzítve. A lakat levétele nélkül ezen keresztvas helyéről ki nem emelhető, a külső ajtószárnyak pedig nem nyithatók ki. Ez a keresztvas és az azt rögzítő lakat hiányzott, anélkül, hogy az ajtón, vagy a lakat irányában rongálásnak vagy feszítésnek nyoma lett volna. A külső ajtó déli szárnya, amelyen a zár volt,

sarkáról le volt emelve és az ajtó nyílásához támasztva. A sarokvasakon feszítési nyomok nem voltak, csupán a sarokvasnak az ajtólapra erősített fogórésze volt elgörbülve. Az ajtók utcafelőli deszkaburkolata közvetlen a fal mellett, a földből 25 cm magasságban, 25 cm hosszúságban be volt repedve, a fal téglalábazatának felső részénél, az ajtók széle mellett, a falon feszegetési nyomok fedeztetek fel. Ugyancsak ilyen feszegetési nyom látszott az ajtó felső sarokvasa irányában is a földtől 185 cm magasságban. A külső ajtószárnyak utcafelőli részének élein, vagyis az ajtók szélén, ahol az ajtólapal érintkeznek, semmiféle rongálásnak vagy feszítésnek nyoma sem volt, ott még a festékréteg sem volt lepattogva. Csupán az alsó sarokvasnak az ajtólap külső részére szegelt egyik lemeze volt leszakítva és hiányzott, de a sarokvas az ajtólapon szilárdan állott. Ugyancsak ezen ajtószárnynak a belső oldalán, a sarokvas felől, a földtől 80 cm magasságban egy 5—5 cm széles, tompa tárgytól eredő nyomás látszott. Ennek a sérülésnek az irányában, az ajtótokokon vagy annak szélén semmi elváltozás nem volt. A belső üvegezett ajtó csak kilincsrre volt betéve és a középső üvegtábla irányában fordító-kalantyúval volt bezárva. Az ajtózáron sérülési nyomok nem voltak. Az üzletbe lépve, jobbról és balról, a falon gerendába erősített húszakasztó vashorgok voltak, amelyekre vastag zsírréteg volt látható. Ezen horgokra volt felakasztva a szalonnanemű.

Az üzletből a konyhába üvegezett ajtó nyílik, amely állítólag zárva volt, de nyitva találtattott. A záron rongálás vagy feszítési nyom nem volt. A konyha mennyezetén egy 60×80 cm nagyságú padláslyuk volt, amelyen olyan nyomokat, amelyekből arra lehetett volna következtetni, hogy a megelőző napon azon át a kérdéses mennyiségű szalonna lehordatott volna, nem találtunk. A konyhából a hálószobába vezető ajtó nyitva volt. Állítólag be volt zárva, de a záron vagy annak környékén semmi rendellenességet nem észlel-

tünk. A padlás üresen találtatott. Nyugati végén 4 szál deszka volt, amelyekről a feljelentő állítása szerint a szóbanforgó szalonnát a jelzett padlásnyíláson át az üzletbe lehordták. A deszkák környékén sóhulladék volt látható, de a deszkáktól a padlás nyílásáig sóhulladékot feltalálni nem lehetett. Padlásfeljáró létrával a feljelentő nem rendelkezett. A zárat szakértővel levétettük, aki azokat szétszedte és megállapította, hogy saját kulcsaikkal lettek kinyitva, belsejünkben rongálás vagy álkulcstól eredő karcolás nem volt. Az üzletbe vezető ajtókon talált feszítési nyomokból azt a következtetést vontuk le, hogy az egyoldalú sérülések csakis belülről, az ajtószárny kinyitása, illetve a lakatok és a keresztvas eltávolítása után idéztettek elő s valószínűleg az ajtó keresztvasával, mert a nyomok a keresztvas méreteinek megfelelőek voltak.

Eme helyszíni adtoknak kellő mérlegelése után arra a meggyőződésre jutottunk, hogy a feljelentő panasza nem fedi a valóságot, mert különösen a padlásfeljáró lyukszerű nyílását tekintve, lehetetlennek tartottuk, hogy azon a nagy szalonnaoldalakat fel- és levinni lehetett volna anélkül, hogy a nyílás szélein elzsirosodás, vagy más elváltozás ne keletkezett volna.

A padláson nem volt felfedezhető semmi olyan adat, amely valószínűsíthette volna azt az állítást, hogy ott a kérdéses mennyiségű szalonna elhelyezve volt.

A vashorgok felületén felfedezett zsírréteg, amint azt a községi állatorvos, mint szakértő megállapította, nem szalonnától, hanem olvasztott sertézsírtól származott. A horgokon tehát szalonna nem lóghatott. Nyilvánvalóvá vált, hogy a horgok úgy lettek kézzel bezsírozva, hogy azt a látszatot kelték, mintha azokon valóban szalonna lógott volna.

Feltevésünket valószínűsítette még az a körülmény is, hogy az üzlet előtt vezető egyetlen taligaút talaja

annyira át volt ázva, hogy azon a feneketlen sár miatt, a mintegy 12 métermázsát kitevő terhet egy kocsin elszállítani nem lehetett. Ebben az időben a közlekedés ezen az úton napokon át szünetelt.

Mindezeket az adatokat összegezve, bizonyítva láttuk, hogy feltevésünk helyes alapokon nyugszik, a panaszos feljelentése nem helytálló, betöréses lopásról itt szó sem lehet. Ezzel azonban az ügy felett napirendre nem térhettünk, mert a panaszos feljelentése mögött valami rejtélynek kellett lenni, amely őt a koholt feljelentés megtételére készítette. A körülményekből és a helyszíni adatokból ítélve, biztosítási csalást sejtettünk. A nyomozást tehát elsősorban annak megállapítására irányítottam, hogy vajjon a feljelentő a kérdéses szalonna és húsnemű beszerzésére rendelkezett-e megfelelő pénzzel, ha igen, azt honnan és miként szerezte? Tóth előadta, hogy 1932. évben Nemes József hentesüzletében mint percentes dolgozott. Tiszta keresete ebben az évben 600 pengő volt. 1934-ben saját neve alatt nyitott hentesüzletet, amely olyan jól jövedelmezett, hogy az év végén 4000 pengő tiszta haszonnal záródott. Ez az állítás azonban beigazolást nem nyert. Nemes József kikérdezve kizártnak mondta, hogy a kérdéses üzletben Tóth 600 pengőt keresett volna. Az meg, hogy percentre dolgozott nála, teljesen valótlan. Tény az, hogy a jelzett évben panaszos az ő neve alatt dolgozott az üzletben, abban azt tehetett, amit akart, neki elszámolással nem tartozott. A 4000 pengős állítás is valótlannak bizonyult. Erre nézve több szavahihető szakértő odanyilatkozott, hogy légből kapott koholmány, mert 4000 pengőt jövedelmező munka lebonyolításához nagy tőke és több személy foglalkoztatására van szükség, amivel Tóth nem rendelkezett. Ezt alátámasztotta a községi állatorvos által vezetett forgalmi nyilvántartás is, amiből megállapítást nyert, hogy a feljelentő még megközelítőleg sem vágott annyi állatot le, ami az általa bemondott jövedelmet valószínű-

síthette volna. Beigazolva láttuk tehát, hogy Tóth a bemandott összeggel nem rendelkezett és így az ellopottnak feltüntetett áru sem volt meg.

Tóth ismételt kikérdezése folyamán megmaradt amellet, hogy a kérdéses holmikát a feljelentés alkalmából előadott módon ismeretlen tettesek tulajdonították el. Határozottan állította, hogy azok megvoltak. Hivatkozott Kós Jánosra, aki az említett napon a szalonna lehordásánál segédkezett, továbbá Zima Jenő és Zerge József nagyvágókra, akiktől a szalonnát vásárolta.

E kérdést tisztázandó, két járőrt indítottam útba. Az egyik járőr Kóst, a másik pedig a két nagyvágót kérdezte ki. Kós a feljelentő állítását megerősítette. Oda nyilatkozott, hogy a keresett áruk megvoltak. Húsz oldal szalonnát hordtak le a padlásról. Kós szerint tehát a kérdéses hús- és szalonnamennyiség létezett. A két nagyvágó azonban előadta, hogy a feljelentő nagyobb mennyiségű szalonnát tőlük soha nem vásárolt. Kizártnak mondták, hogy a kérdéses szalonna és húsmennyiséghez szükséges pénzüsszeggel rendelkezett volna.

E felett elgondolkozva elhatároztuk, hogy úgy Kós mint a feljelentő multját, magánviszonyait is részletesen felderítjük, hátha ilymódon szerezhetjük meg a további nyomozáshoz szükséges alapot.

E célból a Málnási Pál tiszthelyettesféle járőrt rendeltem ki, aki megállapította, hogy Kós néhány év előtt igen kedvező anyagi viszonyok között élt, a falusi társaságban számottevő egyéniség, tekintélyes mérsáros és hentes ember volt, de kicsapongó társaságba keveredett, felesége elhagyta, teljesen tönkrement. Jelenleg kereset- és megélhetés nélkül áll. Kóst a feljelentőhöz régebbi ismeretség fűzte, házánál többször megfordult. A feljelentő könnyelmű, léha élethez szokott ember. Jó családból nősült, feleségével szemben igen gyengéd és őt rajongásig szereti.

Ezen adatok birtokában Kóst magamhoz hívtam. Kikérdezéséhez tervet készítettünk. A kikérdezéssel a nyomozó alosztálytól kirendelt Pál Lajos tiszthelyettes biztam meg. Pál tiszthelyettes közölte vele, hogy tanuként hallgatja ki, nyomatékosan felszólította, hogy az igazat mondja meg, mert amit eddig mondott, az valótlanak bizonyult. A feltett kérdésekkel Pál tiszthelyettes annak megállapítására törekedett, hogy ki, milyen tevékenységet fejtett ki a szalonna lehordásánál, hogyan hozták azt le a padlásról. A feljelentő felesége ez alkalommal hol volt? A kérdésekre Kós előadta, hogy Tóthtal együtt felmentek a padlásra, egy-egy oldal szalonnát a hónuk alá vettek és úgy hozták le. Ezt mindaddig megismételték, amíg mind a húsz oldal lent nem volt. Tóthné a padlásfeljárat lyuk előtt állt és végignézte a lehordást.

Pál tiszthelyettes a helyszínt jól ismerve, tudta, hogy a lehordás ilymódon nem történhetett meg s azt is tudta, hogy a sértettnek nincsen padlásfeljáró létrája, megkérdezte Kóst, hogy hol állt a padlásfeljárat létra, mielőtt a padlásra felmentek? E nem várt kérdésre Kós zavarba jött, habozott, majd azt mondta, hogy az udvaron, az eresz alá volt támasztva. Pál tiszthelyettes Kós zavarodottságát kihasználva, tovább fűzte kérdéseit, milyen a létra, ki hozta be az udvarról stb.? Újból izgott lett, hebegett, de nem válaszolt a kérdésre.

Kós még egy darabig habozott, küzködött magával, majd beszélni kezdett. Bűnösségét beismerve előadta, hogy a „betörést” Tóthtal együtt határozták el és együttesen is hajtották végre. Céljuk az volt, hogy a biztosítási összeget megkapják, amiből Tóth neki 480 pengőt helyezett kilátásba. Az ő szerepe főképen abban állt, hogy tanu legyen arra, hogy Tóth a bemandott áruval tényleg rendelkezett, nehogy az összeg kifizetése terén gátló körülmény merüljön fel. Különben az egész csupa mese, Tóthnak készlete nem volt. A kérdéses zsíroshordó kettős fenékkal volt ellátva, a tete-

jén volt néhány kiló zsír, amely úgy tűnt fel, mintha tele lett volna. A hordóban volt zsírt kiszedték, a hordót pedig szétverték és elégették. Az abroncsokat Tóth eltette, de hogy hová, azt nem tudja. Az üzlet belső ajtaját saját kulcsával nyitották ki s a keresztvassal idézték elő azokat a betörési nyomokat, amelyek a külső ajtón fedeztetek fel. A vashorgokat sertézsírral ő kente be, hogy azt a látszatot keltsék, mintha azokon tényleg szalonna lett volna felagatva.

Beismerő vallomását azzal fejezte be, hogy az esetről Tóthné is tudomással bír, a kérdéses hordó elégetésénél ő is segédkezett. Kós beismerése igazolta feltevésünket, amelyet a helyszíni adatokból vont következtetéseinkre építettünk, vagyis hogy a tettest a feljelentő személyében találjuk meg.

Kós beismerő vallomása birtokában Tóthot gyanúsítottként kérdeztem ki. Elébe tártam a terhelő adatokat és meggyőztem, hogy állítása teljesen tarthatatlan, majd hirtelen megkérdeztem tőle, hogy az elégett zsíroshordó abroncsait hová tette? E meglepő kérdésre halk hangon csak annyit mondott: „a háznál vannak”. Elfogtam, megbilincseltem és a községháza tanácstermébe kísértettem, ahol egy járőr Kóst őrizte. Kós megpillantása nagy hatást gyakorolt Tóthra. Mély gondolkodásba merült. Néhány óra múlva, amidőn őket meglátogattam, Tóth magához intett és súgva közölte velem, hogy mindent el akar mondani, de arra kért, hogy feleségét kíméljem meg, őt az ügybe ne keverjem bele. Ezt meg is ígértem neki, mire bűnösségét beismerte, előadta, hogy a tettet Kóssal együtt eszelték ki, azt együttesen is hajtották végre. Tagadta, hogy felesége is be lett volna avatva. Beismerte, hogy a bement árua vonatkozó állítása valótlan, mert készlettel tényleg nem rendelkezett. Azt csak azért állította be, hogy a biztosításból minél nagyobb összeget kapjon. Kóst is csak azért vonta be, hogy a készlet létezését bizonyítsa.

Mínt hogy tárgyi bizonyíték nem igen volt, beismerő vallomásukat a községi elöljáróság útján felvett jegyzőkönyvbe foglaltuk s azután két bizalmi egyén kíséretében kimentünk a helyszínre, ahol Tóth megmutatta azt a helyet, ahová a zsíroshordó abroncsait rejtette. Az abroncsokat meg is találtuk. Ezután bemutattattuk velük külön-külön az eset mikénti végrehajtását. Eltérés nem mutatkozott, jeléül annak, hogy igazat mondtak. Az elveszett keresztvasat nem tudtuk előkeríteni, mert Tóth, hogy árulója ne legyen, a Tiszába dobta. Előkerítését az általa megjelölt helyen megkíséreltük, de feltalálni nem sikerült.

A nyomozást ezzel befejeztük, a gyanúsítottakat — tekintettel arra, hogy összebeszéléstől, hamis tanuk beszerzésétől tartani lehetett — elfogtuk és tényvázlat kíséretében a szegedi kir. ügyészséghez bekísérve, átadtuk.

*

A betörés nyomainak alapos és lelkiismeretes vizsgálata és a bíráló szemével való mérlegelése gyakran arra a megállapításra vezet, hogy a betörés csak látszat, beállítás. A biztosítási csalásnál gyakran találkozunk beállított helyszínekkel, amelyek a betöréses lopás látszatát óhajtják kelteni, hogy a csalást leplezzék. A résen levő alapos csendőrt azonban az ilyen mesterkedések — miként azt a leírt nyomozás is mutatja — nem téveszthetik meg.

ÖNBETÖRÉS

Beküldte: Zombori István törzsőrmester.
(1932.)

Szabó Rudolfné 1932 február 29-én reggel a kiskunfélegyházi őrsön bejelentette, hogy Majsajakab községben levő fűszerüzletének udvarfelőli ajtaját ismeretlen tettesek befeszítették és az üzletben levő árukat, kevés kivétellel, mind elvitték. Kára 1588.16 P.

A bejelentett áruk között a fűszerüzletekben elképzelhető összes cikkek szerepeltek, a vasportól — a mazsolaszőlőig. Az árumennyiség súly szerint 12 q 87 kg-ot tett ki.

Az őrs az ügyet a nyomozó alosztálynak azonnal jelentette. Az alosztály a helyszínére Mónus János tiszthelyettest, mint helyszínelőt és daktiloszkópust, engem pedig mint nyomozót rendelt ki.

A fűszerüzlet utcasarkon levő épületben van, utcai ajtaja egy térre nyílik. A telek kerítéssel van körülvéve, egy mellékutcába nyíló kapuval. Sértett előadása szerint a tettesek ezen a kapun át hatoltak be az udvarra és onnan a konyhán keresztül az üzletbe. Így a tetteseknek a kaput, a konyhaajtót és a konyhából nyíló üzlet ajtaját kellett kifeszíteniök, hogy az üzletbe juthassanak.

A helyszínelést két részre osztva fogom tárgyalni. Külső helyszínnek nevezem el ezúttal azt a területet, amely az épületen kívül fekszik, belső helyszínnek pedig az épület belsejét.

Először a külső helyszínelést kezdtük meg, ami a kapu, kerítés, udvar és kertek átvizsgálásából állott. A kapu, sértett előadása szerint, kulccsal kettőre volt zárva. A kétszárnyú kaput a jelek szerint benyomás útján nyitották ki. A kinyitásnak ez a módja azonban csak úgy lehetséges, ha valaki a belülről elhelyezett

és a kapu egyik szárnyát a küszöbhez rögzítő tolózarat előzőleg felhúzta. A tolózár kívülről való felhúzásának minden jele (fúrás, ásás) hiányzott, így azt következtettük, hogy a tettesek valamelyikének először be kellett jutni az udvarra, hogy ezt a műveletet végrehajthassa. A kapu 30 cm széles deszkatetejét teljesen sértetlen por- és moharéteg borította. A kapu kátránnyal volt bemázolva s a mázolás olyan volt, hogy még az is meglátszott, ha az ember az ujját végighúzta rajta. Ennek ellenére nem találtunk azon kapaszkodás vagy csúszás nyomát, ami pedig a bemászásnak elmaradhatatlan következményét képezte volna. Az udvart a kaputól kétoldalt falkerítés, a kertek körül szeges drótkerítés övezi. A falkerítés teteje három sor cseréppel fedett, amin végig vastag, sértetlen hóréteget találtunk. A drótkerítés mentén, belül és kívül lábnyomok után kutattunk és ruhafoszlányokat kerestünk, amiknek szintén vissza kellett volna maradni, ha ott valóban bemászás történt. Nyomot, ruhafoszlányt nem találtunk, a talajt a kerítés mentén mindenütt sértetlen hóréteg borította.

A belső helyszínelés a következőket eredményezte: Az udvarra nyíló konyha- és kamraajtót kulcsra kettőre bezárva, de nyitott állapotban találtuk. Az ajtó ilyen módon — benyomással, illetve befeszítéssel — való kinyitásának feltétlenül az ütközővas megrongálását, vagy kiszakadását kell eredményeznie. A konyhából nyíló üzletajtót szintén ilyen állapotban találtuk. Az ajtókon feszítési nyomokra nem bukkantunk. Az ütközővasakat alaposan megvizsgáltuk, de azok minden sérülés nélkül szilárdan álltak a félfában. A konyhaajtó ütközővasának alsó sarka régi törést mutatott. Sértett előadta, hogy ő a betörést követő reggel az ütközővasat kiegyenesedve találta. Ilyen helyzetben az a kettőre bezárt zárrekeszt valóban el is engedhette. Sértett azt is állította, hogy ő az ütközővasat — nehogy valakinek a ruhájába beleakadjon — kézzel

a rendes helyére visszanyomta. Az ütközővas közel van a falhoz és azon régi meszelés nyomai voltak láthatók, sőt a sarkában vastag mézsréteget is találtunk, aminek a hajlításától feltétlen le kellett volna pattognia. A vason a hajlításától friss törési nyomnak is kellett volna keletkeznie, mivel köztudomású, hogy az ilyen zár befogadására szolgáló vasalkatrészek öntöttvasból készülnek, melyek könyökben már egy-kétszeres hajlításkor is felületi töréseket mutatnak.

A konyhából nyíló üzletajtó ütközővasát sértett — állítása szerint — a konyha padlóján találta meg és azt kalapáccsal visszaverte a helyére. Az ütközővasat és környékét nagyítóüveggel pontosan megvizsgáltuk, de feszítési nyomot nem találtunk. Az ütközővasak külső része szintén meszes és rozsdás volt, de azon a kalapácsütés nyomait nem találtuk, már pedig a mézsrétegek és rozsdának a kalapácsütésektől feltétlenül le kellett volna pattognia a vasról.

Az üzlethelyiség 6×4 m nagyságú. Ebből nyílik sértett hálószobájának üvegablakos ajtója. A hálószobában a betörés éjjelen sértett, a férje, egy 17 éves cselédleány, egy 8 éves és egy 2 éves gyermek aludt. A kisgyermek ahhoz volt szoktatva, hogy lámpavilágznál aludjék és így az üvegajtó előtt, az üzletben levő kiszolgálóasztalra éjjeli lámpát szoktak helyezni, mely éjjel állandóan, így a betörés éjszakáján is égett. Így az üzlet és a hálószoba az üvegajtón keresztül meg volt világítva. Sértett előadása szerint a hálószoba ajtajában belülről szokott állani a kulcs. Reggel azt kívülről találta, amit valószínűleg a tettesek műveltek, de mégsem zárták rájuk az ajtót, mert azt nyitva találták. Az üzletből az utcára két, a konyhából pedig egy ablak nyílik. Ezeket az ablakokat a tettesek szétdarabolt zsákokkal függönyözték be. Érdekesnek találtuk, hogy a tettesek éppen a hálószoba üvegajtóját nem függönyözték be, pedig felfedeztetésre és meglepetésre inkább a hálószoba felől számíthattak. A függönyül szolgáló

zsákokat megvizsgáltuk és azok között egy B. J. monogramos zsákot találtunk, mire sértett azt mondta, hogy azt valószínűleg a tettesek hozták magukkal, mert nem az övé.

Mivel nagymennyiségű, több mint 12 q súlyú áru-ról volt szó, sértettnél érdeklődtünk, hogy azok pontosan hol voltak az üzletben tárolva.

A polcokat, melyeket vastag porréteg borított, átvizsgáltuk. A porréteg kb. 150 különböző nagyságú doboz és 5—10 kg-os papírcsomag nyomait mutatta. A papírcsomagok helyein egértől megrágott búza- és zabszemeket találtunk. Sértett ezzel szemben azt adta elő, hogy ezeken a helyeken a csomagokban festékáru és fűszerek voltak ehelyezve. Az üzlet padozata poros, söpörtlen állapotban volt. Innen öt zsák mennyiségű só, rizs és gabonanemű eltűnése volt bejelentve, ezzel szemben a padlón csak 2 zsák elhelyezési nyomát találtuk. Úgy a zsákok, mint a dobozok és papírcsomagok körül elterülő porréteg sértetlen volt, vonszolási nyomokat nem mutatott. Ebből azt következtettük, hogy a tettesek igen nyugodtan dolgozhattak, mert ha sietős volna a munkájuk, akkor a csomagok leszedésének és a zsákok vonszolásának nyomait a porréteg feltétlenül mutatná.

Sértett üzlete 1931 október 14-ei kezdettel betörés ellen 10 évre, 6000 pengő értékre volt biztosítva. A biztosítási díjat sértett rendszeresen fizette.

Az eddig összegyűjtött adatokat vizsgálat alá vettük, rendeztük, bírálhattuk és feltevéseket állítottunk fel. Az adatok biztosítási csalásra mutattak. Ebbe a feltevésbe csak a B. J. monogramos zsák nem illett bele. Következő feladatul sértett viszonyainak, az üzlet forgalmának és az üzletben elhelyezett áru mennyiségének megállapítását tűztük ki, mivel a feljelentés szerint minden áruból feltűnően nagy mennyiség hiányzott. Bizonyítani akartuk, hogy az ellopottnak jelzett árumennyiség egyáltalában meg sem volt. Így pl.

10 kilogramm mazsola, 4 kilogramm kakaó, 3 kilogramm tea, 8 kilogramm csokoládé és ehhez hasonló tételek szerepeltek az eltűnt áruk jegyzékeiben. Ilyen mennyiségek egy falusi kis szatócsüzlet raktári készletében nem igen fordulnak elő, ezért a Hangya szövetkezet üzletvezetőjét, mint szakértőt, kikérdeztük az ottani forgalmi viszonyokra és szokásos árukészletekre vonatkozólag.

Megállapítottuk, hogy a falu legnagyobb forgalmú üzletében, a Hangya szövetkezetnél mazsolaszőlőből legfeljebb 2 kg, kakaóból 2 kg, csokoládéból 2—3 kg szokott lenni. Ezekre a cikkekre különben sincs nagy szükség, mert az egész faluban csupán két tanítócsalád fogyaszt kakaót, azok pedig mindketten a Hangya szövetkezet vevői. A falusinép csak nagyobb ünnepek alkalmával szokott kismennyiségben sütemény készítéséhez kakaót használni. A nagyforgalmú „Hangya” szövetkezet teát pl. még a múlt évben hozatott 2 kilót, amiből jelenleg még 1 kilogrammnyi készlete van. Az 1 kg tea tehát két tételre elég volt. A sértett üzletét, úgy forgalma mint árumennyisége szempontjából szintén ellenőriztük és megállapítottuk, hogy az üzletnek igen csekély forgalma és kis árukészlete volt, úgyhogy a szokásos só és rizs beszerzési mennyisége 20—25 kg-ot is alig tett ki, mázsás tételek beszerzése alig lehető.

Felkutattunk egy tanut, aki sértettnek 1931 aug. havában fűszerkereskedősegédje volt, mikor sértett az üzletét megnyitotta. Ez a tanu előadta, hogy sértett az üzlet megnyitásakor mindössze kb. 30 pengőt fektetett árukba. Csak olyan árukat szerzett be, melyek egy falusi szatócs üzletben mindennapi cikket képeznek. Elmondta, hogy az üzlet igen üres volt. Üres dobozokat és 5—10 kg-os papírzacskókba becsomagolt búzát és zabot helyeztek el a polcokon, amikre kívülről különböző áruneveket írtak fel. A feliratokat ő készítette. Ilyen viszonyok között sértett üzletét 1931 október

14-én betörés ellen biztosította. Előadta, hogy a biztosítás megkötésénél ő is jelen volt, a biztosító ügynök az áru mennyiségéről és minőségéről nem győződött meg, megelégedett azzal, hogy a polcok szépen tele vannak rakva.

A sértett személyi ügyei és magánviszonyai megállapítására kiküldött járőrünk eközben megállapította, hogy sértett férjének egy darálómalma és két cséplőgépje van. Az egyik cséplőgépet és a darálómalmot 1928. évben vásárolta hitelbe és arra még több mint 12.000 pengő tartozása van. Az egyik malomszerelő Rt. 1932 február 16-án 5000 pengő erejéig végrehajtást is akart ellene foganatosítani. A végrehajtást úgy akadályozták meg, hogy egy bizonyos összeget lefizettek, 1500 pengő részlet lefizetését pedig 1932 március 15-ére ígérték. A betörés időpontja egybevetve a közelgő törlesztési határidővel, feltevésünket még jobban alátámasztotta.

Sértettet kikérdeztük s az eddig beszerzett adatokat elébe tártuk, de ő tagadta, hogy része volna a betörésben. Határozottan kitartott amellett, hogy a bejelentett árumennyiség tényleg megvolt. Így ezek beszerzésének igazolására tértünk át. Előadta a sértett, hogy folyószámlát nem vezet, mert nagyrészt készpénzért vásárol, de megállapítottuk, hogy csupán két cégnél szerzi be áruit, ahol szintén nagyobb összegű fizetési kötelezettsége áll fenn.

Sértett előadta, hogy a betörés éjjelen, éjfél után $\frac{3}{4}$ 2-kor arra ébredt, hogy kocsin indul el a kapuja előtt. Erre kifutott az udvarra és ott elszórt dohány- és fűszerneműt talált, a kapu pedig nyitva volt. Visszafutott az üzletbe, látta, hogy ki van fosztva, mire alvó hozzátartozóit fellármázta. Férje kocsin azonnal Kiskunfélegyházára indult (12 km távolság) az őrre, ezzel szemben csak 6 órakor érkezett. Négy teljes óra, 12 km-es útra még gyalogosember számára is sok. Gyanakodtunk, hogy Szabó nem ment közvetlenül az őrre, ezért ilyen

irányban is nyomozást indítottunk. Megállapítottuk, hogy először annál a biztosítási ügynöknél járt, aki a biztosítási kötvényüket csinálta s csak azután ment be az őrsre. Tehát nem is annyira a betörés bejelentését, mint inkább a biztosítási ügyeletet tartotta fontosnak.

A kiskunfélegyházi cégnél megállapítottuk a sértett által eddig vásárolt áru mennyiségét és azt összehasonlítottuk az üzletben megmaradt árukészlettel. Némi hiány mutatkozott, melynek előkerítésére sértett és édesanyja lakásán házkutatást foganatosítottunk, ami eredménnyel is járt, mert a hiányzó mennyiségű árut elrejtve fel is találtuk.

Feltaláltunk 80 kg búzát és zabot és egy csomó papírzacskót, amelyek belsejében búza- és zabszemek voltak, külsejükben pedig a legkülönbözőbb áruk címei diszelegtek.

A papírzacskókat bemutattuk a volt segédnek, ki azokon saját írását felismerte. A padláson több mint 100 üres dobozt találtunk, melyeken jóllátszó kéznyomokat fedeztünk fel, ami azt árulta el, hogy a dobozokat nemrég hordták oda, mert különben a rajtuk levő porréteg sértetlen lett volna.

Kellő bizonyítékaink állottak már ugyan rendelkezésünkre, de a „B. J.” monogramos zsák még mindig tisztázatlanul állott. Hiába érdeklődtünk ilyen nevű egyén után, a szűkszavú és tanuskodástól féltő falusi néptől támpontot sehonnan nem kaptunk. Így kénytelenek voltunk a környéken lakó összes B. J. kezdőbetűs egyéneket összeírni, aminek félnapi munka után meg is lett az eredménye. Ezek között volt Béke János is, kinek személyében azután megtaláltuk a zsák tulajdonosát, aki a felmutatott zsákot sajátjának ismerte fel. Előadta, hogy a zsák cséplés alkalmával elcserélődés folytán került sértetthez és azóta nem kapta vissza.

Ezek után az összes eddig tisztázott adatokat sértett elé tártuk és kikérdeztük. Beismerte, hogy a betörést ő eszelte ki és maga is hajtotta végre, kivéve a

búzacsomagok eltávolítását és kiürítését, melynél a cselédleány is segédkezett neki, midőn férje a csendőrségre ment a betörést bejelenteni. Elmondta, hogy éjfélkor felkelt, kinyitogatta az üzletajtókat, az üzletben széthányt mindent, azonban az ajtókat nem rongálta meg, mert azzal zörgést idézett volna elő. Itt azonban nekünk más feltevésünk volt, mert a biztosítási kötvény pontos átnézése alkalmával azt olvastuk, hogy a társulat az ajtókon, ablakokon, szekrényeken és záraikon okozott károkat nem téríti meg. (Ez egyébként majdnem minden betörés elleni biztosításnál megszokott kikötés. Ezért bajtársaim figyelmét ezzel kapcsolatosan felhívom arra, hogy ha egy betörésnél a rongálás okozta kár csekély, úgy a biztosítási csalás lehetőségére mindig gondoljanak. Természetesen csak akkor, ha a sértett betörés ellen biztosítva volt.)

Végül még annyit jegyzek meg, hogy sértett nyomozásunk befejezése után egy héttel terjedelmes beadványt intézett előljáró parancsnokságunkhoz, melyben új nyomozást kért az ügyben; ezért nem ártott minden adatnak, többek között a B. J. jelzésű zsáknak is alaposan utánanézni, mert így minden adat kétséget kizáróan tisztázást nyert s nem maradt fenn kétség aziránt, hogy önbetörésről volt szó.

*

Minden nyomozás legelső feladata annak tisztázása, hogy történt-e egyáltalán bűncselekmény és ha igen: milyen. Ennek a kérdésnek eldöntésénél az alapos, részletes, hozzáértéssel végrehajtott helyszíni szemle képezi a legmegbízhatóbb eszközt. Az ilyen helyszíni szemle napvilágra hozza az adatokat. Az adatok bírálatával a gondolkozó fő meg tudja különböztetni a lehetségest a lehetlentől, a valót a hamistól és így képes lejátszódott cselekményt a valósnak megfelelően rekonstruálni. Felületes, hozzá nem értő nyomozómunka mellett ez azonban nem fog sike-

rülni. Következmény: tévedés a „mi történt” kérdésre nyert válasz tekintetében, ami viszont a második és legfontosabb, a „ki a tettes” kérdés szempontjából a nyomozás teljesen helytelen irányba való terelődését eredményezheti. Ennél az esetnél a felületes helyszíni szemle valószínűleg csavargók vagy kóborcigányoknak, nem létező bűncselekménnyel való meggyanúsításához és a kiderítetlen bűncselekmények szaporításához vezetett volna, az alapos munka és a helyes következtetés biztosította azonban az eredményt.

A HÍDNAK VEZETETT AUTÓ.

Beküldte: *Papp József* tiszthelyettes.

(1938.)

1937 április 7-én az őrslaktanyában oktatási segédletek elkészítésével foglalkoztam. Úgy 1/222 órakor megszólalt az őrslak telefoncsengője. A községi körorvos értesítette az őrslakot, hogy két sebesült érkezett a rendelőjébe. Autóbaleset következtében az egyik kisebb karcolást szenvedett a kezén, a másik pedig a gyomrát ütötte meg. Az eset megtörténte után kb. egy félóra múlva érkeztek a rendelőjébe. A telefonon vett értesülés után Gulyás Péter csendőrt és Nagy Kálmán csendőrt a baleset nyomozására kivezényeltem. Gulyás Péter csendőr járőrvezető 23 óra tájban jelentette, hogy Lepsény községtől Siófok község irányába 2 1/2 km-re levő hídnál Dachner Lajos és Kelemen Balázs budapesti lakosok a kormányrúdszeg szakadása következtében nekihajtottak a híd betonoszlopának. Tekintve, hogy nevezettek a baleset színhelyén hátrahagyták az autót, utasítottam a járőrt, hogy vizsgálja meg a helyszínt és ha szükségesnek tartja az autótulajdonos, rendeljen ki egy polgári őrt, aki a megroggólódott autóra reggelig felügyel. A járőr a panaszosok kikérdezése után Pál József lepsényi lakos polgári őrrrel együtt kiment a helyszínre, hol azonban az autópótkereket, melyre a panaszosok külön felhívták a polgári őrt figyelmét, már nem találták meg. Nem találták továbbá a két első lámpát, a dinamót, kézdudát, villanydudát, egy teljes szerszámos készletet, egy elektromos ablaktisztítót, egy akkumulátort és egy áramelosztót.

A járőr ezen hiányokat észlelve, nyomban visszaküldte Pál Józsefet, közölje a panaszosokkal, hogy az autóról a fentebb említett tárgyak hiányoznak. Pál közölte is Dachner autótulajdonossal, hogy alkatrészek

hiányoznak a hátrahagyott autóról, mire Dachner azt a kijelentést tette, hogy „nem baj”, ha az egész autót is ellopják, akkor sem megy vissza az autóhoz. Ekkor Pál József visszatért a helyszínre és közölte a járőrrel, hogy mit mondott az autótulajdonos. A járőr az autó őrzését a polgári őrre hagyta és nyomozott a tettesek után. 1937 április 8-án a járőrvezető Gulyás Péter csendőr 5 órakor jelentette nekem, hogy mire kiértek a helyszínre, több autóalkatrészt ismeretlen tettesek a megrongált autóról leszereltek és ellopták. A járőr jelentésére Tar Lajos törzsőrmesterrel szintén a bal- eset és ezzel kapcsolatos lopás nyomozására indul- tunk. Aznap 7 órakor a panaszosokkal együtt a hely- színre mentünk és bizalmi egyének jelenlétében az esetet rekonstruáltam. Az esetnek ennél az újbóli fel- idézésénél a panaszosok előadása eltéréseket muta- tott. Dachner 40 m-re a hídtól Lepsény felé már mint sé- rült autót vezetett az úttest menetirány szerinti bal- oldlról a jobboldal felé a híd oszlopának. Ezek sze- rint az autó éppen a híd mellé, a patakba szaladt volna. Ekkor Kelemen Balázst állítottam a műútra és vele vezettettem képzeletben az autót a híd felé. Kele- men bemondása szerint a hídtól csak 20 m-re szakadt el a kormánytartó rúdszeg. Ekkor pedig az autó az ő vezetése szerint a menetirányszerinti baloldlról át- térve a jobboldalra, elkerülte volna a hídoszlopnak való nekihajtást. Eme ellentmondó előadások után ne- vezettek részletesen kikérdeztem, hogy mikor indul- tak Budapestről, hová szándékoznak menni és mi célból.

Dachner azt adta elő, hogy Nagykanizsára szándé- kozott menni szülei látogatására. Kelemen, Dachner elő- adásától eltérőleg azt adta elő, hogy Zalaegerszegre akartak menni Dachner menyasszonyához. E két eltérő vallomásból kiindulva megállapítottam azt, hogy ha a nevezettek Budapestről 1937 április 7-én 12 órakor in- dultak, akkor aznap 12 órára feltétlenül Nagykanizsára érkeztek volna. Sérülés egyiken sem látszott. Dachner

panaszkodott gyomorégésről, mert a kormányrúd gyo- morba vágta a baleset alkalmával. A helyszín részletes felidézése után újból kikérdeztem őket személyi ada- taikra, foglalkozásukra és az autó tulajdonjogára nézve. Ennek során Dachner előadta, hogy magánzó, budapesti lakos, Kelemen Balázs atyjánál lakik albérlet- ben. Kelemen Balázs előadta, hogy Dachnerrel atyja bérelt lakásában, Budapesten lakik együtt, foglalkozása műszerész, jelenleg állás nélkül van. Az eset mikénti lefolyására Dachner előadta, hogy 1/221 órakor érkez- tek a Lepsény községtől 2¹/₂ km-re levő hídhoz. A híd előtt ő vezette az autót kb. 50—60 km-es sebességgel. A kormányrúd egyszerre csak felmondotta a szolgál- tot és teljes sebességgel a híd oszlopának szaladt. Mindketten ülve maradtak elől a gépkocsi-ülésben. Őt a kormányrúd gyomorba vágta, Kelemen pedig az üvegszilánktól sérült meg a bal kezefején. Összes kárát 933 pengőben jelölte meg. Kelemen ugyanezt adta elő. Az autó holszerzésére vonatkozólag Dachner előadta, hogy az autót 1936-ban július 10-én vette 5300 pengőért 2 évi részletfizetésre. Ebből 2400 pengőt fizetett ki, a többi 2900 pengő tartozása még fennáll. Előadása szerint az autó biztosítva nem volt. Dachner távollétében megkérdeztem Kelement, hogy az autó volt-e biztosítva. Kelemen oda nyilatkozott, hogy az autó biztosítva van, de tudomása szerint Dachner ös- szeveszett a biztosító társasággal s ezért mondta, hogy autója nincsen biztosítva. A további kikérdezés folya- mán előadták, hogy a baleset után 21 órakor az autót visszahagyták a baleset színhelyén, ők pedig mind- ketten Lepsény községbe mentek Kelemen rokonához, Bors János cipésmesterhez. Útközben Siófok felől egy nagy teherautó jött utánuk, mely borjúkat szállított és valószínű, hogy annak a sofőrje szerelte le és lopta el az autóalkatrészeket. Ennek megállapítása végett Gu- lyás Péter és Nagy Kámán csendőröket Budapestre útba indítottam, én pedig Tar Lajos törzsőrmesterrel tovább

kutattam a helyszínen és környékén. A helyszíni kutatásnál a víz színén, a part mellett, olajfoltokat láttam. Ezek az olajfoltok annyira érdekeltek, hogy Lepsény községből tűzoltókat kértem a 3 m mély patak átkutatására. A vizet a híd mindkét oldalán csákllyákkal, horgokkal és hálóval átkutattuk. Kutatásunk eredményre vezetett, mert az egyik tűzoltó nagy örömmel jelentette, hogy a csákllyája valami kemény tárgyat fogott meg, azonban a 3 m mély víz erős sodra eltéríti a csákllyá alól, s nem tudja kihalszani. Ekkor kötélre kötött horoggal próbálkoztunk. A horog egy fényes tárgyat hozott napfényre, ami nem volt más, mint Dachner autójának hűtődísz. A további kutatás során egy nagy olajos rongyot is kihalsztunk. A többi tárgyat kihalszani nem tudtuk, mert nehézségük folytán a meder iszapjába elmerültek. A pótkereket a víz sodra, mint könnyű tárgyat magával vitte a híd mellett lévő nádasba.

Gulyás Péter és Nagy Kálmán csendőrök 1937 április 9-én Budapestről bevonultak és jelentették, hogy a kérdéses teherautó Ilics Mihály budapesti lakos tulajdona, ki odanyilatkozott, hogy 1937 április 7-én 21—22 óra közötti időben tényleg áthaladt Lepsény községen. Bőrjüket szállítottak, de sofőrje Bencsis József, sehol sem szállt le a gépkocsiról, sem a község előtt, sem utána és 21—22 óra közötti időben gépkocsival sem találkozott. Ártatlanságának bizonyítására kérte, hogy a járőr tartson nála házkutatást. A házkutatás nevezettnél eredményre nem vezetett.

A járőr jelentése után én és Tar Lajos törzsmester nyomban Budapestre utaztunk, hogy a Dachner által bementettakat ellenőrizzük. 1937 április 10-én megjelentem annál az egyénnél, akitől Dachner az autót vette, az illető előadta, hogy 1936 július 10-én eladott Dachnernek egy négyüléses személyautót részletfizetésre 5300 P-ért, melyből ezideig Dachner 2400 P-öt fizetett ki. A hátralékos 2900 P-ből pedig 1900

P-öt 1937 július 10-ére kellett volna kifizetni. Dachner-től azonban a vételárból a 2400 P-ön kívül, dacára annak, hogy havonként kellett volna fizetnie, semmit sem kapott. Felszólítására azt a kijelentést tette, hogy a hátralevő összeget egy összegben akarja kifizetni, s ha akarja, a kamatokat is megfizeti várakozásáért. Közölte vele, hogy rokonaitól a fizetési meghagyás lejártáig nagyobb összeget örököl.

Ugyanezen a napon a nyomozó járőr megjelent a biztosító társaság igazgatóságánál, hol Dachner biztosítási ügyére nézve egy cégvezetőt kikérdezett. Ez előadta, hogy Dachnerrel 1936 július 10-én kötöttek biztosítási szerződést. A szerződés balesetre, törésre, lopásra, tűz és robbanás ellen, egy személyre 5000 P, két személyre 5000-tól 20.000 P-ig, idegen tárgy megromlására pedig 1000 P erejéig kötöttetett 1942 július 10-ig terjedő érvényességgel. 1937 április 9-én Dachner budapesti lakos autótulajdonostól ügyvéd útján egy bejelentést kapott, melynek alapján Dachner kérte a 20.000 P kiutalását. Bejelentette, hogy Lepsény községnél egy kanyarban, gumidefekt következtében, a lendület egy híd pilléréhez csapta és kérte, hogy a megromlott autót szállítsák valamelyik javító garázsba. A baleset következtében ő és társa, Kelemen Balázs eszméletüket veszítették és a továbbiakra nem emlékeznek.

Az eddigi megállapításainkat, a panaszosok előadását és a biztosító intézetből nyert felvilágosítást egybevetve, most már tisztán láttuk az esetet. Dachner a balesetet színlelte, mégpedig azért, hogy jogtalanul a biztosítási összeghez jusson. A lopást pedig a bűncselekmény elpalástolására jelentette az őrsön. A hídoszlopon, amelynek Dachner állítólag nekihajtott, még csak karcolás vagy sérülés sem látszott, már pedig, ha Dachner autóját 50—60 km-es sebességgel vezet, feltétlenül kidöntötte volna az oszlopot, autója teljesen összezúzódott volna, ők maguk pedig súlyosan megsebesültek, vagy mindketten életüket veszítették.

ték volna. Sértetlen volt a patakból előkerült hűtődísz is. Nevezettek a kikérdezés folyamán cselekményüket tagadták, azonban a járőr által beszerzett adatok alapján megállapítást nyert, hogy az autóalkatrészeket maguk szerelték le és dobálták a vízbe azért, hogy nagyobbösszegű pénzhez jussanak. Cselekményükért a veszprémi kir. törvényszék Dachner Lajost biztosítási csalás büntettének kísérlete miatt 2 havi fogházra ítélte, de Kelemen Balázst bizonyíték hiányában felmentették.

*

A biztosítási csalás modern, divatos bűnözés. Mind többen és többen vetemednek arra, hogy biztosítási üzlet megkötése után, valami turpissággal, jogtalanul megkaparítsák a biztosítási összeget. Erre a leírt eset jó példát szolgáltat. Tanulságos, mert szép leleményes nyomozás és ezenkívül ismerteti ezeknek a bűncselekményeknek egyik — aránylag ritkán előforduló — elkövetési módját. Ennek újabb esetek nyomozásánál jó hasznát vehetjük.

TARTALOM

	Oldal
Előszó	1
Az őrsők és nyomozó alakulatok együttműködése	3

Tűzesetek

Tűzesetek nyomozása	31
Az áruló lábnym	40
A kötél darab, mint nyomravezető	46
A kénlappos gyújtóeszköz	52
A szerelmes gyújtogató	61
A gyújtogató kocsis	67
Amikor a látszat csal	73
A leglelkesebb tűzoltó, mint gyújtogató	79
Egy érdekes tűzeset nyomozása	88

Biztosítási csalás

Biztosítási csalások nyomozása	96
A felgyújtott „ruharaktár“	101
Petróleumos tartályba helyezett gyertya	113
Amit a helyszín beszél	123
Színlelt betöréses lopás	134
Ön betörés	144
Hídnak vezetett autó	153